గృహలక్ష్మి.

విలాసవస్తుసమస్య

మితమగు పానములు, కొంచమగు దుస్తులు, పొందికయగు భోజనము వీనితో ప్రకృతిబద్ధమగు జీవితము నడపిన ఋషుల సంతతివారము మనము. అయినను మనమిపుడు వారిసంతతివారమను సంగతిని మఱచియున్నాము; వారిజీవనపద్ధతులను విడనాడియున్నాము. ప్రస్తుతము మనము విలాసవస్తువులకై విఱుగబడుచున్నాము. ఈవిఱుగబాటులో ఇందుమూలమున మనము దేశమునకు తెచ్చిపెట్టుచున్న అరిష్టమును అరయజాలు నిదానముకూడ నీళ్లు కాఱిపోవుచున్నది.

విలాసవస్తువులకై విఱగబడుటవలన కలుగు అరిష్టములు రెండు. ఇంద్రియముల కామప్రవృత్తి ననుసరించి మనమున ఎసరేగు వాంఛలను కూడినమట్టుకు నిరసించి విలాస లాలసత్వమునకు ఎడగానుండజాలని నిర్వీర్యులమగుట మొదటిఅరిష్టము. విలాసవస్తువుల కొఱకు విదేశములకు డబ్బుపోసి పాడిపంటల మహాలక్ష్మియగు భారతమాతను పీల్చి పిప్పి చేసి కలిగియు దరిద్ర మనుభవించుదానిగా చేయుట రెండవఅరిష్టము. మొదటిదాని కంటె రెండవఅరిష్టమే ప్రబలతరమైనది.

తిలకింపుడు. మిక్కిలి పేదరాష్ట్రమగు మన మద్రాసురాజధానియందు ప్రజలు ఏటేట విలాసవస్తువులకై ఎంతెంతసొమ్ము విదేశీయులపాల గుమ్మరించుచున్నారో? కృత్రిమాహారములకు 42 లక్షలు; ఎండినపళ్లకు 5 లక్షలు; పేటెంటుమందులకు 25 లక్షలు; పొగచుట్టలు సిగరెట్లు మొదలగువానికి 50 లక్షలు; కాగితములకు 150 లక్షలు; పట్టు

వస్తువులకు 35 లక్షలు; బంగారు వెండిజలతారులకు 15 లక్షలు; మెడపట్టీలు కాలర్లు మొదలగువానికి 17 లక్షలు; తోలువస్తువులకు 7 లక్షలు; బొత్తాములు 1 లక్ష; బ్రష్షులకు 1 లక్ష; ఇమిటేషను నగలకు $1\frac{1}{4}$ లక్షలు; అత్తరులు సువాసనద్రవ్యములకు $1\frac{1}{4}$ లక్షలు; విలువరాళ్లకు 14 లక్షలు; పెనసళ్లకు 20 లక్షలు; పుస్తకములకు $11\frac{1}{2}$ లక్షలు; సబ్బులు మొదలగువానికి $3\frac{1}{2}$ లక్షలు; ఆటవస్తువులకు $3\frac{1}{2}$ లక్షలు.

ఒక్క రాష్ట్రమున ఒక్కసంవత్సరములో ఇంతటిసొమ్ము ఏవిలేకపోయినను సుఖజీవనమునకు వరిముల్లువాసియేని లోపములేదో అట్టి విలాసవస్తువులకై వెచ్చింపబడుచుండ భారతదేశము మొత్తముమీద ఏటేట ఎంతసొమ్ము వమ్ముఅగుచున్నదో ఊహించుటకైన ఎడములేకున్నది. పాడిపంటలకు మహాలక్ష్మియైననేమి? అమూల్యములగు రత్నములగు పంటపొలమైననేమి? కాలువలుకట్టి నీళ్లప్రాయముగ నిరంతరము ఇంతటి ధనము విదేశములకు పోవుచుండ భారతభూమి దరిద్రభూమికాక ఎట్లుండును? ఆరుకోట్లమంది భారతీయులు రెండుపూటలు కడుపునిండ అన్నముతినుట ఎట్టిదో ఎఱుగక అటమటించుచున్నారు. మఱియింతమంది కనకనమండు ఆకలి బాధకు తాళజాలక చావుబ్రతుకులతో సమయపురుషుని సేవకులైయున్నారు. దేశస్థితి ఇట్లుండ చేతిలో నాలుగు కాసులు ఆడుచున్న నీటుకాండ్రును, నీటుకత్తెలును విలాసవస్తువులను విరివిగ నుపయోగించుచు వినోదించుచున్నారు. ఎంతటి అవమానకరమైన విషయము!

ఇక నిది సాగనీయరాదు. ఆత్మసంయమన మలవఱచుకొని విలాసవస్తువులను పూర్తిగ విసర్జించి విదేశములకు పోవుచున్న ధనప్రవాహమును అరికట్టవలయును. ఇది ఉత్తమపద్ధతి. "మేము పరాసుబండ్లము. విలాసవస్తువులు విసర్జింపజాలము" అందురా అట్టివారికి మేమొక మనవి చేయుదుము. 'మనది ప్రకృతి అనుగ్రహించిన దేశము. ఉప్పుతో తొమ్మిదియు మనదేశమున పండును. మనము ప్రస్తుతము విదేశములనుండి తెప్పించుకొనుచున్న విలాసవస్తువులు సమస్తము కొంచము శ్రద్ధవహించినచో మనదేశముననే తయారు చేయించుకొనవచ్చును. శ్రద్ధపూని అట్టి వస్తునిర్మాణమునకు కర్మాగారములు స్థాపించి పని ప్రారంభించుచో వృత్తిలేక అల్లాడుచున్న మనదేశీయులకు కొందఱికి వృత్తులు కల్పించినవారమగుదుము. మనధనము మనపొలిమేర దాటనీయనివారమును అగుదుము.'

విలాసవస్తువులను పూర్తిగ విడనాడి ఆత్మనిగ్రహము చూపుటయో, అదిచూపజాలనినాడు ఆవస్తువులను మనదేశమునందే తయారగునట్లు శ్రద్ధవహించుటయో చేసితీరవలయును గాని ఇక చేతులార చేరలకొలది ధనమును విదేశముల పాలుచేసి భరతమాతను దరిద్రదేవతగచేయు అవజ్ఞతకు పాల్పడరాదని సోదరసోదరీమణులను హెచ్చరించుచున్నాము.

జీవితస్పృహ

నరహరిశెట్టి వేంకటరత్నముగారు

ఆమె రూపసి, లావణ్యరాశి, సౌందర్యరోచులు విరజిల్లు సుందరజ్యోతిర్మూర్తి: అగుగాక—

ఆమె గృహిణి. గృహనిర్వాహణమున ఆమెరూపు మలినమగుచున్నది; పాకశాలయందామెలావణ్యము మసిబారుచున్నది; సుతపోషణమున ఆసమ్మోహనసౌందర్యము కళదప్పుచున్నది.

విద్యావతి అయిననేమాయె; విశ్వజనీనమతము వరియించునది యగుగాక! విజ్ఞానసంపత్శోభితురాలు కానిమ్ము; ఆమె దృక్పథమున స్త్రీ, పురుషుడు అన్నివిధముల సమానులే! అయిననేమాయె!

ఉషస్సుతో ఆమె మేల్కొనుచున్నది. కాలకృత్యములు. తరువాత వంటయిల్లు: మెరుగిడినమోము పొయివేడిమిచే మాడిపోవుచున్నది. శుభ్రవస్త్రములు మాసిపోవుచున్నవి. సుకోమలములైన హస్తములు కాలిపోవుచున్నవి. ఎంతశుభ్రముగ నుండవలెననుకొనినను అశుభ్రతయే. ఒకవైపున పిల్లలు; వారిని చక్కజేయుటలో మఱింతమాలిన్యము. ప్రియపోషణమున, గృహము శుభ్రపరచుటలో ఆమె నిజమూర్తి మాసిపోయి వికృతాకారము మిగులుచున్నది. ఘర్మాంబుసిక్తములై అలసిపోయిన అవయవములు.

ఎటులో ప్రక్కపై దేహమువాల్చి ఆమె చిన్ననాడు తన భవిష్యత్తుగూర్చి భావించిన, ఆశించిన కోరికలు: ఆకసమున మేడలు, సెలయేటిప్రక్క తాను తనప్రియుడు ఒంటరిగా గూరుచుండి ఆనందించదలచిన తలపులు, నడుమనడుమ ప్రకృతిసౌందర్యములో విపంచీమధురనిస్వనములో మేళవింపులు, తమ—ప్రేయసీ ప్రేయసుల—గాఢపరిష్వంగమున సర్వలోకములు మంచువలె కరగిపోవునప్పుడు, ఇంక నెన్నియొ ఆశలు, ఆశయములు, అల్లికలు స్మరణకువచ్చును. అంతయు మిథ్య:

"చిన్ననాడు అవివేకముచే జీవితము ఆనంద సమ్మిళిత
మని భ్రమసితిని. లోకము విచారావృతము."

ఇట్లుభావించు ఆమెకు ఆనందమసలే లేకపోలేదు. అంధకారమధ్యమున తళతళ మెరసే తారలు; కారుమబ్బులనడుమ తళుక్కుమని మెరసే మెఱుగుదీవ; కురూపియైనను కోకిలకు మధురకంఠస్వరము; కంటకములనడుమనే కమనీయమైనని పూలవాసన: అదియే ప్రకృతిస్వభావలక్షణము.

యంత్రమువలె జంతుజీవితమువలె జరిగిపోవుచున్న ఆమె మామూలు జీవనములో పసిపాప చిరునగవోక సంతోషరేఖ, ప్రియుని ప్రణయవీక్షణ మొక ఆశాజ్యోతిర్లత: ఇటులే ఆనిస్తైజజీవనమున అపుడపుడు ఆనందభానూదయము, అంతలోనే అస్తమానము. పురుషుని జీవనవాహినిగూడ నిటులే కంటకసంయుతమైన కాఱడవిదారులనే నడచుచున్నది.

చిన్ననాటి తియ్యనికలలన్నియు నేడాతనికి కల్లలైనవి. ఇట్టి జీవములేని సతీపతుల సంయమజీవితమును కామము, మోహము, ప్రేమ—ఈ త్రిమూర్తులును నిరంతరాయముగ ఈనాడేకాదు యుగయుగములనుండి పరిపాలించి నిరవధికమైన నిస్తులమైన సుఖమును ఆనందమును ప్రసాదించుచున్నవి. అవియే లేకపోయిన లోకము శూన్యము.

వీరమాత జిజాబాయి

ఓలేటి సీతారామమూర్తిగారు

౧

మృదులహృదులఁ బ్రాచేతస సదృశకవులు
లీలఁ గవితాలలామ కర్పించినట్టి
దివ్యభూషలగతిఁ గాలు కావ్యములను
సత్పురాణంబులన్నియుఁ జదివె నామె.

౨

వాటినిరతంబుఁ బఠియించి భవ్యమాత
పాలు ద్రావుచునుండెడు ప్రాయమందె
తనతనయునకుఁ దద్వీరజనులఁగూర్చి
జెప్పుచును జాలగఁ బ్రశంస చేయుచుండి.

౩

"వారిగతి నీవు నొకయోధవరుఁడ వగుచు
పాపులైన శత్రువులను బారఁదోలి
ఋషులుగలభూమిఁ బునరుద్ధరింపు తనయా!
పాడిపంటలవెలయు నీ భరతమాత."

౪

అనుచు బ్రోత్సహించి యాతనిరక్తాన
వీరరసము కడుఁక వెల్లివిరియఁ
జేయుచును శివాజీఁ జిన్నతనమునందె
వీరుఁజేసె నా పవిత్రురాలు.

౫

"పరవాహినీవీరబహుళరక్తాపగఁ
గదనభూమిని గత్తి కడిగెదీవు
శత్రుసైన్యాధిపశ్రవణంబులకు భయ
దంబౌచు నీపేరు తనరుచుండు
అలశివాజిని మించునట్టి వీరుఁడు పుట్ట
బోడని ఘోషింత్రు భూమిజనులు
శరదిందువిస్ఫురత్ చంద్రికలవిధాన
నలరుయశోభాగ్య మబ్బు నీకు"
ననుచుదీవించి రణములకంపు సుతుని
వీరమాత జిజాబాయి విమలకీర్తి;
తత్ప్రబోధంబువలననే తథ్యముగను
వీరుఁడై మించుచు శివాజి వినుతికెక్కె.

౬

అలజిజాబాయిఁ బోలిన యట్టిమాత
లరయఁగల్గిన నెందరెందరో మహాత్ము
లహహ వెలసెడివారలో! అమ్మలట్లు
పెంచెదరుగాక బిడ్డలఁ బ్రీతి సతము.

రాజభక్తిగల సరదారు

శ్రీమతి ఆచంట సత్యవతమ్మగారు

పృథ్వీరాజు ఢిల్లీని రాజధానిగా జేసికొని ఆసేతుహిమాచలపర్యంతమైన భూమండలమునకు చక్రవర్తియై సామంతరాజులచే కప్పములు గొనుచుండెను. ఆకాలమందాతనికి సాటిరాజు లేఁడు. పృథ్వీరాజు మిక్కిలి వీరుడు. ఆకాలమం దాతనితో సమానముగా యుద్ధము చేయువా రెవరును లేరు. పృథ్వీరాజుయొక్క సర్దారులును చాల వీరులు. వారు తమరాజునందు మిక్కిలి ప్రేమతో మెలగుచుండెడివారు. ఆయనకొఱకు ఎల్లప్పుడును తమయొక్క ప్రాణములను ధారపోయుటకు తయారుగానుండెడివారు.

మహోబాబే రాజ్యమును పరమాల్ అను రాజా కాలమున ఏలుచుండెను. వారికిన్ని, పృథ్వీరాజునకున్ను యెల్లప్పుడు విరోధముండెడిది. పరమాల్ యొక్క సర్దార్లు అలహా, ఊదల్ ఇద్దరుసోదర్లును మిక్కిలి శూరులై యుండిరి. మరియుఁ దమ రాజునందధికవిశ్వాసపరులై యుండిరి.

ఒకమారు పృథ్వీరాజు పరమాలు మీఁదికి యుద్ధమునకువచ్చెను. ఇద్దరితరఫు సిపాయిలున్ను, సరదార్లున్ను చాలశూరులగుటచేత యుద్ధము మిక్కిలి అధికముగా జరుగుచుండెను. వేలకొలది సిపాయిలా యుద్ధమునందు వీరస్వర్గ మలంకరించుచుండిరి. మరిన్ని ఊదల్, అలహా యున్ను మెఱుపుతీగలతో సమానమైనఁదమకత్తులనుఁ బ్రకాశింపఁజేసి స్వర్గవాసులైరి. వీరిరువురే దమ రాజుకొఱకై ప్రాణమిచ్చిన శూరులుగా పనిఁజేసిరి.

పృథ్వీరాజు యొక్క గొప్పగొప్ప వీరులున్ను, సర్దార్లున్నుకూడ స్వర్గవాసులైరి. పృథ్వీరాజునకు ఆయుద్ధమందు స్మృతిదప్పి భూమిపైపడిపోయినంత లోతుగాయమాయెను. సంయమరాయి పృథ్వీరాజుయొక్క నమ్మకమైనసర్దారు. ఆతడుకూడ ఈయుద్ధములో గాయపడియుండెను. ఆయనకు రెండుతొడలు నలుకబడెను. లేచుటకు శక్తిలేదు.

మహారాజగు పృథ్వీరాజు సంయమరాయుని దగ్గరగానే బడియుండెను. ఈసమయములో కొన్ని గరుడపక్షులున్ను, కాకులున్ను స్మృతిదప్పియున్న మహారాజు చనిపోయెనని యెంచి రణభూమినిఁ బ్రవేశించి పృథ్వీరాజును పొడువ ప్రయత్నించుచుండెను. ఆపక్షులా మహారాజుయొక్క నాల్గువైపులను యెగురుచుండెను. ఆసంగతిచూచి సంయమరాయలు మిక్కిలి కంగారుపడెను. కాని యేమిచేయుటకు సమర్థుఁడగును? కాళ్లు నలుకబడియుండుటచే నాపక్షులను లేచితోలుట కశక్తుఁడై మనంబున మిక్కిలి విచారపడుచుండెను. ఎన్నివిధముల తంటాలుపడినను రాజువద్దకుచేరు విహంగముల నెగురగొట్ట లేకపోయెను.

తనకోర్కె నెఱవేర్పలేక తుదకొక కష్టతరమైనయుపాయ మాలోచించెను. అట్టియుపాయ మింకొకరు నేటివరకు ఆచరించియుండరు! మనము కని, వినిగూడ యుండము.

సంయమరాయునికి దగ్గరగా నొక కత్తిముక్క పడియుండెను. దానిని మెల్లన తీసికొని దానిచే తన శరీరముయొక్క మాంసమునుగోసి పక్షులపై విసర సాగెను. ఈయుపాయముచే పృథ్వీరాజును బాధించుటమాని పక్షు లీతనిమాంసశకలము లను బక్షించునాశచే నీతనిచుట్టును చేరెను. "ఈయుక్తిచే మహారాజును రక్షింపఁగల్గితిని. ధన్యుఁడ" నన్న సంతోషముచే ఇంకను మాంసమునుకోసివేసి ఆకడుఎగురవేయు చుండెను.

ఆసమయములో పృథ్వీరాజుకు కొంచెము స్పృహవచ్చెను. కన్నులువిప్పి నలు దెసల పరికించెను. తనయొక్కసర్దారుని భక్తికృత్యముచేత మహారాజుయొక్క కన్నులు ప్రేమజనితభాష్పములచే నిండిపోయెను. హృదయము పరితాపపడెను. అట్టి విశ్వాసో పేతుఁడగు సర్దారునకు తన మనఃపూర్వకకృతజ్ఞతావందనము లర్పింపవలెనని కోరికజనిం చెను. కాని హృదయ వేదనచే, అలసట యధికముకాఁగా వెంటనే మహారాజు చైతన్య హీనుఁడై పోయెను. సంయమరాయుఁ డింకను తనపని చేయుచునేయుండెను. క్రమముగా అవసన్నుఁ డగుచుండెనుకాని భక్తిహృదయముచే నెట్లో తనకృత్యము కొనసాగించు కొనుచుండెను.

చంద్రవరదాయీ పృథ్వీరాజుకు మిత్రుఁడున్ను దర్బారులో కవియున్నుగూడ అయియుండెను. ఆయన యుద్ధభూమిలో మహారాజును వెదకికొనుచు తుదకక్కడకు చేరెను. మహారాజును చూచెను. మహారాజుకొఱకుఁ దనమాంసము పక్షుల కాహార మిడుచుండిన సంయమరాయునిఁగూడ ఆసమయమందే చూచి చంద్రవర దాయీ ఆశ్చర్యకలితుఁడై, సంయమరాయుని అభిప్రాయమెఱుఁగఁజాలక ఆతనిని ప్రశ్నిం చెను. ఆతను మాటాడఁజాలని దుస్థితిలోనుండెను. కాని తనపనిమాత్రము నిర్వహించు చునేయుండెను. పట్టుదలగా పనిచేయుచున్న సంయమరాయుని పరీక్షించిచూచి, చంద్ర వరదాయీ అప్పుడా విశ్వాసోపేతుఁడగు సర్దారునిచేతలకు కారణమెఱుఁగగలిఁగెను. ఎప్పు డైతే తనదృష్టి పృథ్వీరాజుమీదఁ బడెనో యప్పటికి చంద్రవరదాయీకి సందర్భములు పూర్తిగా గ్రాహ్యమయ్యెను.

"ఓపూజ్యుడా! తమ రేమిచేయుచున్నారు?"

"కవిగారూ! పృథ్వీరాజుయొక్క ఉప్పుతోనే యీశరీరము నిర్మింపఁబడియున్నది. నేడు ఆమహారాజుకొఱకై యే యిది పనిచేయుచున్నది. ఇది నాకొక గొప్పపనికాదు. దీని కొఱకు మీరంత ఆశ్చర్యపడవలసిన అగత్యములేదు. తమరుమాత్రము మంచిసమయము

నకు వచ్చితిరి. నేను నాయొక్కపనిని వదులుచున్నాను. ఇప్పుడు తమరు మహారాజును రక్షించకోరినాను." అని యెట్లనో లేనియోపికఁదెచ్చుకొని సంయమరాయలు విన్నవించెను.

ఇదిజూచి చంద్రవరదాయి ఏడ్చుట మొదలుపెట్టెను. సంయమరాయలను మిక్కిలి ప్రశంసించెను. అప్పటివఱకు సంయమరాయలు తనశరీర మాంసమునంతయు పక్షుల కెగురవేయుటఅయిపోయెను. మహారాజును చంద్రవరదాయికి వప్పఁజెప్పినమీదట అధికానందముతో భారమును వదలించుకొనిన తేలికహృదయముతో ఆతడు వీరస్వర్గ మలంకరించెను.

అహో! కృతజ్ఞత కెంతటిపూజ్యత ఉన్నది! విశ్వాసమున కెంతటి విలువయున్నది! నిజమైన ఆత్మత్యాగియే "సంయమరాయసర్దార్". ఆయన యిహలోకమును, మరికీతోలును వదలి ఆచంద్రతారకమగు శాశ్వతస్వర్గపదవి పొందెను. ఇట్టివారలే మృతజీవులనబడుదురు. వీరికి జన్మము మరలఁగలదా? ఇట్టి త్యాగచరిత్ర మెన్నిసార్లు కీర్తించినను శ్రోతతరుగదు.

—హిందీనుండి అనువాదము

ఆశాభంగము

కొప్పర్తి నారాయణమూర్తిగారు బి. ఏ; యల్. టి.

సాంద్రనీలనికుంజపుంజప్ర
శాంతగహ్వరసీమ పుష్పము
దేవు హారమునందు జేరగ
దీక్షతోమురిసెర్.

సువర్ణపక్షముల సదల్చుచు
సుస్వరంబుల ప్రేమచిలుకుచు
కీటకఁబులు, మాయదూతలు,
వాటముగ వ్రాల్ెర్.

వ్రాలినుకరందమును తృప్తిగ
గ్రోలియాడుచు నెగిరిపోయెను;
అవని పుష్పము రాలిపడియెను,
ఆస లడుగంటర్.

పైననెచ్చట నుండియో యొక
పక్షి దేవునిమహిమ బాడగ
కంఠమును సవరింప బోయెఁడు
గాంచెనద్దానిర్.

వాడికోలను దానిహృదయము
వ్రక్కలేయఁగ నాకపోతము
ప్రేమసౌరభమును హరింపగ,
భూమిపయిగూలెర్.

అజునిపాదముచేరి కొల్చుట
కటవివృక్షం బొకసంబున
కెగయజూడగ దానిపాదము
నెవ్వడోసరికెర్.

పుష్పసౌందర్యమున కలరెను
పులుగుగీతల సంతసించెను.
తరువు శిరమునుగ్రుచ్చి ముద్దిడె,
దైవమనురక్తిర్.

కుమారీప్రబోధము

శ్రీమతి అద్దంకి అనసూయాదేవిగారు

కుమారీ! చిన్నతనమునుండియు తలిదండ్రుల యెడభక్తితో మెలగుము. తోడి వారలయందు దయగలిగియుండుము. పిన్నలయెడ ప్రేమతో మెలగుము. బీదలతో చనువుగా మాట్లాడి వారిమనస్సు రంజించునట్లు చేయుము. తిరిపెమెత్తువారిని చూచి తూలనాడకుము. దైవభక్తిగలిగియుండుము. ఇతరులసొత్తును తృణప్రాయముగా భావింపుము.

కుమారీ! నీనవజీవనారంభదశ నూతనోత్తేజము బొందుచున్నది. నీప్రేమైకమూర్తి యెడల మెలకువగా వర్తింపుము. నీనాథునియాజ్ఞ అతిక్రమించకుము. నీజీవితేశ్వరునితో కలహము బెంపకుము. వస్త్రభూషణావళులకొరకై నీదయితుని నొప్పింపకుము. అతని మనస్సు నొచ్చిన నీకును అంతియకదా! పుత్త్రీ? చనువుమెయి వర్తించి అతని హృదయ రాజ్యమున కర్ధాంగివై, అతనికగు కష్టసుఖములలో నర్ధాంగమవై అతనివశ్యునిగా జేసికొనుము.

కుమారీ! నీ నవజీవన కుసుమమును వికసింపజేసి తత్పరిమళమును దశదిశలవ్యాపింప జేయుము. పెద్దలయెడభక్తి, పిన్నలయెడప్రేమ, సాధువులయందు దయ, శత్రుల యందు కనికరము, బీదలయందును ధనికులయందును సమత్వము గలిగియుండుము. గురు విప్రదైవార్చనల నొనరించుచుండుము. త్రికరణశుద్ధిగా నాథుడే పరమేశ్వరుడను భావ ముత్పన్నమగునట్లుచూడుము. బిడ్డలకు ప్రేమమయివయి వారిని పలువిధముల సంతోష పెట్టుచు వారికి సద్బుద్ధు లలవడునట్లుచేయుము.

కుమారీ! నీకున్నదానితో తృప్తినిబొందుము, అప్పుసొప్పులకై పొరిగింటికి కరుగ కుము. అరువు నగలు వర్జించుము. తీరికవేళలనైనను సద్గ్రంథపఠన జేయవలెను. పెత్తన ముల కరుగరాదు. ఇతరుల తగవులలో నీకు ప్రసక్తివలదు. ఒరులమీది కొండెములు నీకెవ్వరేని చెప్పుచున్న విని విననట్లుండుము.

కుమారీ! భారతపుణ్యాంగనల స్మరించి వారివలెనే పూతచరితవై, పీవనితవై, సాధ్వీమతల్లివై, కులదీపికవై ఉభయవంశోన్నతికిని మూలకందమవై యుండి నీజీవితమును సౌఖ్యవంతముగా నొనర్చుకొనుము.

ఇద్ధరి అద్ధరి

ఆలమూరు రాజగోపాలరావుగారు బి. ఏ.

౧

అప్పుడే పశ్చిమాబ్ధిలో సూర్యుడు మునిగాడు. మేరీ మెల్లిగా తండ్రిని వడిపించుకుంటూ తీసుకొచ్చి అపూలవనంలో తనతల్లిగోరీదగ్గర కూచోబెట్టి తనెల్లిపోయింది. మాట్యూస్ తనసతిగోరీకేసి చూశాడు. ఇన్నిపువ్వుల్తో దాన్ని అలంకరించాడు, ముద్దెట్టుకున్నాడు. కళ్లలోనీళ్లునిల్చాయి. ఒఖసారి కొడుకూ, కొడుకు రాసిన ఉత్తరాలుజ్ఞాపకం వచ్చాయి. జేబులోంచుత్తరాలు తీశాడు, చదువుకున్నాడు. 'అయ్యో! డానియల్ యింతట్లోకే అత్తింటికోడలివై పోయావా! ఆడపిల్లకి పుట్టింటున్నంతసేపు పుట్టిల్లు తందనుకుంటుంది. పెళ్లవటంతోనే పుట్టిల్లు పరాయిల్లవుతుంది. అంతేకదా డానియల్ నువ్వూను' అనుకున్నాడు. 'డానియల్! నీతండ్రిని, నీరక్తం, నీప్రతిబింబం, చీకుముసలిని, కాటికి కాళ్లుసాచుకొని, మతిచెడి, ఘడియలమీద ప్రాణాలాధరం వేసుకున్నాను- ఈదీనసమయంలో, యీచరమావస్తలో, నీచెయ్యి నా హృదయంమీద వేసి "నాయనా" అని పిలవ్వూ? నిన్ను పెంచి పెద్దచేశానే, నాసుకృత ఫలం అనిపాడి అడానే. విజ్ఞీగానే. ఒఖసారి-మరణోన్ముఖుడు, రోగపీడితుడు, దరిద్రుడు బిక్షవలె బెంగకొనిఉన్నాడు. నీకొఅకే ఆగిఉన్నాడు" అనిరాయించానే. రాలానే-డానియల్ నీతండ్రంటే నీకోపవా, నిసపనా, నిర్దయా-లేదు. డానియల్, నువ్వుసరళుడవు చిన్నవాడవు, అంచేత-డానియల్ నువ్వు పొరబడుతున్నావునుమా. మేరీనీచెల్లెలు, నీతల్లి ప్రతిబింబం దాన్ని నువ్వేత్తుకు ముద్దాడవు. దాని మూత్రపురీషాలు నీశరీరాన్నింకాయి. అదిపరజాతా? అది నలుపా? ఇదినీదేశంకాదు? నీతల్లికీదేశంకాదు? నేనీదేశమాత గర్భంల్లో నాఅస్తికలు దాచుకోనూ? లేదు దాచుకోను-పొరపాటు-అయ్యో డానియల్, కొడకా నీవు ధన్యుడవు-నేను విద్రోహిని. అపరాధిని-ఆయజ్ఞని పెదవిల్తో, అప్రసన్నటోన్ముఖవైన గులాబీలవంటి నోళ్లతో, ఆనందంగా పాలుతాగుతూన్న 'పసికూనన్ని, వాళ్లతల్లుల ఒళ్లలోంచిడేగలాతన్నుకు పోలేదూ, వాళ్లతల్లితండ్రుల్ని చంపలేదూ! వాళ్లపిల్లల్ని చెఅబట్టాను. వాళ్లరక్తంతాగాను. వాళ్లగుండె గుహచేసుకు నిద్రించాను. నాపాపం నన్నుకట్టిచంపదూ. ధర్మదేవతలేదూ; నిజం, డానియల్, నీతండ్రిమాటవినకు. కరుణ మింగెయ్యి. ప్రళయరాత్రిలా తాండవించు. పగపూనిన వల్ల కాచులా కోఅతీపు తీర్చుకో. అగ్ని పర్వతంలా ఉడికత్తిపో. అనుకుంటూ మాట్యూస్ లోలోపలకుల్లి పోయాడు. అయ్యో మేరీ! నేబతకనమ్మా! అంటూ అవుత్తరాలక్కడ పడేసి గొల్లునేడ్చాడు. మేరీ పరిగెత్తుకొచ్చింది. నాయనా యిప్పుడే కదా జావకోసంవెళ్లాను. ఇంతఖంగారైతే యెల్లా, బాబూనువ్వు లెంగమాను. ఇదిగో యీరాత్రో రేప్పొద్దున్నో వస్తాడన్నయ్య. శరీరం అమ్మింతర్వాత శలవు మనిష్ఠవాఁ అంటూ జావయిచ్చింది. "మేరీనిజంగా నాడానియల్ వస్తాడా? నాకళ్ల కాయలు తీరతాయా? నా ఆత్మశాంతిస్తుందా? రాదమ్మా అతనురా"డంటూ అజావతాగాడు. మేరీ అతన్ని యింట్లోకి తీసుకుపోయి పడుకోపెట్టింది. సాయంత్రంకోసినపువ్వులు దండగుచ్చుచూ మధ్య మధ్య తండ్రి కదిల్తేచూస్తూ గడియారంకేసి

చూసి మందులిస్తూ మేరీ ఆరాత్రిగడిపింది. పొద్దున్న తండ్రి లేచాడు. కాస్తకుదుట బడ్డాడు. తండ్రి సెలవు మీద పువ్వులదండలుచ్చుకుని, పట్టణంలో అమ్మి నాలుగు రాళ్లేసి కడుపునింపుకోటానికి మేరీ వెళ్లింది. ఆనాడు పట్టణంలో పెద్దమీటింగు మేరీ అక్కడికిపోయింది.

౨

ఆనాడు ఆదేశంలో రాజ్యసంస్థాపనార్థం ప్రేరేపింపబడిన మహా యుద్ధాల్లో వెన్నివ్వక గుండె డిగ్గి పోరాడిన తెల్లసర్దారులలో మాట్యూస్ అగ్రగణ్యుడు. అధికార్లతని ధైర్యసాహసాలికి తెల్లపోయి, పతకాలేం బహుమానాలేం వర్షం కురిపించారు. నాటి రణరంగాల్లో యేమూలచూసినా మాట్యూసే. మాట్యూస్ మాటే. మాట్యూస్ కబుర్లే. తుపాకీపుచ్చుకోటం కత్తితిప్పటం. ఇళ్లంటించటం. జనాన్నిచంపటం. అస్తులుకొల్లి గొట్టటం, అతనినిత్య చరిత్ర జీవితం అయిపోయింది. అతనాదేశంలో అడుగెట్టింది మొదలు అతని అభివృద్ధి శ్రేయస్సూ యింతింతలుగా పెరిగిపోయింది. తన జీవితంలో స్థిరత్వంకలిగిందని ఆనందించేడు. ఆశావీధుల్లో ఒకసారి చక్రంతిప్పేశాడు. భావిజీతంలో బంగారంమేడలు పుష్పించిన వనాలు చూశాడు.

అప్పటికి 'రాణీ' ఎదిగినపిల్ల, రాణీ తండ్రి మాట్యూస్ దగ్గర వంటవాడు. రాణీ అప్పుడప్పుడు తన తండ్రితో వస్తూ బజార్నించి వంటకానికి కావలసిన వస్తువులు తెచ్చి పెడుతూ తనతండ్రికి వండటంలోకూడా సహాయంచేస్తూండేది. తల్లి చిన్నప్పుడే పోయింది. తండ్రివృద్ధుడు. అంచేత తనుకూడా తండ్రితోకూటు మాట్యూస్ ఉప్పేతినేది.

వృద్ధుడైన తండ్రి దివంగతుడయాడు. ఇహరాణీయే మాట్యూస్‌కు దిక్కయింది. మాట్యూసే రాణీకి దిక్కయాడు. అదే అతనికి వండిపెట్టేది. అదేయిల్లూ వాకళ్లుసర్దేది. మొరటల్లో, పరజాతిస్త్రీ; చిక్కిన శరీరం. నల్లనికళ్లూ, నల్లనిజుట్టూ, నల్లనిశరీరం మాట్యూస్‌కు వెగటనిపించింది. కాని మోహం మితిమీరింది. బలవంతం చేశాడు. దినాలుగడిచాయి. అప్పు మాట్యూస్ మాట్యూస్ నోట్లోంచూడిబడి నట్లున్నాడు. రాణీకంది మొగపిల్లాణ్ణి తెల్లని పిల్లాణ్ణి.

మాట్యూస్ గుండె గుభీలుమంది. పర్వతంమీద పడిందనుకున్నాడు. రానురాను ఆతల్లిప్రేమ చూశాడు. ఆకొడుకు ఆటపాటలు చూశాడు. ఆ అవ్యక్తమధురమైన మాటలు చూశాడు. హృదయంలో పాషాణంపోయి ఓనూత్నకమలం వికసించింది. రాణీఅంటే తరిఘుట్టనిదయ, నిష్కళంకమైన అనురాగం, అనంతమైన వాత్సల్యం ఉద్భవించాయి. దీనికి తోడు రాణియొక్క కోమలమైన మనస్సు, నవనీతంవంటి హృదయం, దీనులయెడదయ, అతన్ని జయించాయి. ఇహరాణీయే మాట్యూస్, మాట్యూసే రాణీ అయి పోయారు. రాణీ నిజమైన భార్యైపోయింది. మాట్యూస్ పవిత్రమైన భర్తయిపోయాడు. కొడుక్కి 'డానియల్' అనితన తండ్రిపేరెట్టాడు.

యుద్ధం అంటే, యింక మాట్యూస్‌కి రోతనిపించింది. ఒహళ్లచావంటే తన చావనిపించింది. శాశ్వతమైన సుఖం, నిరాడంబరమైన జీవనంకావాలన్నాడు. ముఖరేఖల్లో విచారలక్ష్మి ప్రవేశించింది. కళ్లలో ఆత్మతేజం ప్రజ్వలించింది. ఆఅధికారసేవలో బానిసత్వం కనబడింది. అధికార్లొత్తిడిచేశారు. మాట్యూస్ సెలవెట్టాడు. జబ్బన్నాడు. పింఛనిమ్మన్నాడు. పైవాళ్లు 'డిస్‌మిస్' చేశావన్నారు. ఇంటికొచ్చాడు. ఇంత గుడ్డ పట్టెడన్నంచాలన్నాడు. ఇంట్లోమార్పు. వంట్లోమార్పు. జగమంతామార్పు. ఇల్లాంతా పుస్తకాల్తోటీ పతాల్తోటీనిండింది. భగవత్సంబంధమైన గీతలు రాతలు తీశాడు. కాస్తకాస్తే జీర్ణంచేసుకుంటూ కూచున్నాడు.

౩

భార్య భర్తకి కడుపునిండా అన్నం పెడుతుంది. జ్వరంవస్తే మేలుకుంటుంది. కష్టంవస్తే యేడుస్తుంది. అంతేకాని ఉద్యోగం మానతానంటే సుతలాం ఒప్పుకోదు. అందులో పెద్ద ఉద్యోగం. పదిమంది చేతికిందుండే కీవి. అయినా అరచేతులలో ప్రాణాలెట్టుకుని, కత్తిమీదసాము చేస్తూ నుంచోమంటే నుంచుని కూచోమంటే కూచుంటూ జీవనంగడపటంకన్న మానుటయే మేలనిపించింది రాణీకి. కాని పిల్లాణ్ణి చూసుకుంటే మట్టుకు ముందుగతి గొల్లాగా అనిపించింది. ధర్మం కవచంగా ధరించి, ధైర్యంతోడు సీడచేసుకుని, పతికి చేదోడూవాదోడూ అయి మెలగే యింటిపడుచుకి కష్టపరంపరలు బుద్బుదప్రాయాలు. అక్రాణ్ణి తీసుకు పట్టణంవిడిచి పక్కనున్న ఓపల్లెటూరుచేరారు. తమకున్నరొఖం రాణీ నగలుపెట్టి యింతభూమికొన్నారు. చక్కని భూస్వాములయారు. వరినాలుగేళ్లలో గృహకృత్యనైపుణ్యంచేతనేం సంసారం పొందికచేతనేం మరింత భూమికొన్నారు. అప్పటికన్న యిప్పుడే హాయనిపించింది.

మల్బారు ఆడపిల్ల. మేరిపుట్టింది. పాపం నెల తిరక్కుండా సూతికజ్వరంచేత రాణీ మంచాన్నడింది. మాట్యూస్‌చేత చేతిలో చెయ్యేయించుకుంది. మేరీ నతనిచేతులోపెట్టింది. డానియల్ నతనికప్ప జెప్పింది. శరీరాన్ని విడిచింది. రాణీని ఆతోట్లోనే సమాధిచేశారు. నిత్యం ఆమరణం కాస్సేపన్నా ఆసమాధిదగ్గర కూచోందే మానేవాడు కాడు మాట్యూస్.

డానియల్ పసికుంక, మేరీ కళ్లుతెరవనికూన. మాట్యూస్ మొగాడు. ఆపిల్లల్ని పెంచేవారెవరు చూచేవారెవరు? అయితే ఏం ఇంత డబ్బోకాడు. పదిమంది నౌఖర్ల నెట్టాడు. తల్లిలేని లోటుతప్ప మరి లోటేం కనపళ్లేదు.

డానియల్ పెద్దాడయాడు. విద్యనేర్చాడు. ఉన్నతవిద్యన్నాడు. పరదేశం పోవాలన్నాడు. తండ్రి ఒద్దన్నాడు, బతిమాలాడు. కొడుకు మూతిబిగించాడు పట్టు విడవలేదు. తల్లిలేని బిడ్డ. తండ్రి సరే అనక తప్పింది కాదు.

౪

గంటకొట్టింది. డానియల్ ఆఖరి నమస్కారంచేశాడు. మేరీ యేడిచింది. మాట్యూస్ కన్నీళ్లకడవై పోయాడు. ఓడ బయల్దేరింది. మాయమైపోయింది. యువకులహృదయాల్లో బహుశః పాషాణాలేకాని కోమలత్వం లేవనుకున్నాడు. మేరీని వెంటబెట్టుకుని యింటికివచ్చాడు మాట్యూస్.

డానియల్ 'సీమ' జేరాడు. పరదేశవాసం. కొత్తమొహాలు. కొత్తజీవనం. కొత్తభాష. మొదట్లో తండ్రికోసం బెంగెట్టుకున్నాడు. మేరీకోసం యేడ్చాడు. ఎవరైనా పిల్లలు కనబడితే మేరీ యిల్లాగుంటుందను కునేవాడు. మేరీ, తనూ ఆడుకున్నరోజులు పాడుకున్నపాటలు జ్ఞాపకంచేసుకున్నాడు. ఆనందం విచారం రెండూ ఉప్పొంగిపోయేవి.

మొదట్లో తండ్రికి రోజూ ఉత్తరాలు రాశేవాడు. రానురాను వారానికోటి. ఆపైన నెలకోటి. తర్వాత జ్ఞాపకంవచ్చినప్పుడెప్పుడైనా. యిల్లామారింది. డానియల్ మెల్లిగా తన చదువులోంచి ఆటల్లోను స్నేహితుల్లోను పరిచయుల యిళ్లంలోనుపడిపోయాడు. విదేశవేషాలు, విదేశభావలు, విదేశలాంఛనాలు అలవాటు

బడ్డాయి. చూస్తూండగా ఆదేశీయుడైపోయాడు. తల్లితండ్రుల్ని తలుచుకుంటే తలవంపనిపించేది. చదువ యింది. బయల్దేర లేక, బయల్దేర లేక స్వదేశానికి బయల్దేరాడు.

ఇంటిదగ్గిరివాళ్లూ యివాళొస్తాడు. రేపొస్తాడనుకున్నారు. ఇంట్లో ఆ స్తంతా డానియల్ చదువుగా మారింది. మాట్యూస్‌ని దరిద్రం ఆవహించింది. ఇహ వాళ్లకి మిగిలింది ఓ దొడ్డి, యింతయిల్లు. మేరీ దొడ్డినిండా పువ్వుల మొక్కలేసింది. రోజూ పువ్వులుకోసేది. దండలుగుచ్చేది. పట్నంలోకిపోయేది. అమ్మేది. తనకడుపు, తండ్రికడుపునింపేది. డానియల్ యెప్పుడువస్తాడా అని యెదురుచూస్తూఉండేవారు.

డానియల్ బయల్దేరాడన్నారు. తండ్రికాత్రం పట్టలేదు. మార్వాడీదగ్గరకెళ్లాడు. అప్పు తెచ్చాడు. డానియల్ కోసంయిల్లాంతా అలంకరించాడు. కొత్తవస్తువులుకొన్నాడు. కొత్తగుడ్డలుతెచ్చాడు. రైలెక్కాడు. రేవుదగ్గిరి కెళ్లాడు. డానియల్ నానుమాలుకట్టాడు. చేతులుచాచుకొని 'డానియల్ డానియల్' అని పరు గెత్తాడు. డానియల్ తిరిగిచూడ్లేదు. తన్నుచూసీ, అనుమాలుపట్టనట్టు తప్పించుకుపోతూన్న డానియల్ని చూశాడు. అతని పక్కనున్న పాశ్చాత్యపడుచు తిన కోడలనిగ్రహించాడు. దరిద్రంలో యెండచేసలు పెక్కిఉన్న తన తండ్రి సెక్కడ తన భార్యచూసిపోతుందో అని పెడమొహంతో రెండుఋబుర్లు చెప్పి ఓపలాంకొట్టి తటాలున పెళ్లాంతో బండెక్కివెళ్లిపోయాడు డానియల్.

మాట్యూస్ యింటికివచ్చాడు. డానియల్ ఉద్యోగంలో ప్రవేశించాడు. మాట్యూస్‌కి రోగం ప్రవే శించింది. మాట్యూస్ డానియల్‌కి ఉత్తరాలు వేశాడు. డానియల్ తనతండ్రి నొఖణ్ణీ తనదగ్గరికి రమ్మన్నాడు. మేరీవద్దన్నాడు. మేరీని విడిచిపెట్టమన్నాడు. మేరీని మరిచిపొమ్మన్నాడు. చివరకి డానియల్ తండ్రిని మరిచిపోయాడు.

మాట్యూస్‌కిరోగం ఎక్కువయింది. రెంగవృద్ధయింది. మేరీఅల్లాగే తనతోట్లో పువ్వులమ్ముతూ తండ్రిని కాపాడుతూండేది. ఆనాడు అల్లాగే తండ్రినడిగి ఊళ్లోమీటింగులో పువ్వులమ్మపోయింది.

మేరీ తండ్రిదగ్గిర శలవుచ్చుకొని తోట్లోకొచ్చింది. ఇంకా యిన్ని పువ్వులుకోసుకుంది. గబగబామీటింగు కోసవని వెళ్లిపోయింది.

నిశాకాంత శ్యామలమై పుష్పితమైన ఆవనలతలమీద పన్నీరుజల్లి పారిపోయింది. దినకరుడు మెల్లిగా ఆ ఆకులమీద పువ్వులమీద మెతిసి దొల్లిపోతూన్న చిన్నచిన్న మంచుముత్యా లేఱుకుంటున్నాడు. మెల్లిగా డేక్కుంటూవచ్చి ఆ ప్రశాంతమైన సమయాన్ని మాట్యూస్ తనభార్య సమాధిదగ్గిర శేరాడు. వెఱ్ఱి ఆనందంలో మునిగిపోయాడు.

ఆనాటి మీటింగులో ఆదేశముయొక్క ఉన్నతిని గురించి మాట్లాడారు. ఉద్రేకపూరితమైన ఆ ఉపన్యాసాలు జనాన్ని ఎత్తిపడేశాయి. ఒక్కొక్కళ్లు శిబిచక్రవర్తులో, రాణాప్రతాపులో, ఝాన్సీలక్ష్మీ బింబంమట్టుకు బాయిలో అయిపోయారు. మేరీయింటి మొహంపట్టేది. ఆ ఉద్రేకమైన మనస్సులోంచి తనస్థితియొక్క పోలేదు. తనతండ్రికి తానోభారమైపోయినట్లు గ్రహించుకుంది. ఇంత తాడో, అంతగొయ్యో తన్నుధరించక పోదనుకుంది. ఆనాటి సాయంకాలమే జరగాలనుకుంది, ముహూర్తం నిశ్చయించుకుంది. ఇంతిలో చటుక్కున మార్వాడీ కనపడ్డాడు. మేరీగుండె గుభిలుమంది.

మేరీ:—అయ్యా! క్షమించండి. మీదబ్బు కొద్దిరోజుల్లో—

మార్వాలీ:—లేదమ్మా మీ అన్నయ్య మా డబ్బంతా మా కిచ్చేశాడు. అబ్బో! తెలయింది. అణాపైసల్తో
ఆహా—ఏం సరసుడమ్మా. అడక్కుండా, నంచో పెట్టకుండా. అల్లా వుండాలి కాకా అంటే, డబ్బి
చ్చాడు నోటుట్రాన్సఫరు పొందాడు.

ఒఖసారి చేటంత అయింది మేరీ మొహం. అన్న మారిపోలేదనుకుంది. మార్వాలీమాటలు వినకుండానే ఒఖపరుగులో పోయింది. తండ్రితో సువార్త చెప్పటానికి ఇంటికెళ్లింది. గబగబా తలుపుకొట్టింది. తలుపు వేసి చూసింది. తలుపుమీద కాయితంకనబడింది. జప్తుకాయితం మాట్యూసాస్తి జప్తుచేశారు.

ఎల్లాగ? నోటుట్రాన్సఫరుపొంది.

ఎవరు? డానియల్.

ఎందుకని? ఆస్తి అన్యాక్రాంతం చెయ్యకుండా.

మేరీ తనేకదా అన్యురాలని గ్రహించింది. లోపల్నుంచి మూలుగు వినబడింది. తలుపుతట్టింది. యేడుపు బొబ్బలు వినబడ్డాయి. తనతండ్రి నెత్తుకుపోతున్నారో, బాధపెట్టి చంపుతున్నారో అనుకుంది. ఒఖతన్నుతన్నింది. తలుపూడిపడింది. లోపలికొఖ ఉరుకురికింది.

*

మాట్యూస్:—నేనే-నేనే-మేరీ. మ ఎవ్వరూ లేదమ్మా. లక్షలకొద్దీ ప్రాణాల్తీసిన యీ చెయ్యి
ద్రోహం చెయ్యలేకపోయింది. అమ్మా కత్తిపోటు గురితప్పింది:—అయ్యో—. బాధ—. మేరీ-నీ సోదరుడు-
కాదు, కాదమ్మా—. నా కొడుకు—. నా సమానా—. నా ఆస్తి—

మేరీ:—నాన్నా నువ్వంత భీరుడవా—

మాట్యూస్:—అమ్మా-నీవూ నన్ను నిందిస్తున్నావా? ఆ గోరీకేసిచూడు—. ఈ చేత్తో అతన్ని-

మేరీ:—ఆగు-నాన్నా-నీపాదములు సాక్షి, ఆ ధైర్యంతో నువ్వు ప్రాణత్యాగం చేసుకున్నందుకన్నా గాని—

మాట్యూస్:—అయితే, అమ్మా-మేరీ-నే బతకను-బాధ-మేరీ నీవు నిజంగా నాకూతురు వేనా?

మేరీ:—నాన్నా-నేను నీ మేరీని కాను-నీ కూతుర్ని కాను.

మాట్యూస్:—అయ్యో రక్తం పోతోంది. పాపిష్టిప్రాణంపోదు. అమ్మా. నాకడసారికోరిక. ఒఖకోరిక-
నీపాదాలట్టుకుంటా. తీరుస్తావా తల్లీ.

మేరీ:—తండ్రీ! అంత అపనమ్మకమా? నాప్రాణాలైన నీకొఱకర్పించనో?.

మాట్యూస్:—అమ్మా-అంత మాటొద్దు. ఒట్టువెయ్య-తీరుస్తావా?

మేరీ:—ఇదిగో ఒట్టు.

మాట్యూస్:—మాటతిరగని జాతినీది. ఇదిగో ఒఖపోటుపొడు-కత్తితీసుకో—బాధ అయ్యో! అయ్యో!

మేరీ:—ఓ భగవంతుడా. ఎట్టి పరీక్ష తెచ్చిపెట్టావు - తండ్రీ -'యింత నిర్దయుడవా—ఆ—ఋణంతీర్చుకుంటా-
నాన్నా, కళ్లుమూసుకో. ఇదిగో ఆఖరి నమస్కారం. భగవంతుడిమీద దృష్టినిదానించు. కళ్లుమయ్యి.
కత్తితీసుకున్నా-ఇదిగో-ఒకటి-రెండు-మూడు.

మేరీ కత్తితో తన గుండెల్లో పొడుచుకుంది. తనతండ్రికి నమస్కారంచేస్తూ వెనక్కి వాలింది. మాట్యూస్ కళ్లువిప్పాడు మేరీనిచూశాడు. 'ఓ నారీ—మతి మాటలేదు. మాట్యూస్ కళ్లయి, రాయయి, వజ్రవయి పోయాడు. ఆ ఆత్మలు రెండూ ఒకదానిని ఒకటితరుముకొంటూ నిత్యాత్మలో కలిసి పోయాయి.

ఆహరణము

(సాహిత్యక్షేత్రమునభారతనారి)

విద్వాన్ సూరిగుచ్ఛి కృష్ణమూర్తిగారు

భారతీయవైదికయుగము

ఈకాలమున ననేకులముఖమునుండి "స్త్రీలకు వేదపాఠాధికారములేదు" అనువిషయమును వినుచున్నాము; కాని వేదోపనిషత్తులందుఁ గొంచెమేని జ్ఞానముగలవారి కిట్టి భ్రాంతియుండదు. నాఁటి యాదర్శయుగమున "కన్యాప్యేవం పాలనీయా శిక్షణీయాతి యత్నతః" అను సత్యార్థము ప్రతిపురుషునిచేతను బాలింపఁబడినది. తపోవనమున ఋషిబాలకుల పార్శ్వమున ఋషిబాలికలుసైతము విద్యాభ్యాసమును జేసెడివారు. హోమగుండముయొక్క నాల్గుదిక్కులందును ఋషిగణముయొక్క పార్శ్వమున వారిమాత, భగిని, పత్ని, దుహిత మొదలైనవారు కంఠమును గలపి వేదమంత్రోచ్చారణ జేసెడివారు. కేవలముచ్చరించుటయేగాక నాఁటి స్త్రీలు వేదమంత్రములనుసైతము రచించిరి. ఋగ్వేదసంహితలో బహుసూక్తములు రమణీగణముచే రచింపఁబడినవే. విశ్వవార, వాక్, లోపాముద్ర, సూర్య, అపాల, యామిదేవి, శాశ్వతి, ఊర్వశి, ఘోష మొదలగు స్త్రీలు ఋగ్వేదమున బహుసూక్తములు రచించిరి. అట్లు రచింపఁబడిన యనేకమంత్రము లెవరిచే రచింపఁబడినవి? యనువిషయము నెఱుంగకయే మనము దైనికానుష్ఠానవ్యవహారము నాచరించుచున్నాము.

దార్శనికయుగము

వైదికయుగము తర్వాత దార్శనిక యుగముద్భూతమైనది. మైత్రేయి, గార్గి, మొదలగు దార్శనిక నారీగణ మీనాఁటియుగముకంటె మిగుల గౌరవస్వరూపము గలదియు, పాండిత్యవిషయములో నగ్రగణ్యముగనున్నది. బృహదారణ్యక మున ననేకపృష్ఠములు మైత్రేయీ విరచితములు. ఈమె పండితప్రవరుఁడైన యాజ్ఞవల్క్యుని ధర్మపత్ని. "అసతోమాసద్గమయ. తమసోమా జ్యోతిర్గమయ," అను నీయమృత మయ ప్రార్థనావాణి సర్వప్రథమమున నొక నారీకంఠమునుండి ధ్వనించినది.

దేవహూతి, ఆత్రేయి, లీలావతి, ఖన, భారతిదేవి మొదలగు ననేకస్త్రీలు జ్ఞానవిషయములో పురుషాపేక్షితలై యుండిరి. ఖనా, లీలావతుల నామ మెఱుఁగని జనము

మన దేశములో లేదు. ఇద్దఱును గణిత, జ్యోతిష శాస్త్రములందు మంచి పండితురాండ్రు. ఘన జ్యోతిషశాస్త్రములోఁ బ్రఖ్యాతిగన్న యొకానొక ప్రతిభాశాలినియైన రమణి. ఈమె స్వయముగ వైజ్ఞానికతత్వసమూహములను బహిష్కారమొనర్చినది. ఈమె మామ సుప్రసిద్ధ జ్యోతిషపండితుఁడైన వరాహుఁడు. ఒకనాఁడీతఁడాకాశమండలమునందలి నక్షత్రముల లెక్కింప రాజాదిష్టుఁడై యట్లుచేయలేక యామెను శరణువేఁడెనట. నాఁటిదినములలో గణితజ్యోతిషశాస్త్రము లెంతదూర మభివృద్ధిగాంచెనో యీకథను జదివినఁ దెలియును.

మఱియును భారతియను నొకస్త్రీ భారతదేశమున మిగుల ప్రసిద్ధిగాంచినది. ఈమె లోకవిఖ్యాతులైన శంకరాచార్యులవారి సమకాలికురాలు. అశోకుని రాజ్యకాలమున బౌద్ధధర్మమునకు మహావ్యాప్తిగలిగినది. నాఁడెందరో స్త్రీలు బౌద్ధసంఘమునఁ బ్రవేశించి తద్గ్రంథములఁ బఠించిరి.

మహమ్మదీయ యుగము

యుద్ధములో రక్తపాత మొకవైపున, వీర్యవతులైన నారీయభ్యుదయ మొకవైపున, సాహిత్యసాధికారమణీగణోత్పత్తి మఱియొకవైపున, నీయుగమున జరిగినది. ౧౪-వ శతాబ్ద్యారంభమున ఐతిహాసిక సూత్రమున రమణీగణము సాహిత్యక్షేత్రమునఁ బురుషులపార్శ్వమునఁ దిరుగుట చూడగలము. ఆర్యావర్తమేమి, దాక్షిణాత్యమేమి, భారతదేశమంతయు నీసమయములో రమణీగణముయొక్క కవిత్వముచే ముఖరితమైనది. చితోర్ రాణి మీరాబాయిచే రచింపఁబడిన భక్తిసమంచిత పదావళులు నేఁటికిని రాజపుటానాలోఁ బ్రతిమఠమునందును ఘట్టమునందును గానముచేయఁ బడుచున్నవి.

చైతన్యదేవుని యభ్యుదయము

చైతన్యదేవుఁడు షోడశ శతాబ్ద్యారంభమున జన్మించెను. ఇతడు వైష్ణవ ధర్మమును జాతి విభేదములేక ప్రేమధర్మస్వరూపముగఁ బ్రచారముగావించెను. బంగాళీయువతియైన మాధవియను నొకకవయిత్రి చైతన్యుని సమకాలికురాలు. ఆమెకవిత్వ మామె సమకాలికులైన వైష్ణవ కవుల దృష్ట్యా యేయంశమునందును నికృష్టముగాదు. మాధవియొక్క పదము లైతిహాసికతత్వపూర్ణములు. షోడశసప్తదశ శతాబ్దములలో రమణీగణము చాలవఱకు సంస్కృతభాషావిశారదముగ నుండినది. వైజయంతీదేవి భర్తయైన కృష్ణనాథసార్వభౌముఁడు "ఆనందలతికాచంపు" అను పుస్తకమును వ్రాసి యందా పుస్తకమును వ్రాయుటలో నాతనిపత్నియొక్కన సాయపడినదని వ్రాసెను. మహామహోపాధ్యాయ యింద్రేశ్వరచూడామణి యొక్కకుమార్తె మానినీదేవియను నామె

స్మృతితత్వమునఁ బ్రజ్ఞావంతురాలు. సుప్రసిద్ధనైయాయికుఁడైన రుద్రమంగళుఁ డీమె పుత్రుఁడే.

౧౯౦౦—వ శతాబ్దము పాశ్చాత్యశిక్షకారంభము. ఇపుడు క్రమశః స్త్రీశిక్షాప్రసారమున కనేకవిధములుగ నభివృద్ధికలిగినది. పురుషులపార్శ్వముననే యనేకస్త్రీలు B. A., M. A. పరీక్షలందుఁ గృతార్థలగుచున్నారు. అవరోధప్రథ చాలవఱకు తగ్గిపోయినది. సాహిత్యక్షేత్రమున స్త్రీలు ప్రతిద్వంద్వలుగ నిలచిరి. కావ్యరచన, ఉపన్యాసదాన, మాసికపత్రసంపాదన మొదలగు విషయములలో స్త్రీలు ప్రతిష్ఠను సంపాదించుచున్నారు. సామాజికక్షేత్రమున గృహస్థకన్యాసమూహము, శిక్షయిత్రులు, ధాత్రులు, డాక్టరులు మొదలగువారుగ నయి త్వరగ జీవితోపార్జనముచేసి కేవలము తను పోషణమేగాక పరివారవర్గముయొక్క లేమినిసైతము పోగొట్టుచున్నారు. రాజకీయ నైతికసభామంటపములలో స్త్రీలుత్తేజసమైనవాక్యములతో జాతీయసంగీతములలో శ్రోతృవర్గమును బులకితముగను ముగ్ధముగను జేయుచున్నారు.

—'వంగలక్ష్మిలోని' శ్రీమతి స్వర్ణకుమారీదేవిగారి వ్యాసమున కనువాదము.

తన్మయత్వము

శ్రీమతి తల్లాప్రగడ విశ్వసుందరమ్మగారు

నీవినీలకుంతలముల సౌరు జూచి
నీ వినూత్నంపు శ్యామల తనువు జూచి
నీదు స్నిగ్ధకపోలంపు నీటు జూచి
నాదు నెమ్మేను తన్మయత్వంబు జెందు.
నీదు కోమలమందహాసంబు జూచి
ప్రేమసంసిక్తనాలాపప్రియము నెంచి
నీమనోమోహనంబగు రూపు జూచి
నాదు నెమ్మేను తన్మయత్వంబు జెందు.
మృదుమృణాలములను గేరు హస్త
ములను చిత్రింపు వేణువు నలరదాల్చి
నీప్రవాళాధరమున చుంబింప జేసి
లోకములు లోలతను బొందుగీతకలను
బాడుచుండంగ పరవశత్వంబుగాంతు.
లోకమోహన మురళీనినాద గీతి
భూతసమ్మోహనంబుగా బాడుచుండ
భూగగన వ్యాప్తమై వీనువిందు జేయ
నాదు నెమ్మేను తన్మయత్వంబుజెందు.
చారుమురళీరవంబు నాచెవుల సోక
నాక్షణంబున సకలంబు మరతునేను
నీ కిశోరంపు ముగ్ధరూపంబు జూచి
భావసామ్రాజ్యమున గాంతు స్వర్గపదవి.

నవ్వులాటలు

లాతకృష్ణమూర్తిగారు బి. యె; యల్. టి.

పాదధూళి

ఊళ్లోకి స్వాములవారు వేంచేసి వున్నారని తెలిసి, ఒక గృహస్థు వారి దర్శనానికి వెళ్లి, శాస్త్రరీత్యా వారిని స్తుతించి, భిక్షకు రావలసిందని ప్రార్థిస్తూ, "మీ రాకవలన నా జన్మ తరించినట్లు భావిస్తాను. నా యిల్లు పావనం అవుతుంది. మీ పాదధూళి నా శిరాన్ని దాలుస్తాను." అని వినయంగా అన్నాడు.

స్వాములవారికి పట్టరాని కోపం వచ్చింది.

"ఏమయ్యా! యతీశ్వరులను యెగతాళి చేస్తే, వారికి ఆగ్రహం కలిగి శపిస్తారని యెరగవా? మా పాదాలకు ధూళి వున్నదని ఆక్షేపిస్తావా? నీ పాదాలు శుభ్రంగా వున్నాయా? పాంకోళ్లుతప్ప, యింకో పాదరక్షలు మేము ధరించకూడదని కాని, లేకుంటే, పేటెంట్ లెదర్ బూట్సు వేసుకోలేక పోయినామా?"

* * * * *

విధేయత

మాజిస్ట్రేటు—వాదిని నీవు రోడ్డుమీద అడ్డగించి, తన్నినట్లు సాక్షము వచ్చుచున్నది. ఏమందువు? లేదనగలవా?

ముద్దాయి—చిత్తం! తమరెట్లా చెప్పమని సెలవిస్తే, ఆ మోస్తరుగానే చెప్పగలను. లేదని చెప్పవలెనా, అండి?

* * * * *

ప్రతివాది

బరంపురంలో, వీధులవెంబడి, గాడిదలు తిరుగుతూ వుండడం తరుచు. ఒకనాడు మాజిస్ట్రేటుకచేరీలో ఒకానొక ప్లీడరు గంభీరంగా వాదిస్తున్నాడు. చాదస్తంగా, చెప్పిన సంగతే నొక్కినొక్కి చెబుతూ వున్నాడు, పెద్దగొంతుకతో! కచేరీకి వెలుపల, సమీపంలో ఒక గాడిద నిల్చుని తీవ్రంగా ఓండ్ర పెడుతూ వుంది. దాని అరుపుకు, కచేరీ అంతా ప్రతిధ్వనులతో మ్రోగుతూ వుంది. కాని, ప్లీడరుగారి వాగ్ధోరణి ఆగలేదు. ఇంకా గొంతుక పెద్దచేసి, ఆయన యేదో చెబుతూనే వున్నాడు.

అప్పుడు మాజిస్ట్రేటు, "అయ్యా, ప్లీడరుగారూ, కొంచెంసేపు ఆగండి." అని నవ్వుతూ గాడిదవేపు చెయ్యిచూపి, "వారు సెలవిచ్చేది యేదో సాంతం అయినపిమ్మట, మీ వాదన మళ్లీ ప్రారంభించవచ్చును." అన్నాడు.

* * * * *

చమత్కారము

వ్యాకరణసూత్రము—"తాదర్థ్యమున చతుర్థియగు. ఉదా: చావునకై సీతం గోరను."

విమర్శకుడు—రాముడు సీతం గోరలేదా? ఆకోరుట చావునకా? కోరినందున రావణుడు చచ్చెను గాన నట్లు చెప్పుట అందురు. ఋజుమార్గమున బాలబోధము చేయవలసియుండగా, ఈ చమత్కారమేల? పెద్దలు 'ముక్తికై హరిని సేవించుచున్నాడు.' అని యుదాహరించిరి.

* * * * *

యాచన

ఈమధ్య ఒక బ్రాహ్మణుఁడు నావద్దకు యాచనకు వచ్చియుండెను. వృద్ధుడు, చదువుకున్న పండితుడి వలెనే కనిపించినాడు. నాపేరూ, గోత్రం అడిగి, ఆశీర్వదిస్తూ, ఆశువుగా ఒకపద్యం చదివినాడు.

"తమరు ప్రభువులు, యువకులు, ధర్మదాతలు. నేను పరదేశీయుణ్ణి, బీదవాడిని, విద్వాంసులను సత్కరిస్తారని తెలిసి, తమ దర్శనానికి వచ్చినాను. ఈ మాఘమాసంలో వివాహముహూర్తము లున్నవి గనుక, యేదో తమవంటివారి అనుగ్రహంవలన, తిరిగీ ఒక యింటివాడను కావడమునకు సంకల్పించి, దేశాటనం చేస్తూవున్నాను. ఆటుపైని తమ అనుగ్రహం—నా అదృష్టం!"

"అయ్యా, మీవంటి వయసుమీరినవారు పెళ్లి తలపెట్టడం ఆశ్చర్యంగా వున్నది. చదువుకున్నవారు కదా, పోనీ మీరు సెలవియ్యండి? ఈ పెళ్లివలన మీకేమిలాభం? మరోవిధంగా యాచిస్తే సంతోషించి వుందును. మీరు పండితులుగనుక, యథారీతిని సత్కరించి, నా శక్తికొద్ది యేదో ముట్టజెబుదా మనుకున్నాను. కాని, పెళ్లిమాట చెప్పినారుగనక—క్షమించండి—నేను యేమీ యివ్వను. ఇస్తే అమూలంగా నిష్కారణం ఒక పసిపిల్ల గొంతుకకోసినవాడిని అవుతాను." అని నిర్మొహమాటంగా చెప్పినాను.

"చిత్తం. చిత్తం......తమ చిత్తవృత్తి తెలుసుకోలేకపోయి, అవిధంగా మనవిచేసుకున్నాను. పెద్ద వాడిని గనక, పెళ్లి పేరుచెబితే, రూపాయి దొరికేచోట, రెండురూపాయలు దొరుకుతవికదా అని ఆశపడి నాను. అంతేకాని, మళ్లీ పెళ్లిచేసుకునేందుకు నేనంత గడ్డితినేమూర్ఖుడనా అండి? ఇప్పుడున్న భార్యాపిల్లలను పోషించడానికే కదా అండి, యీ అవస్థంతాను? 'భార్యనిమిత్తం బహుకృతవేషం!' అన్నారు మనవాళ్లు.

* * * * *

లాభనష్టములు

"అయ్యో, బంగారంలాంటి గొడుగు! ఎక్కడ మరచిపోయినానోకదా?......మొదట పెళ్లివారింటికి వెళ్లి, అక్కడినుంచి ప్లీడరుగారింటికి వెళ్లినాను. అటునుంచి తిన్నగా యిక్కడికే వచ్చినాను. కాబట్టి గొడుగు ప్లీడరుగారింటనే మరచిపోయివుంటాను."

"ఏమి? పెళ్లివారింటనే మరచిపోయి వుండకూడదూ?

(చిరునవ్వుతో) అందుకు వీలులేదు. అసలా గొడుగు నాదిగాదు. పెళ్లివారింటికి వెళ్లినప్పుడు అక్కడది నాకు దొరికింది!"

* * * * *

కర్మ

గురువు—'రాముడు రావణుని వధించెను.' ఈ వాక్యమున వధించుటనునది క్రియ. క్రియయొక్క ఫలము ననుభవించిన వాడు రావణుడు. కావున రావణుడు, 'కర్మ.' అట్లే, 'అశ్వము గొట్టెను' అను దానిలో కర్మయేది?

శిష్యుడు—ఈవాక్యమున కొట్టుటను నది క్రియ కావున, క్రియయొక్క ఫలము. సరిగా పరుగెత్తుట! ఆఫలమును రౌతు అనుభవించును. కాబట్టి కర్మ యెవరు? రౌతు!

* * * *

స్వార్థ త్యాగము

చిరుమామిళ్ల శివరామకృష్ణప్రసాదు గారు

భరతఖండము పతివ్రతామతల్లులకు నిలయము. పగతుర బారినుండి పతిని రక్షించిన పద్మినివంటి వీరవనితలవలనను, సంగరమున నోడి గృహముజేరవచ్చిన పతిని యుద్బోధించి మరల రణమొనర్ప బంపిన ఖడ్గతిక్కనసతివంటి వనితామణులవలనను మిగుల యశముగాంచి 'మోదభాష్పముల్ విడచిన ముద్దరాలు' మన భరతమాత. కొలదికులమున నుద్భవించినను తన యసమాన స్వార్థత్యాగమువలన నొక రాచకుటుంబమును నిలువబెట్టి నీరుబోసినది పన్నాయను నొక మహాసాధ్వి. ఈమె దాసియైనను భారతరమణీమణులలో నగ్రస్థానము నాక్రమించుచున్నది. ఈమె యొనరించిన సత్కృత్యమే ఇచట విపులముగ వివరింపబడినది.

౧

ఆదినము చిత్తూరుపట్టణమునం దెటగాంచినను శోకదేవత తాండవమాడుచుండెను. అరిజనభయంకరుడై తన బాహుబలమున పెక్కు యుద్ధములందు జయముగాంచిన మహావీరుడును చిత్తూరు పురాధినాధుడును అగు సంగ్రామసింహుడు ఆదినముననే మరణించెను. ఆమహావీరుని ధర్మపత్నియగు కరుణావతి సహగమనమొనరింప జలకమాడి నూతనవస్త్రముల ధరించి, కన్నులువిప్పని తన చిన్నికుమారుని కరములనిడికొని, ప్రేమాతిరేకసంజనితభాష్పసలిలబిందుసందోహంబుల నతని వదనారవిందంబు దడపుచు, అతని రక్షింప తెన్నుగానక తనకడనున్న దాసియగు పన్నానుగాంచి వినయమువెల్లివిరయ నిట్లనెను. "నేను సహగమనమొనరింప నేగుచున్నాను. నాకుమారునకు ఇక నీవేదిక్కు. నీసుతుని తోబాటు నా బిడ్డనికూడ జూచుకొనుము. అన్నిటికన్న ప్రపంచములో చుల్కన తల్లిలేనితనయుని బ్రతుకేకదా! ఆపదలయందు నాసుతుని రక్షింపుము." అని యాయమ్మ తనకుమారుని పన్నాకరములయందిడెను. కనులనుండి యశ్రుకణములురాల కరుణావతి వెనుదిరిగిచూచుచు వెడలలేక వెడలిపోయెను. ఆహా! కన్నకడుపుకదా!

పడుకటింట నలరుపాన్పుపై బవ్వళించియున్న పతినిడాయబోవు సతివలె, మోమున పతివ్రతాత్వంబు మొలకలెత్త, 'చిన్నిలేనవ్వు పెదవుపై చిందులాడ' కరుణావతి తనభర్త చితికడకేగి ముమ్మారు ప్రదక్షిణమొనర్చి, గంధాక్షతలతోడ నాత్మేశ్వరుని చితిని పూజించి, వెఱపువిడచి, అగ్నిలో బ్రవేశించి భర్తతో ప్రకృతిగర్భమున లీనమైపోయెను.

౨

సంగ్రామసింహుడు మరణించునప్పటికి యువరాజు కడు పిన్నవాడగుటచే, వనవీరుడను నాయకుడు రాజ్యభారమును వహించి యువరాజుపేరున పరిపాలించుచుండెను. ధనమన్న ఎంతవానికైనను ఆశ జనియించునుగదా! కొన్నిమాసములు గడచునప్పటికి, యువరాజును సంహరించి తాను మహారాజు కావలెననెడిదుర్బుద్ధి వనవీరునకుద్భవించెను. అతడు తగుసమయమునకై వేచియుండెను.

ఈవార్త పన్నా వినినంతనే మిగుల భయపడెను. కరుణావతిపలికిన పలుకులన్నియు అనెకు జ్ఞప్తికివచ్చెను. తనపైబడియున్న భారము నపుడామె గుర్తించెను. ఆవార్త వినిన నాటనుండి పరాత్పరునిపై భారమువైచి సర్వవేళల యువరాజును కడుజాగ్రత్తతో కాపాడుచుండెను.

3

ఒకదినమున యువరాజు పరుండియున్న పాన్పుప్రక్కన పన్నా కూర్చుండి జోలపాట బాడుచుండెను. ఇంతలో సేవకుడొకడు పరుగుపరుగున నరుదెంచి, నాల్గువైపుల కలయజూచి పరులెవరు లేరని కనుకొని, వెలవెలబోవుముఖముతో పన్నానుగాంచి "క్రూరచిత్తుడగు వనవీరు డీరాత్రి మనయువరాజును సంహరింపనున్నాడు. అతడీవిషయమును తన ప్రాణమిత్రులతో ననుచుండగా తెరచాటుననుండి వినగలిగితిని-కర్తవ్య మాలోచింపుము. ఈ విషయములో నేను కావలసిన సహాయమును నీకు జేయగలను. సంగ్రామసింహమహారాజనిన నాకును అభిమానముకలదు." అని పలికెను.

సేవకుని పలుకులు వినినంతనె పన్నా శిర మొకింతవంచి యోచింపగడగెను.

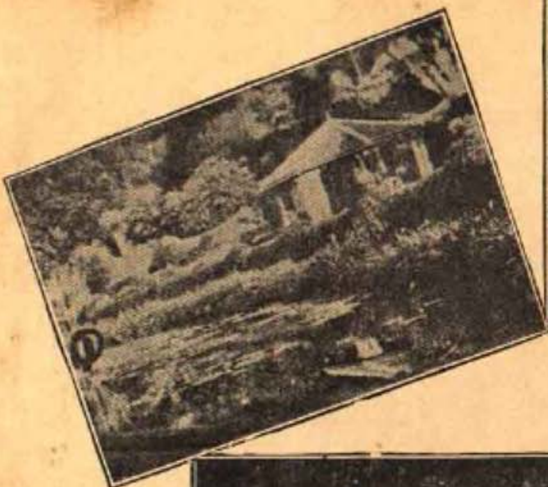
సేవకుడు:—ఇంక యోచించిన లాభములేదు. కాలము సమీపించుచున్నది.

పన్నా:—త్వరపడవలదు. నేను నీకొకయుపాయము దెల్పెదను: ఈదినము ప్రొద్దుగ్రుంకువేళ నేను మన యువరాజు నొకగంపయందిడి నీకొసంగెదను. నీవాగంపతో పొలిమేరకడ వేచియుండుము.

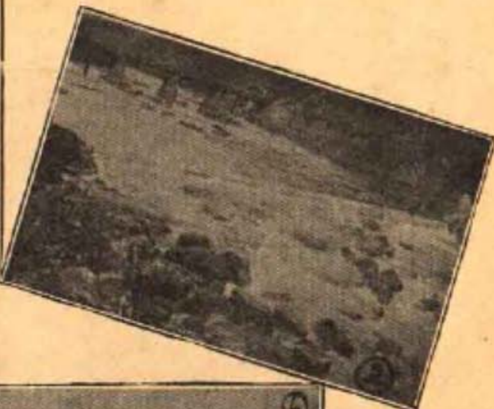

శ్రీమతి బత్తుల కామాక్షమ్మగారు

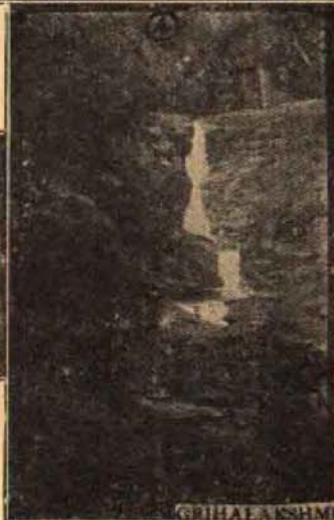
ఉభయభాషా ప్రవీణురాలు

1 పయికారానది

3 శ్రీకృష్ణుడు

2 బొటానికల్ గార్డన్స

5 కుక్కలు

4 పయికారానదిపాటు

6 వారణాశి

సేవ:—యువరాజులేనిచో వనవీరు డూరకుండునా? నీవేరీతి కోటవెడలి వత్తువు?

పన్నా:—తక్కిన కార్యమంతయు నేను సాధించెదను; నీవు యువరాజును గొనిపొమ్ము.

సేవ:—అల్లే.

కొంతతడవు యోచించి పిదప సేవకుడు వెడలిపోయెను.

౪

సూర్యుడు పశ్చిమాంబుధిలో మునిగిపోయెను. కొంత తడవునకు కటికచీకటి జగమెల్ల గ్రమ్ముకొనెను. నిర్ణయించినవిధమున సేవకుడు పన్నాకడ కరుదెంచి ఆమెయొసగిన బుట్టను శిరమునసిడుకొని మెల్లగా కోటద్వారముదాటి వెడలిపోయెను.

యువరాజు రక్షింపబడెనని వనవీరుడు విన్నచో పన్నాను ప్రాణములతో విడువడు. యువరాజును పట్టితెప్పింప భటులను నాలుగువైపులకు బంపును. కానరానున్న అపాయమును తప్పించుటకై పన్నా పరిపరివిధముల యోచింపగడగెను.

తుదకు తనకుమారుని బిలచి "నాయనా! నీవీ యంగీని ధరింపు" మని పలుకుచు వానికొక విలువగలయంగీ నొసంగెను. బాలుడు వెలవెలబోవుముఖముతో తల్లినిజూచుచు "అమ్మా! దొరగారుధరించు అంగీ నాకెందుకు, దొరగారుచూచిన యూరకుండురా" యని పలికెను. అంత నాయమ్మ దుఃఖమును దిగమ్రింగుచు, కుమారుని దగ్గరకు తీసుకొని శిరముమూర్కొని, చుబుకంబునువ్వి, మందమధురాలాపంబుల "నాయనా! మన యువరాజు ధరించు దుస్తులన్నియు నేను నీకుతొడిగెదను. నీవాదుస్తులతో నెంతసొగసుగా నుందువో నన్ను చూడనిమ్ము" ని పలుకుచు యువరాజుధరించు దుస్తులను తనకుమారునకు దొడగి యువరాజుపరుండు పాన్పుపై పరుండబెట్టి తాను ప్రక్కనగూర్చుండెను. యువరాజుదుస్తులను తాను ధరించినందులకు మిగుల సంతసించుచు అమాయకుడగు నాబాలుడల్లే నిదురించెను.

ఇంతలో కాలయమునిరీతి వనవీరుడు ఖడ్గమును చేతబట్టుకొని పన్నాకడ కరుదెంచి భీకరముగ 'యువరా జెచ్చటనున్నా' డని ప్రశ్నించెను. ఆపాదమస్తకము భయముచే ముచ్చెమటలుగ్రమ్మ, పలుక నోరురాక, యువరాజువేషమున పాన్పుపైనున్న తన కన్నకుమారుని పన్నా చూపించెను. సత్వరము క్రూరుడగు వనవీరు డాబాలునిపైబడి వాని శిరమునుఖండించి వెడలిపోయెను. ఆ ఘోరకృత్యమును జూడ నేరక నేలగూలియున్న పన్నా

కొంతతడవునకు తెప్పరిల్లి కడుపుమంటకు లోలోన కుమిలి కుమిలి చేయునదిలేక విగతజీవుడై పడియున్న తనయునిపోయుగ మొకసారి కన్నులారజూచి, యువరాజును గొనిపోయిన సేవకుని గలుసుకొనుటకై వేగమె వెడలిపోయెను.

యువరాజు రోగపీడితుడై మరణించెనని ప్రజలకుదెల్పి, వనవీరు డాబాలుని దేహమును శ్మశానమునకంపెను. యువరాజునే తాను సంహరించినటుల నమ్మి మఱునాడు సింహాసనము నధిష్ఠించి రాజ్యము నుద్యల్లీల బాలింపగడగెను.

✂

నగరము వెలుపలనున్న సేవకుని కలసికొని పన్నా అచ్చటకు సమీపముననున్న కోయపల్లె కేగెను. అచ్చట కోయవారితో స్నేహమొనర్చి యచటనే తన నివాసము నేర్పరచుకొనెను.

ఇట్లు కొన్నివత్సరములుగడచిన పిదప యువరాజు పెరిగి పెద్దయయ్యెను. సామంతనృపతులకెల్లరకు వనవీరు డొనరించిన ఘోరకృత్యమును దెల్పుచు, యువరాజునకు సహాయము జేయరమ్మని పన్నావార్తల నంపెను. క్రూరుడగు వనవీరుని పరిపాలన తొలగింప నుత్సాహముతోనున్న నృపతులెల్లరు యువరాజునకు సహాయమొనరింప నేతెంచిరి. నృపతులతోగూడి యువరాజు చిత్తూరుగడిని ముట్టడించి వనవీరుని రణరంగమున సంహరించి సింహాసనమునధిష్ఠించెను.

తన్ను రక్షించి తనవంశమును నిలువబెట్టిన పన్నామహాసాధ్విని యువరాజు మిగులకొనియాడి కన్నతల్లివలె కడుగౌరవము జూపుచు ఆమె జీవితాంతమువరకు పూజించెను.

ఇట్టి సాధ్వీమణులుండుట వలననే నేటికిని కొన్ని రాజకుటుంబములు నిలచియున్నవి.

గీ. కొలది కులమున బుట్టిన వెలదియైన,
కన్నకొమరుని నీచుని కత్తికొసగ
రాచబిడ్డని రక్షించి, రాజ్యమొసగె,
ఇంతకన్నను సత్కృత్యమేమి కలదు?

విద్వాంసుడెవడు?

శ్రీమతి కల్వాల పార్వతకుమారిగారు

ఆదినుండియు సనాతనులచేతను అధునాతనులచేతను విద్వాంసుడని చెప్పబడుమానవుడు సామాన్యముగా కొంత లోకజ్ఞానము తెలిసి శాస్త్రములయందు పరిచయము కలిగినవాడై కర్తవ్యాకర్తవ్యములను తెలిసికొనకరో తెలిసికొనియో యుండుట పరిపాటియైనది. శాస్త్రములను సాంగముగా చదివియు ధర్మముననుసరింపక మాస్యము నవలంబించువారిని లోకము లక్ష్యమే చేయదు. వానిని విద్యకలవానినిగానే భావించదు. శాస్త్రానుభవము కొంచెముగా కలిగియున్నను బుధవిధేయుడై వినయప్రవర్తనుడై ధర్మాచరణకలవానినే లోకము ప్రశంసించును. వానినే విద్వాంసునిగా భావించును. విద్వాంసుడను పదము కేవలము మీమాంసాదిశాస్త్రపరిచయముగాని రఘువంశాదిపరిచితిగాని కలవాడే విద్వాంసుడని యర్థమును బోధించుటలేదు. ఒకకార్యమును సాధించుటకుగాని భగవత్సాన్నిధ్యమును పొందుటకుగాని పరోపకారార్థమైచేయు యేకార్యమునందైనను మిక్కిలిజాగరూకతతో మెలగి తన నైపుణీవిలసనమున నాకార్యము ననాయాసముగా నిర్వర్తించువాడాయాకార్యములయందు విద్వాంసుడని పిలువబడుచున్నాడు. కాని శాస్త్రానుభవము కలవానికే విద్వాంసుడనునామము రూఢిమైనట్లు తోచుచున్నది. ఇతరుల విషయమున, ధనుర్విద్యయందు నేర్పుగలవాని నావిద్యయందు పండితుడనియు చోరవృత్తియందె మెలకువగలవాని నా వృత్తియందు పండితుడందురు. కానిపండితుడనునామము ప్రత్యేకముగా నుచ్చరించునపుడు వారికి జెల్లదు.

ధర్మాది సౌశీల్యములు గలవానిని జనులు విద్వాంసునిగా భావింతురేగాని యాపదమును వేరుగా జెప్పినపుడు ధర్మాత్ముని గ్రహింపకూడదు. లోకము గ్రహింపదు. శాస్త్రములు చదివిన వాడెట్టివాడైనను యెంతమూర్ఖుడైనను విద్వాంసుడనునామము వానికే జెల్లుచున్నది. కాని "పేరుపెద్ద ఊరు దిబ్బ" యన్న లోకోక్తులు ఇట్టివారుండుట వలననే కలుగుచున్నవి. విద్వాంసుడైయుండియు గుణసంపత్తిలేక పోవుటచే కలుగునవర్థములు పెక్కులుండును. ఏతద్విషయమప్పుడప్పుడు తాపసులయందుగూడ సంభవించుచుండును. కాని "ప్రమాదో ధీమతామపి" అను నీతివాక్యానుసారముగా నేక్షణమునకో కొంచెము దుర్బుద్ధి పుట్టినను మహాత్ములైనవారు వెంటనే తమతప్పును సవరించుకొని భగవానుని సమక్షమున క్షమాపణ కోరుకొనుచుందురు. దుర్నీతులట్లుచేయక తాముచేయునది తప్పైనను దానిని తమవిద్యాబలముననో దేహబలముననో ధనబలముననో సంఘబలముననో కప్పిపెట్టజూతురు. ఇట్లు కప్పిపెట్టుటకు బలమైన కారణము అజ్ఞానబలమే. నిజముగా కృకవాకము రత్నమును తృణముకంటే హీనమైనదని తిరస్కరించుటకు కారణములట్టివని చెప్పనక్కరలేదు. "అభావే విరక్తిః" అన్నట్లు ద్రాక్షపండ్లకొరకు ప్రయత్నించిన క్రోష్టము లభింపకపోగా పులుపని యా ఫలములను నిరసించినది. అట్లే దుర్మార్గుడు తనకుపయోగించని వస్తువును గుణగణసంపత్తి గలదైనను భాగ్యప్రదాతయైనను తిరస్కరించును. తాను చేయుపనియంతయు భగవానుకిష్టమని తలంచుచుండును. పరధనముల నపహరించునపుడు పరదారల ననుగమించునపుడు పరమసాధువులగు మృగముల జీవముల సంహరించి తినునపుడుగూడ భగవంతుడు తమ్ము వానినిజంపి తినుటకే సృజించె ననియు "ఆనందో బ్రహ్మ" యన్న శృతివాక్యననుసరించి పరదారాగమనమునందు తప్పేమిలేదనియు అందువలన సుఖముకలుగుననియు సుఖమున్నచోటనే స్వర్గమున్నదనియు స్వర్గము వేరేలేదనియు చెప్పుచుందురు. ఈ దుర్మార్గులలోగూడ విద్యకలవారు విద్యలేనివారు రెండుతెగలుగానున్నారు. వీరిలో దాదాపు విద్యలేనివారే శ్రేష్ఠులని చెప్పనగును. వారిని జీవహింసాదిపాపకార్యముచేయుట పాపహేతువు కాదాయని మనము ప్రశ్నించినప్పుడు వారు తినువారికి పాపమేమియు లేదు చూచువారికే పాపమని జవాబుచెప్పుదురు. అదియునుగాక పాపపుణ్య వివక్షతయే

మాకు తెలియదు మా చిత్తమునకు నచ్చినట్లెల్ల మేము చేయుదుము అని చెప్పుదురు. ఇందువలన నిటువంటివారు కొంచెము పాపభీతికి జంకుచుందురు. ఇక విద్యావంతులైన దుర్మార్గుల విషయమై చెప్పదలచినచో వారికి పాపభీతియే లేదు. నరకము లేదు. స్వర్గము లేదు. ఇచ్చటనే నరకస్వర్గములు కష్టసుఖములను మిషచే ననుభవించు చుందురు. బ్రతికినంతకాలము హాయిగా బ్రతుకుటయే మంచిది. ఇందుకై చేయు యేకార్యమైనను పాపకరమైనది కాదు. పరదారాగమనమున దోషము లేదనియు పరధనాపహరణము పాపము గాదనియు దుర్నీతులగు విద్వాంసులు ప్రలపించుచుందురు. ఇందులకై ఉదాహరణములగూడ నిత్తురు. పూర్వము పరాశరుడు సత్యవతిని బొంద లేదా? ఇంద్రుడహల్యను గూడలేదా? ఈశ్వరుడు మునీశ్వరుల భార్యలతో చేరలేదా? ఆదిదేవుడగు విష్ణువు కృష్ణుడై గొల్లచేడియల పొందలేదా? అంతటివారే యట్లొనర్చిన మేము జేసినతప్పేమున్నదని నీతి గరపబోవువారి నోరులమూయింతురు. ఎంతమంది కొంపలనో తీయుదురు.

దావా గెల్పించెదమని కొందరు, భరణమిప్పించెదమని కొందరు, ప్రైవేటుదారులు బయలుదేరి, మోటారులకు, తిండికి, చుట్టలకు, బీడీలకు, బీదవాండ్రను మోసపుచ్చి ధనము సంపాదించి ఆయమాయకులను ధ్వంసము జేతురు. కొంచెముగా నాంగ్లభాష నభ్యసించి అధికారుల మన్ననలకొరకు వారికి కొంత సుంకమిచ్చి స్నేహము సలిపి లోకమును మోసగించుచు డాంబికులై తిరుగుచుందురు. ఎచ్చటనైన పొరంబోకులో బీదవాడు గృహము గట్టుకొన బోవునపుడుగాని దారసుతాదుల పోషించుకొనుటకై పొలము జేసికొన బ్రయత్నించి నపుడుగాని కండ్లుగుట్టి తనతో చనవుగానున్న అధికారితో లేనిపోని గొందెములు జెప్పుటయు బీదవాని జీవనాధారమును డిసిసేయుటయు ఇప్పటిదుర్నీతివిద్వాంసుల యొక్కయు అధికారుల యొక్కయు పనియై యున్నది. దుర్మార్గులపక్షము విద్యవలన కలుగు లాభములివియే. ఇంకేమికావలయును. ఎందరిని మోసపుచ్చిన సుఖజీవనము. కష్టపడనక్కరలేదు. కష్టపడువాడొకడు, అనుభవించువాడొకడని యిందుకే గాబోలు పెద్దలు జెప్పుదురు. "విద్యా విహీనో పశుః" అను శీర్షికకు వీరు విపరీతార్థమును చెప్పుకొను చుందురు. ఏమన మనమేదో కొంచెముగా విద్యనభ్యసింపబట్టియేకదా మనల నిందరు గౌరవించుట. అధికారులతో మాట్లాడు భాగ్యమబ్బుట. మోటార్లనెక్కుట మొదలగునవి. విద్యనభ్యసింపని బీదలకేమియు తెలియదు. మోసపుచ్చి మనమెంత జేసినను కనుగొనలేరు. ఏమున్నది! విద్యలేనివాడు వింతపశువనియూరక జెప్పిరా? ఇటువంటి మూఢులుండుట బట్టియే—నని తమలో తాము చెప్పుకొని సంతోషించుచుందురు.

విద్యవలన నుత్తములై విద్వాంసులగు వారు కేవలము లోకోపకారులై యుందురు. "విద్యాదదాతి వినయమ్" అను నీతివాక్యము వీరియందు వర్తించుచుండును. "విద్యానామ నరస్యరూప మధికమ్" అను శీర్షిక వీరిచేతలంబట్టియు గౌరవము వలనను వచ్చినదే. నిజముగా విద్వాంసున కొకమండలాధిపతియైనను సమానుడుకాజాలడు. రాజు తనదేశమునందే గౌరవింపబడును. విద్వాంసుడు తనదేశమునందేకాక పరదేశము నందును గౌరవింపబడును. రాజు యెంతధనముకలవాడైనను దానము చేయుచున్నచో నతని ధనము క్షీణించును. విద్వాంసుని విద్యాధనమభివృద్ధి పొందుచుండును. ఒకజనకున కిద్దరు తనయులుండిరనుకొందము. వారిద్దరు ఒకరు ధనమును సంపాదించుటకు ఒకరు విద్యను సంపాదించుటకు కడంగి కొంతకాలమునకు సంపాదించి గృహమునకు వచ్చి ఒకరినుండి యొకరు మార్చుకొన జూచిరి. అపుడు విద్య సంపాదించిన వానికి ధనమును గ్రహించుట సులభముగా నున్నదిగాని ధనము సంపాదించిన వానికి విద్యను గ్రహించుట కష్టమని తోచినది.

విద్యవలన దుర్మార్గములు కొందరు నేర్చుకొనినను అందరు విద్యనభ్యసించి నపుడు వారలామోసము జేయుటకు వీలులేదు. విద్యలేనివారుండినపుడు గదా వీరికి మోసగించుటకు వీలగుట! విద్యసర్వోత్కృష్టమైనది. అందరు నభ్యసింపవలసినది. విద్యవలన నుత్తముడై పరోపకారమునకై దేశసేవకు నెవడు తన జీవితమును వినియోగించునో వాడే విద్వాంసుడు. నామమాత్రము విద్యలనభ్యసించి లోకమును మోసగించువాడు విద్వాంసుడు కాడు.

గుంటకలగర

వేరు.

గుంటకలగర వేళ్లను నూరి కొద్దిగ ఉప్పుకలిపి తినిన మూత్రవుమంట మానును. మోతాదు 20 చిన్నములయెత్తు.

వేరు విరేచనకారి; వమనకారి; కార్జము; ప్లీహ వీని రోగములను పోగొట్టును. వేరు రసము లేక కషాయము వాడనగును. రసము మోతాదు. 3–4 తులముల యెత్తు. కషాయపు మోతాదు 3–6 తులముల యెత్తు.

యకృత్ప్లీహవృద్ధులయందు, పురాణచర్మవ్యాధులయందు మూలచూర్ణమును లేపనము చేయుచున్నారు.

సమూలము

పచ్చిదినూరి నూనెలో గలిపి పూయుచుండిన ఏనుగకాలిరోగము (Elephantiasis) నెమ్మదించును.

దీని సమూలరసములో కాళ్లుచేతులు గంటకాలముంచిన దేహములోని పాద రసము దిగిపోవును.

యోగములు

1. భ్రంశపైత్యము: భృంగరాజచూర్ణము:—

ఎరుగనటులుండుట, సదాచింతించుట, రెప్పపాటు వేయక చూచుట, కడుకోపముగ మాటలాడుట ఈ లక్షణములు కలిగి తబ్బిబ్బులాడుటయే భ్రంశపిత్తమని తెలియవలయును.

అంజలి ప్రమాణముగల మిరియాలను ఒకప్రస్థము గుంటకలగరాకురసముతో భావనచేసి ఎండించి చూర్ణముచేసి కరక్కాయలు, పిప్పళ్లు, గంటుభారంగి, సైంధవలవణము, పుష్కరమూలము అనువానిలో ప్రతిదానిచూర్ణమును అక్షప్రమాణముగలిపి గచ్చకాయంత చూర్ణమును ప్రాతఃకాలమున తేనెతో సేవించిన భృంశపిత్తముహరించును.

2. భృంగరాజతైలం:—

నీలివేళ్లనుదంచి కషాయముకాచి యందు చంద్రకిత్తుల చూర్ణమును–నీలివేళ్లు, నల్లతుమికి, యష్టిమధుకము అనువాని కల్కమును ఒకప్రస్థము గుంటకలగరాకు రసమును

ప్రస్థము నూనెనుగలిపి తైలపక్వముగ కాచి వెంట్రుకలకు లేపనముచేసిన ఇంద్రలుప్తము వలీపలితము, హరించి వెంట్రుకలు తుమ్మెదలవలె నల్లనై మృదువుగనుండునట్లు చేయును.

3. పలితాదులకు భృంగరాజతైలం:—

ఇనుపచిట్టెము, త్రిఫలములు, సుగంధిపాల వీనిని కల్కముజేసి దీనికి నాలుగింతలు నువ్వులనూనె, నూనెకు నాలుగింతలు గుంటకలగరాకురసము జోసి తైలపక్వముగ కాచి వడియగట్టి శిరస్సునందు మర్దనచేసికొనిన శిరస్సునందు జనించెడిపోట్లు అకాలమందు పలితము, దురద, ఇంద్రలుప్తము నశించి వెండ్రుకలు నల్లగనుండును.

కేశకృష్ణీకరణచికిత్స

తెల్లవెంట్రుకలు నల్లనగుట యందు గుంటకలగరయొక్క ఉపయోగము:—

1. కరక్కాయలు, తానికాయలు, ఉసిరికవరుగు, నీలియాకు, లోహచూర్ణము వీటిని సమభాగములుగ గుంటకలగరాకురసము, గోమూత్రము వీటిచే చక్కగ మర్దించి వెంట్రుకలకు లేపనముచేసిన అకాలమున నెరసినవెంట్రుకలు నల్లనగును.

2. లోహచూర్ణము, గుంటకలగరాకు, కరక్కాయలు, తానికాయలు, ఉసిరిక వరుగు, రేగటిమన్ను వీటిని సమభాగములుగ చూర్ణముచేసి చెఱుకరసమున 30 దినములు నానబెట్టి అకాలమున నెరసిన వెంట్రుకలకు లేపనము జేసిన నవి నల్లనగును.

—మగిసినది.

చిత్రప్రశ్న

శ్రీమతి సమయమంత్రి రాజ్యలక్ష్మమ్మగారు

[ఈచిత్రప్రశ్నకు సమాధానము గృహలక్ష్మి చందాదారులు మాత్రము-చందా నెంబరు తెలుపవలెను. శేఖామఖమున జూలై 10-వ తేదిలోపున మాకు తెలుపవలెను. —సంపాదకుడు]

1. ఐదు అక్షరముల పేరుగల ఊరు.

2. మొదటిఅక్షరము, ఐదవఅక్షరము కలిపిన ఒకానొక తృణధాన్యవిశేష మగును.

3. రెండవ అక్షరము, నాల్గవఅక్షరము కలిపిన పంచలోహములలో నొకదాని పేరగును.

4. మూడవయక్షరము, ఐదవఅక్షరము కలిపిన విష్ణువునకు పర్యాయపదమగును.

5. నాల్గవఅక్షరము, ఐదవఅక్షరము కలిపిన కొండకు అర్థమగును.

ఆయూరి పేరేమి?

పరిశుభ్రత

శ్రీమతి మొగసాటి అప్పలనరసమ్మగారు

ఈలోకమునందారోగ్యము లేకయున్నవారు ధనికులైనను సౌఖ్యమునకు దూరులగుచున్నారు. పరిశుభ్రతవలన నారోగ్యభాగ్యమును బొందుటకు మిక్కిలి చక్కని మార్గమున్నది. పరిశుభ్రతలేనిచోట ఆరోగ్యముండ నేరదు. ఆరోగ్యములేనిచోట సౌఖ్యముండ నేరదు. సౌఖ్యములేనిచోట జీవయాత్రను నడుపుట నరకకూపమునందు బడితన్నుకొనుటయగును. పరిశుభ్రతయనగా ప్రతిదినమును శరీరమును మలినములేని దానినిగా చేయుటకు స్నానమాచరించుట యొక్కటియేగాదు. ధరించు వస్త్రములను పరిశుభ్రముగా నుంచుటయందు జాగ్రత్తపడుటయు, తినుపదార్థములందు మిక్కిలి జాగరూకతతో నుండుటయు, పీల్చుగాలి పరిశుభ్రమైనదై యుండుటయు ముఖ్యావశ్యకములే. ఎచ్చటమురికిగలదో అచ్చట ఈగలు దోమలు వాలుచుండును. దుర్గంధమైనచోటులలో యిట్టి ఈగలు వాలుచుండుటను చూచుచున్నాము. ఆఈగలే మనము తినుపదార్థములపై వాలి అపరిశుద్ధమును, అనారోగ్యమును గావించుచున్నవి. ఎచ్చట పరిశుభ్రముగా నుండునో అచ్చట ఈగలు, దోమలు మొదలైనవి గనుపింపవు. కాపురముజేయు ఇండ్లకు సమీపమున పెంటకుప్పల నుంచరాదు. అందువలన దుర్గంధము బయలు వెడలి గాలిని చెడగొట్టును. అట్టిగాలిని పీల్చుట రోగములను కొనితెచ్చుకొనుటయగును. మనము త్రాగుజలమును కాచి చల్లార్చి వడపోసి యుంచుకొనుటవల్ల జలమునందు గల దోషము హరించిపోవును. ఇండ్లయందు తేమలేకుండ జేయుట ప్రతి గృహిణికిని ముఖ్య కర్తవ్యమైయున్నది. స్త్రీలెంత పరిశుభ్రతగా నుందురో వారు, వారి పురుషులను అంతగా పరిశుభ్రతను గలవారినిగా జేయగల్గుదురు. పరిశుభ్రతను గమనించకయుండుట దరిద్రదేవతను ప్రవేశపెట్టుటయగును. స్త్రీలు చేయదగిన కార్యములు లోకమునందెన్నియేని గలవు. ఓ నా సోదరీమణులారా! మనగృహములయందు ప్రతివస్తువును పరిశుభ్రముగానుంచుట ముఖ్యవిధియని యెపుడు గుర్తించి యట్లు సర్వదాయాచరింతుమో యానాడే మనమెల్లరమును లక్ష్మీకటాక్షమునకు పాత్రులమగుదుము. రాత్రులయందు నిద్రించు గదులకు విశాలమైన గవాక్షములుండు టెంతావశ్యకమో దీపముల నార్పి పండుకొనుటయు నంతయావశ్యకమేయని గుర్తింపవలెను. పెద్దకొండిగానున్న దీపములు విస్తారముగా ప్రాణవాయువును ధ్వంసముచేయుచున్నవి. అంతేగాక వెలుతురుగా నుండు దీపములున్నచోట నిద్రించుటకూడదని ఆరోగ్యశాస్త్రవేత్తలు చెప్పుచున్నారు. గుమికూడి పరుండుటయు నట్లే ప్రమాదకరము. సాలెపురుగు లల్లుగూడులను యెప్పటికప్పుడే తీసివేయుచుండవలెను. స్నానముచేయునపుడు ప్రతిభాగమును పరిశుభ్రముగా తోముకొనవలెను. గోళ్ళసందులయందు మట్టి లేకుండ శుభ్రపరుపవలెను. పరిశుభ్రతలేనిచో మేడలైనను నరకకూపములేనని తెలియవలెను. గృహమునందన్నిత్రోవులకును ధారాళముగా వెలుతురును గాలియును వచ్చుటకు వీలుండవలయును. మనపూర్వులు పరిశుభ్రతను, ఆరోగ్యమును బాగుగా గుర్తించిరి గాబట్టియే సర్వసూత్రములను మతధర్మాచరణముగ విధించియున్నారు. కాటుకను పెట్టుకొనుట, పసుపురాసుకొనుట, కుంకుమపెట్టుకొనుట, తులసమ్మను పెంచుట మొదలగు నిత్యాచరణముల యభిప్రాయము లేమైయున్నవో యించుక విచారించుడు. లోకమునకు కళ్యాణకారకులైన ఓ నా సోదరీరత్నములారా! పరిశుభ్రతను గమనింపుడు. ప్రతిదినమును ప్రతివిషయమునందును పరిశుభ్రతను పెంపొందింపజేయుడు. బాహ్యపరిశుభ్రతను గమనించు టెంతయవసరమో అట్లే ఆత్మపరిశుభ్రవర్తనము, వాచాపరిశుభ్రత, ప్రవర్తనాపరిశుభ్రతయు నంతకన్న ముఖ్యములే అయియున్నవి. మురికివస్తువుల నెన్నడు నింటియందుంచరాదు. వికారస్వరూపములను దృష్టిపథమునందుంచరాదు. ఎచ్చటపరిశుభ్రతగలదో యచ్చటనే శోభాయమానముగ నన్నివిధముల లక్ష్మి విరాజిల్లుచుండును. ఇహలోకమునందే స్వర్గతుల్యమగు మహాదానందమును బొందగోరుచో పరిశుభ్రతను గమనింపుడు. పరిశుభ్రతను లక్ష్యమందుంచుడు. పరిశుభ్రతను అలవాటుచేసికొనుడు.

స్త్రీవిద్య—దానియావశ్యకత

శ్రీమతి ముప్పలనేని పుష్కరాంబగారు

సంసారశకటమునకు స్త్రీపురుషులు రెండు వాహనంబులు. అందు స్త్రీపురుషులు విద్యావంతులై రేని వృషభద్వయమునుగూర్చిన శకటమువలె నా సంసారశకటము వడిదుడుకులు లేక సహజగమనమున నేగును. కాని పురుషుడు విద్యావంతుడై స్త్రీ విద్యావిహీన యయ్యెనేని యొకవైపున వృషభమును మఱియొక వైపున మహిషమును బూన్చిన శకటమువలె సంసార శకటమునకు గమనావరోధము తప్పక గలుగును. వృషభము ముందునకులాగ మహిషము వెనుకకులాగును గదా! అట్టి శకటగమనం బెట్లు సుఖప్రదము కాదో యట్లే విద్యావంతుడైన పురుషుడును విద్యావిహీన యగు స్త్రీయునుగల సంసారము సుఖప్రదము కాజాలదు.

శ్రీమతి ముప్పలనేని పుష్కరాంబగారు

గృహకార్యనిర్వహణము స్త్రీకిగల ప్రసక్తి పురుషున కంతగ యవసరములేదు. శిశుపోషణాది భారమంతయు వనిత హస్తగతమైయుండును. కాన స్త్రీ విద్యావతి కానిపక్షమున నట్టి కార్యాచరణదక్షత కలుగుటరుదు. శిశువుల యారోగ్యము నారయునపుడు స్త్రీ వైద్యవిద్యం దెలిసికొనియుండవలసిన యవసరము గలదు. పిల్లలయందుగలుగు కలహములు నివారణ మొనర్చునపుడు న్యాయాధికారిణియైయుండి న్యాయశాస్త్రమెఱిగి యుండవలయును. వారికి విద్యగఱపునపు డుపాధ్యాయినియై బోధనాభ్యసనశక్తి కలిగియుండవలయును. మాత విద్యావతియయ్యెనేని తత్సంతానము విద్యావంతమైయుండును. మాత విద్యావిహీనయై మూర్ఖురాలయ్యెనేని తత్సంతానమును నట్టిదయగును. వేయేల! స్త్రీ సంసారరాజ్యమునకు రాణియై యారాజ్యచక్రము సరిగ దిరుగునట్లు చూచుచుండవలెను. విద్యలేనిపడతి యట్టి మహత్తరమైనకార్య మొనర్చుటకు శక్తురాలు కాకుండును. రాజ్యతంత్రజ్ఞుడుకాని రాజు తన రాచకార్యముల నెట్లు చక్కబెట్టుకొనలేడో యట్లే విద్యా గంధములేని నారి తన గృహకార్యములం జక్కబెట్టుకొనలేదు.

ఇతరదేశములలోకన్న మనదేశములో స్త్రీలలో విద్యాప్రచారము చాల తక్కువ. మూఢులగు తల్లిదండ్రులు తమ కుమార్తెలకు విద్య నేర్పకుండుటయే యిందులకు కారణము. తల్లి విద్యావతియైన బిడ్డలకుఁ జక్కఁగా విద్యవచ్చును. తల్లియె బిడ్డగుణములకు ముఖ్యకారణము. గర్భములోనున్నపుడే తల్లిగుణములు బిడ్డలకుఁ బట్టువడును. విద్యావతియైనతల్లి బిడ్డలకు శ్రద్ధతో విద్య నేర్పును, నేర్చుకొనునట్లు చేయును. విద్యాధికులగు స్త్రీపురుషుల చరిత్రలను బోధించును. విద్యకలవారికిని లేనివారికిని గలభేదమును దెలుపును. వారియొక్కయు వీరియొక్కయు మంచిచెడుగుల జూపుచుఁ జదువుకొనునటుల వారలఁ బురికొల్పును. శివాజిని యంతటి వీరునిగా నొనర్చినది తల్లిబోధ లేగదా! కొందరవివేకులు స్త్రీలయొక్క శక్తిసామర్థ్యములను వికసింపకుండ నణఁచి స్త్రీలకు విద్య యనవసరమనియు విద్యగల స్త్రీలు పురుషునియాజ్ఞలో మెలఁగక యకార్యము లొనరింతురనియు నూహించి మహిళాజనవికసనముఁ గలుగ పరిమళముఁ గప్పిపెట్టుదురు. ఇది కేవలము భ్రమప్రమాదజనితమైన యూహ. పూర్వము ద్రౌపది, సావిత్రి, సత్య, సీత మొదలగు పతివ్రతాశిరోమణులు విద్యావతులై యెట్టిమహత్కార్యము లొనర్చిరో-యెట్టి జగద్విఖ్యాతి గడించిరో-మనమందఱమెఱింగిన విషయమే. వారు కించిన్మాత్రమైన తమ భర్తలయాజ్ఞ కడుగు దాటినట్లు చదివియుంటిమా! ప్రస్తుతకాలంబున గూడ సరోజనీదేవి ప్రభృత వనితాతిలకంబులు తమ విజ్ఞానసంపత్తిచే ఖండాంతరంబులందుఁగూడ ననన్యసామాన్యమందు ప్రఖ్యాతినిగడించి భరతఖండమునకు నాయికామణులై భాసిల్లుచు భారతరమణీమణుల యపూర్వశక్తిని వెల్లడించుచున్నారు. మీదుమిక్కిలి విద్యావ్యాసంగముగల నారీతిలకములు పూర్వోదాహృత వనితామణుల చరిత్రలు పఠించి వారిని మార్గదర్శకులుగా నెంచుకొని యట్టిమార్గమున జరింప యత్నింతురు. విద్య నెఱుఁగని మూర్ఖరాండ్రు కూపస్థమండూకములై యేతద్విషయముల నించుకేనియు నెఱుఁగకుందురుగదా! ప్రతియుగమునను ప్రతిదేశమునను విద్యావతులైన స్త్రీలే ఖ్యాతిగడించి స్వదేశోద్ధరణము జేసిరిగాని విద్యావిహీనలైనవారిమాట యొకింతయు మనము కనివినియెఱుఁగము. ప్రస్తుతము మనదేశస్థితి యెట్టి క్లిష్టదశయందుండినదో విద్యావతులైన స్త్రీలు దేశీయుల కెట్లుపకృతిసల్పుచున్నారో పత్రికాపాఠకు లందఱకును విదితమే.

పాశ్చాత్యులు తమ స్త్రీలకున్నతవిద్యల నేర్పి వారిని తమకంటె ఎక్కువమర్యాదతో చూచెదరు. పురుషులు కూర్చొనియుండగా స్త్రీలువచ్చిన వారు లేచి తమకుర్చీని వారికిచ్చి తాము నిలచుండియైన మాట్లాడుదురు. స్త్రీలను తమతో సమానముగాచూచి యెక్కువ అభివృద్ధికివచ్చునట్లనేకప్రయత్నములు చేసెదరు. మనవారన్ననో పురుషులుచూడగా స్త్రీలు కనపడఁగూడదని, స్త్రీలు విద్యనేర్చిన పురుషులకు గౌరవహాని కలుగునని యనేకదురభ్యాసములచే స్త్రీలకు విద్య నేర్పకుందురు. బాల్యమున తండ్రి, యౌవనమందు భర్త, వార్ధక్యమున కుమారు డామెకు సంరక్షకుడు. స్వాతంత్ర్యమన్న దామె కేకోశమునను లేదు. అందుచేతనే స్త్రీలు ధైర్యముగను, స్వతంత్రముగను మాట్లాడరు. బిడియము, మూకీభావము, నిస్సహాయత స్త్రీల కలవాటైనది. స్వేచ్ఛతోబుట్టి పెరిగి పురుషులతో చిన్నపెద్దలతో సరిసమానముగను, తెలివితేటలుగను, వ్యవహారదక్షత గలిగి పరసహాయము నపేక్షింపకయే కార్యములుచేయగల్గు స్వాతంత్ర్యలక్ష్మిని మన హిందూమాతలు నోచుకొనరైరి. మనదేశ దాస్యవిముక్తికి మహిళామణులుగూడ ముందంజవేసినగాని ఫలముండదు. వారికి మొదటినుండియు విద్యాబుద్ధులు పురుషులతోఁబాటు గఱపి స్వతంత్రకాంతలుగను, వీరమాతలుగను చేసినపుడే భారతభాగ్యదేవత భారతీయునిహృదయమందు తాండవమాడగలదు. ప్రాచీనభారతవీరకాంతల మఱొక్కమారు మనము జూడగలిగిననేకాని భారతహృదయము సంపూర్ణత్వమునొందదు.

సీతమ్మ పెండ్లి

శ్రీమతి మదమంచి అనంతమ్మగారు

(మంజరీద్విపదలో పాటవరుసను వ్రాయబడినది.)

తెల్లని డేరాలు దింపికట్టేసు
పాగాలమొసగాండ్రు బయలుదేరారు
కళ్లజోళ్లవాండ్రు కదలివచ్చారు
విచ్చుకత్తులవాండ్రు వెంటవచ్చారు
విల్లునమ్ములవారు వెనుకవచ్చారు
బారుచొక్కాల సిబ్బందివచ్చింది
గరిడీలు దేరి బాకాలూదినారు
దిగబడ్డ రాణువ మొగసాలవెనుక
సాచాతవారు వాసాలదగ్గరనె
మోమోటపడువారు ముంగిళ్ల చెంత
పిలిచిజనకుడుమాకు పిల్లనివడంచు
సామంతరాజులు చక్కబొయ్యారు
మామూలు మర్యాద మరచినారంచు
విల్లుచూచినవారు వెనుకకేగారు
శివధనస్సువిరువ ఛీ పాపమంచు
శివభక్తులొకవంక జేరబడ్డారు
మాకాజ్ఞ వచ్చిన మటిచూడుడంచు
చేతిలో మీసాల చెడద్రిప్పినారు
పిలుచునందాక నోపికబట్టలేక
పైబడి విరువగా బరతెంచినారు
నెట్టుకవచ్చి కన్నెత్తి జేయుచును
విల్లు చురచుర జూచి వెల్లబొయ్యారు
తిన్నగొయ్యదీని తలబెట్టుకొన్న
అవమానమని రెప్పలప్పళించారు
కొందులుభీష్టించి కుర్చీలపైన
చతికిలబడి నేర్పుసంధించినారు
సూరెలనింతలో చూచిరి నృపులు
కలకల సభలోన చలనమొదవింది
నిట్టమెడలవారు నిక్కిచూచారు
సరిగంచుపాగాలు చక్కదిద్దారు

శ్రీమతి మదమంచి అనంతమ్మగారు

చిరుగంట రవళికి చెవుడుపడ్డారు
బోణుకుబోణుకునమ్రోగె పునకపేర్లన్ని
నలుగురి పెటుగా నడచివచ్చాడు
పదితలల్గదలించి పారజూచాడు
దొకదొకకదిలించి తోడిమార్భలను

రావణరాజా పరాకంచు ముందు
ఠాకాసి మూకలు దూకి నడచినవి
అగ్రాన వచ్చి విల్లందుకొన్నాడు
గుసగుసలుపోయిరి కుంభినీపతులు
మిట్టజొమ్ముదాక మీటెనో లేదో
చిటపట నరములు చిందువందయ్యె
భువి దదరిల్లగా బోర్లబడ్డాడు
పకపకలాడింది పరిషదాలయము
మన్ను మేసిన తలల్మరిమొత్తకుండ
చురచురనిప్పులు చురియగాజూచి
పాశుపతంబు మాపరమదైవతము
విరువగా పాపమో వెంగళులార
చిన్న యీవిల్లన్న చెప్పేటిదేమి
ఏమోయి జనకుడా! నామంచిదెలిసి
సీతనులంకకు జేర్తువా లేద?
మా రివాజుబట్టి మన్నింపగలము
సీతకు నామీద చెప్పనివలపు
నాకొరకె లంకలో నాడు జన్మించె
సీతపుట్టుట లంకచేటని వచింప
నీయింట బెంప వార్నిధిద్రోచినాడ
మామగారూ సెలవు మన్నింపవలయు
నోరారనడిగితి కారాకుమేసి
ఇందుకుభిన్నమా ఇప్పుడేచూడు
సీతాపహరణమ్ము జేసితీరుదును
బంధుపుత్రమిత్ర భగ్నమౌగాక
ఈ రెంటిలోతప్ప కేదేనిజరుగు
కనిసించమని సభ కలయంగజూచి
కటకటాలదాక కదలె రావణుడు

తంద్రాళువైపోయె తత్సభాస్థలము
చరిచిరి చప్పట్లు పరిహాసమొసగ
వ్రేటువడ్డభుజగ వీరమ్మురీతి
బుస్సుబుస్సనలేవ బోయిరి నృపులు
ఇంతలోనే పదియెనిమిదియేండ్ల
బాలచంద్రులు సభాభవనమ్ములోకి
ఏన్గుగున్నలలాగు నిద్దరువచ్చి
దండమటంచు ముద్దర నుద్దిగాను
వాత్సల్యమొసగగా వర్తించినారు
గాధేయు డీబాలకంఠీరవులకు
జనకాజ్ఞచే శంభుచాపంబుజూపి
విరిచి వీర్యశుల్క ధరణిజగొనుకు
వంచవోయి పెద్దవాడాయటంచు
నీలమేఘశ్యాము నియమించినాడు
దాశరథి కెనలేని ధైర్యమ్మువచ్చె
సన్ననిపల్వరుస సందు దూటాడి
తొగరుపెదిమలలోన దోబూచులాడి
నూనూగుమీసాల నునుపులో దేలి
కన్నులసౌరుతో గలిసివర్తించి
చెక్కుటద్దములపై జెంగలించుచును
ముసిముసినగవులు కొసరిముద్దాడె
రామచంద్రుని మోము రతనాలగీము
కలువకన్నులకాంతి దొలకరించింది
కెంగేలచాపము గీలించినాడు
పరగ ప్రత్యాలీఢపాదుడై నాడు
వరదగూడు వోలె వంచిపట్టాడు
బాణము సంధించి పట్టువదిలాడు
దిర్దిర దిరిగ భూదేవి కంపిల్లి

గిరివర్గమెల్ల బర్బరగూలిపోయె
దిగ్గజంబులెల్ల మ్రొగ్గబడిపోయె
చాపచుట్టగ శేషశాయిబడ్డాడు
పవనుడుముకాసేపు బంధించిపోయె
విల్లువిరిగి రెండు వల్లలబడియె
పుష్పవృష్టి బోరుబోరున గురిసె
కండ్లప్పజెప్పి రక్కడరాజులెల్ల
ఆశీర్వదించిరి అర్ష దేవతలు
జయజయపెట్టిరి సకలభూభుజులు
పెట్టిపుట్టినభోగి పిల్లవాడనిరి
సర్దారు దశరథస్వామికొడుకనిరి
వీనిగన్నతల్లి వీరమాతనిరి
బంగారుబొజ్జ యీ పాపాయిదనిరి
సీతకు దగినట్టి చిన్నవాడనిరి
మిధిలేంద్రునకు దగ్గమేనల్లుడనిరి
భద్రముగ దేశము బాలించుననిరి
జనకరా జానందసౌధంబునెక్క
సభమూయుడని యనుచరులనుబంచె
రామునివిడిదికి రప్పించినాడు
జనులెల్ల తెలవారిచీకటితోనె
చెప్పుకోసాగిరి సీతమ్మపెండ్లి
రవ్వంతలోనె కర్ణాకర్ణికగను
ఊరునాల్గుదెసల నుడికిపోయింది
చప్పన్నదేశాలు జాబులంపారు
రఘువంశరాజుల రప్పించినారు
మగధ సౌరసేనమహారాష్ట్రవంగ
బర్బరాంగకళింగ పరిపాలకులను
నేలీనిసట్టుల ప్రోలునింపారు

వెలిపట్టుడేరాలు విడిదికిచ్చారు
మిథిలానగరమంత మిలమిలలాడె
రత్నతోరణములు రచియించినారు
బంగారుటరటులు బొతించినారు
వెలిపట్టుపందిళ్లు విరచించినారు
నీలంపుటరుగులు నిర్మించినారు
ద్వారాల బూర్ణకుంభములుంచినారు
ఘనసారములుదెచ్చి గడపలకురాచి
పటికనార్చి రవ్వపైనద్దినారు
కస్తూరికలయంపి కలయంగజల్లి
ముత్యాలపొడితోడ ముగ్గులిడినారు
రాజదేవిడీలు రంజిల్లిపోయె
ఐదువలుముందురా నచటదేవేర్లు
కదలివచ్చిరి రాము కళ్యాణమునకు
శృంగార రాముని సీతతోగూడ
శుభముహూర్తము వశిష్ఠుండు నిర్మింప
పెండ్లికొడుకునిజేసి పేరటాండ్రెల్ల
నలుగిడిపన్నీట జలకంబులార్చి
జలుగులతడినద్ది వలిపెంబుగప్పి
అగరుధూపమువైచి యార్చివెంట్రుకలు
చిక్కడలించిరి చేస్పుక్కబెట్టి
జానకిముస్తాబు జరిగినపిదప
మంగళధ్వనులు తురంగలించినవి
తౌర్యత్రికంబు వింతగ బోరుకొలిపె
యాజ్ఞవల్క్యనిమంత్రయాజమాన్యమున
కళ్యాణవేదిక గై సేసినారు
కత్తికి మునుముందు కంకణముగట్టి
శుభలగ్నమున గట్టె సూత్రమ్ము మెడలో

ముత్యాల తలబ్రాలు ముగుదవోసినది
రామయ్యవోసాడు రతనాలబ్రాలు
పౌన్నవాహనమంత బోయిలెచ్చారు
ఊరేగుటకు బయద్దేరిరామిూద
బాజాలుముందు జాబాయించినారు
వెండిపౌజులుముందు వెలిగించినారు
బంగారుదివిటీలు బట్టినడచారు
వింజామరలు చుట్టు వీవసాగారు
గుబగుబ మిథిలంత గుబ్బటిల్లింది
మేడలెక్కిరిచూడ మిథిలాపురమున
చెప్పకోసాగిరి చిద్విలాసమ్ము
పుత్తడిబొమ్మ మాపూబోడి సీత
అందాలచందాల కందమిూతల్లి
పౌన్నమ్మలాటి దీ పూర్ణచంద్రాస్య
తగినమగడేదొరికె ధర్మదేవతకు
రతనాలజీబు మారామయ్యబాబు
చెంపలంటిమెఱయు చేరెడుకండ్లు
మలచినట్లున్నవి కలికిచెక్కిళ్లు
ముత్యాలతోలకరే ముద్దులనవ్వు
నీలమేఘములాటి నెమ్మేనుగూడ
తగినట్టిపెండ్లామె దాశరథికమరె
ఈకుజోడుగనున్న దీయిర్వురకును
కండ్లున్నఫలమిపుడు గాంచగలిగాము
మామయ్య ఏమిచ్చె రామయ్యకనగ
జాంగలములుకొన్ని చదివించెమామ
నాకూతురైనట్టి నయగారికూచి
సహధర్మచారిసీ సాధ్వి జానకిని
అప్పగించితిననె ఆత్మార్పణముగ
ఏడువారాల సొమ్మిచ్చె జానకికి
పసుపుకుంకుమ క్రింద పట్టణాలిచ్చె
కానివెన్నడులేని కడువిచిత్రంబు
రాచనగరుకు మొన్న రామయ్యబోయి
ఎఱుకచేప్పాడుట ఏమిచోద్యమ్ము
పల్వరుస సందటే భాగ్యదేవతకు
కాపురమెత్తటే కనకాంగికనగ
తములపాకుతోడిమ తరచువేయంగ
సీతకు పల్వరుస చెదరగొట్టింది
తరుగేమితల్లికి కట్టుజూచినను
మండలాధిపతులు మామంచివారు
వర్ధిల్లుడిల వేయి వత్సరాలనుచు
దీవించినారలీ తీరున జనులు
జగతిలోజూడమిూ సంబరమ్మనగ
చేసినారలు నాడు సీతమ్మపెండ్లి.

విడాకుల చట్టము

౧౬

శ్రీమతి కోసరాజు అమ్మాయమ్మ గారు

సనాతన కాలమునుండియు యార్యావర్తమున వివాహము ఒక పవిత్రమగు విధిగ నెంచబడి స్త్రీపురుషుల కాజన్మాంతరసంబంధితమైయున్నది. అట్టియెడ విడాకులచట్టమను పేరు విననంతనే పరమపవిత్రమగు భారతనారి హృదయము ప్రకంపిత మగుచున్నది. ప్రాచీనకాలమున పతివ్రతామతల్లులకాకరమై స్త్రీపురుషులకు వైవాహికాదులయందు సమానగౌరవస్వాతంత్ర్యము లియ్యబడెడివి. శారదాచట్టము అమలులోనికి వచ్చినచో యుక్తవయస్కులై అన్యోన్యప్రేమావలోకనులై యువతీయువకు లుద్వాహమాడుదురు గదా? ఇక విడాకులచట్ట మనవసరమని నా యభిప్రాయము. వివాహానంతరమే గాదు. మనసావరించినంతనే దుఃఖములను కష్టములను తృణప్రాయముగ నెంచు పరమసాధ్వీమతల్లుల జన్మస్థానమగు భారతదేశమున ఇట్టి చట్టము ప్రవేశపెట్టుట గడుంగడు శోచనీయము.

౧౭

శ్రీమతి మొక్కపాటి రాజ్యలక్ష్మి గారు

"నాతిచరామి" యనుశృతి ప్రమాణముగ గైకొని, యగ్నిదేవుని సాక్షిగ ప్రమాణమొనరించి, ఆజన్మాంతము రెండ తెగని సంబంధము గలిగియుందుమని దేవతల యెదుటను, పండితుల సన్నిధిని, వివాహమాడిన, యాలుమగల యన్యోన్యసంబంధము, బాహ్యాడంబరములకు లోటుగలిగినంత మాత్రమున, విడాకులతో నంతరించు నదిగాదని తెలుసుకొనుట సులభసాధ్యము. పాశ్చాత్యవ్యామోహమున మునిఁగి తదాచారముల కొంతవఱకనుష్ఠించుచున్న మనకు నేడిట్టివిడాకులపద్ధతి తప్పుగ దోచకుండుట యాశ్చర్యముగాదు. ఐనను ప్రాచీన స్త్రీ జీవితముల నారసిన మన యజ్ఞానము కొంతవఱకు తొలగి యిట్టి విపరీతతీర్మానములకు చోటీయకుండుమని నాయాశయము. పాశ్చాత్యయాచారములకును, మన ధర్మములకును హస్తిమశకాంతరముగల దన్న చాలదు. మన ధర్మములన్నియు దేవుని సన్నిధికేగుట కనువగు సోపానములవంటివి. సీత, సావిత్రి, దమయంతి మొదలగు పతివ్రతామతల్లులను; కౌసల్య, కుంతి మొదలగు వీరమాతలను గనిన భారతదేశము నేడిట్టి స్థితియందుండుటఁగాంచి విచారింపవలసిన సమయమున అధర్మయుతములగు తీర్మానములఁజేసి యాచరణకు దెచ్చు మార్గమన్వేషించుచున్న మనలనుగాంచి కొలదిగనో గొప్పగనో గౌరవముగల పాశ్చాత్యులుగూడ నవ్వెదరు. కాన నో భారతమహిళామణులారా! యిట్టి తీర్మానముల సభలలో నుపపాదించి భరతమాత కపకీర్తిని గలుగ జేయకుందురు గాకయని కోరుచున్నాను.

౧౮

శ్రీమతి జాగర్లమూడి జానకమ్మగారు

మనహిందూదేశము పాతివ్రత్యాది సుగుణంబుల కునికిపట్టని ప్రసిద్ధివడసినది. మనదేశమెట్టి కష్టదశ యందును నష్టమొందక యుండుట స్త్రీలయొక్క పాతివ్రత్యమూలముననే. ఒక స్త్రీ మానముకాపాడుటకై పురుషులును తమప్రాణంబుల నిచ్చుచుండిరని పురాణాదుల వినుచున్నాము. (స్త్రీమూల మిదం జగత్) లోకంబునకు స్త్రీయే మూలము. స్త్రీ లేక జగమే లేదు. స్త్రీరూపిణియగు లక్ష్మీదేవి, భువనంబులు నిర్మించు చున్నదనియు, ఆమెయే స్త్రీరూపమున ఇంటింట వెలయుచున్నదనియు చెప్పుదురు. అతల్లి యంశలమగు మన మెల్లరమును ఆమె సుగుణంబులగు పాతివ్రత్యాదుల నావంతైన బొందు టొప్పగుగదా? పాతివ్రత్యాభిమానం బున స్త్రీ యెట్టి ఘనకార్యమైనను ఒనర్పగలుగుచున్నది. ఒక కాంత ప్రొద్దును నిలబెట్టెను. వేరొక వనిత తెల్ల వారకుండునట్లు జేసెను. ఇంకొక చెలువ పతిప్రాణంబుల దెచ్చుకొనెను. మారొక మహాత్మురాలు త్రిమూర్తుల శిశువులగావించెను. కిరాతుని నొక కాంత దహించెను. రావణునింట సీతాదేవియు ప్రాణంబులతో నిలిచి యుండుట పతిపైని యభిమానంబుచేతనే. నళుని భర్త యెంతకష్టపెట్టినను సహించి శాశ్వతకీర్తి గాంచెను. పతిపై యభిమానంబువలన మన హిందూవనితలు సహగమనమొనర్చుచుండిరి. అట్టి పాతివ్రత్యంబునకు ఉప కారకంబగు పవిత్రమైన వివాహసంబంధమును, ప్రేమబంధమును, ధర్మబంధమును త్రెంపుకొని విచ్చలవిడి మనస్సుపోయినట్లుగా తిరుగకోరుట యెంతటి హేయకరమైనది? మన నడవడుల విదేశీయులే మెచ్చుచుండ మనవారల కెట్లు విముఖతగలిగెను? అహా! కాలముయొక్క విపరీతము! పురుషుడు లేక లోకంబు నిలుచునా? వారు మన మేలునకై పాటుపడుచుండ మనమే వారిని విడనాడు ప్రయత్నముల చేసికొని వారి యాశ్రయమును వదలింప గోరుకొనుచున్నాము. పురుషుడు స్త్రీయను లతకు ఆశ్రయమైన మహావృక్షము. ఆపురుషుని ఆశ్రయము లేకున్న స్త్రీయను లత కుప్పకూలి తొక్కుల బడవలసినదే. కేవలము దేహమె శాశ్వతము, ధనమే ప్రధా నము, అధికారమే స్వర్గము, ఐహికసుఖమే నిశ్చయమని నమ్మి పరలోకసాధనార్థమై పెద్దలొనర్చిన యేర్పా టుల విడనాడి మార్గదర్శకములుగా వారు వ్రాసిపెట్టిన పురాణాదులయందు నమ్మికగోల్పోవుటచేత మన దేశమిటు హీనస్థితికి వచ్చినది. కాన దీనినుండి కలుగబోవు లాభనష్టముల దీర్ఘముగ ఆలోచించి, మన భారతదేశంబున ఇట్టి విపరీతపుచట్టంబులకు తావీయకుండుటకై ప్రయత్నింప సోదరీమణులను ప్రార్థించు చున్నాను.

౧౯

శ్రీమతి సుంకరవాసుదేవమ్మగారు

విడాకులచట్టమువలన గలుగు అంతఃకలహములు—అనారోగ్యములు హత్యలు నీచభావము కీనిని వృద్ధిచేయుటేగానినిర్మూలమునకు తావీయవు. మనదేశమునందును కొన్ని జాతులలో నివారు విడాకుల ననుసరించు చున్నపుడు మనము వారిని క్షుద్రులని అనుకొనుచున్నాము. ఎందుకనగా? తల్లిదండ్రులకు సంతానముపై నుండునంత తీపు ప్రపంచమునందింకేవస్తువుపైనిగూడ నుండనేరదు. అందు మగవారికన్న ఆడువారికెక్కువ జాలికలిగియుండుటగూడా ప్రజలకందరికి విశదమే. కనుక అట్టి జాలిగాని, ప్రేమగాని ఇసుమంతయు పాటింపక తొలిమగనివలన తమకుగలిగిన సంతానమును కఠినమనస్కులై విసర్జించి, ఇంకొకమగని చెట్టబట్టి యుండువారిని క్షుద్రులనుటలో ఆశ్చర్యములేదు. భగవంతుడు దయామయుడు. ప్రపంచసృష్టికై కామమనే మహావస్తువును పిపీలికాదిబ్రహ్మపర్యంతము కలుగజేసియున్నాడు. దానిని న్యాయమార్గమున ఒక పురుషుడు ఒక స్త్రీని వివాహముచేసికొని అనుభవిస్తూ ఆమహాత్ముని యాజ్ఞప్రకారముగ ప్రవర్తింపవలయునేగాని, కామాంధకారము కన్నులగప్ప లేనిపోని తప్పుడునడతలు నడచి దానిని పాడుచేయుటకు కాదు. కనుక కామమునే ఆధారపడియుండు చట్టము ఉత్తమమైన ఏ హైందవునికిగూడ అవసరములేదని నా అభి

ప్రాయము. దుర్మార్గమైన చెడునడతలుగల పురుషుడు కులకాంతపై లేనిపోనిసాకులు గల్పించిగాని, లేక కులస్త్రీలో ఏవేని లోపాలోపము లున్నయెడల విని, కనిసహించలేని పురుషుడుగాని భార్యను విసర్జించు చున్నాడు. అట్టివారైనను నూటికినోటికి ఒకరుగాని లెక్కకెక్కువై లేరనియే నా వుద్దేశము. ఇది వరకు మన పూర్వులుగాని, ఇప్పుడుమనముగాని ఈచట్టములేక పడుబాధ లెవ్వి? ఇక ముందు మనసంతతివారు పడబోయే దుస్తరసంతాపము లెవ్వి? అయినను పాశ్చాత్య స్త్రీల ననుసరించవలెననెడు భ్రమ మన భారత స్త్రీల కందరికిని కలుగుట మిక్కిలి ఆశ్చర్యమును కలుగజేయుచున్నది. మన భారతదేశమందుగల స్త్రీపురుషుల కున్నంత మనోచాంచల్యము మరియే యితరదేశములకుకూడ లేదనియే నా నమ్మకము. ఎందులకనగా ఏదేశీయులా దేశభాషలను, ఆచారవ్యవహారములను విధిగా జేయుచు సాధ్యమైనంతవరకు వారి సంఘమును వృద్ధిజేసికొనుచున్నారు. మనహిందువులటుగాక ఎదుటివారి ననుసరించుచు సంఘమును క్షీణింపజేయుచున్నారు. మతాంతరులై ఎందరో ఎదుటిపక్షమును జేరుచున్నారు. ఇటిస్థితిలో లేనిపోనిశాసనములు, చట్టములు గలుగజేయుమని ఒకదానిపై నింకొకటి శాసనసభవారి హస్తగత మొనర్చుచున్నారేగాని మరియొకటి గాదు. రూపగుణప్రవర్తనలుగల పురుషుడు ఒకస్త్రీని పరిణయమాడి ప్రేమానురాగములుగలిగి దాంపత్య ధర్మ మవలంబించుటయే నిజమైన మానవధర్మనిర్వహణము చేసినట్లగును. అటుగాక పలువురుస్త్రీల సంపర్కముగలిగియుండు పురుషుడుగాని, పలువురుపురుషులతో సహవసించు స్త్రీగాని నరాకారమునుదాల్చియున్న పశువనియే నా అభిప్రాయము. కాన యిట్టి విపరీతము గలుగజేసికొని కలవరపడక ఈ యుద్యమమును మానుకొనవలయునని నా కోరిక.

౨౦

శ్రీమతి కె. రామసుబ్బమ్మగారు

పుణ్యవంతమయిన భారతభూమిలో జనించిన పవిత్రహృదయులగు భారతవిదుషీమణులు విడాకుల చట్టము భారతభూమికి కావలెనని కోరుచున్నారనుట మిక్కిలి విచారకరము. వివాహవిచ్ఛేదమన్న స్వల్ప సమస్యగా పాశ్చాత్యవ్యామోహితలగు సోదరీమణు లేమైన అభిప్రాయపడియుండవచ్చునేమో కాని, యిది యంత చులకనైన సమస్యగా పరిగణించగూడదు. పాశ్చాత్యవిద్యావ్యామోహితలై, తన్నాగరికతా వాయువులచే అల్లాడుచుండిన ఏకొద్దిమంది సోదరీమణుల యభిప్రాయమో కాని, సమిష్టిగా భారతనారీమణుల యభిప్రాయముకాదని నిస్సందేహముగ నుడువగలను. పశ్చిమదేశములో ఈ విడాకులచట్టమువలన నెన్ని అనర్థకములైనకార్యములు జరుగుచున్నవో విచారింపుడు. ఆదేశమున నెందఱు వివాహవిచ్ఛేదనమువల్ల సౌఖ్యపడుచున్నారు? వివాహమైన సంవత్సరము లోపుననే ఆజన్మాంతముండదగిన పవిత్రమైన ఆత్మసంబంధము త్రెంపుకొని తిరిగి వివాహము కావించుకొనుటయు, తిరిగి త్రెంపుకొనుటయు వారికి సహజముగ పరిపాటియైనది. కోర్టులకెక్కి భార్య భర్తయందును, భర్త భార్యయందును మిక్కిలి హేయమయినటువంటి అవనీతికరములయిన కారణముల నిరూపించి విడాకులుపుచ్చుకొనుట మాతృత్వమును చంపుకొని పశుత్వమును సంపాదించుకొనుట విషయభోగలాలసులకు చెల్లునేమోకాని ప్రాచీనకాలమునుండి కీర్తిగడించిన హిందూమహిళలకు చెల్లదు. తమ జీవితముల తృణముగా భావించి

శ్రీమతి కె. రామసుబ్బమ్మగారు.

చనిపోయిన్నభర్తతో సహగమనమాచరించిన సాధ్వీమణులను, భర్త మరణవార్త కర్ణరంధ్రముల సోకిన వెంటనే ప్రాణములెగసిపోయిన పతివ్రతామతల్లులను కన్న భారతభూమియందా పరిణయవిచ్ఛేదములు? వలదు, ముమ్మాటికి వలదు. విచ్ఛేదపరాయణమైన జాతిలో వివాహములందుగాని, దాంపత్యధర్మములయందుగాని, దంపతుల స్వభావజనితమగు నిజమైన, నిర్మలమైన ప్రేమానురాగములు వారి హృదయములందు యిమిడియుండునేమో యోచింపుడు. ఆజన్మాంతము ఉండదగిన వివాహబంధనము ఈవిధముగ త్రెంపుకొనుచుండువారి కెట్లు నిర్మలమైన సహజప్రేమలు జనించును? దంపతుల హృదయకమలములయందు అన్యోన్యానురాగలతిక లల్లిబిల్లిగా నల్లుకొనుట కవకాశమెట్లేర్పడును? అట్టిదంపతుల జీవితములయందు ఇంచుకైన శాశ్వతమగు సౌఖ్యానందములున్నవేమో మీ విశాలహృదయములతో యోచింప వేడెద. భావోద్రేకమైన తత్కాలిక సౌఖ్య మున్నదేమో కాని మరణపర్యంతము ఉండదగిన శాంతిప్రదమైన సౌఖ్యజీవితము లేనేలేదని చెప్పవచ్చును. విడాకులచట్టమాచరణయందున్న దేశమందలి దంపతులజీవితములు, మనదేశమందలి దంపతులజీవితములను పోల్చిచూచిన యెడల మనహిందూదేశమందలి దంపతుల జీవితములే సౌఖ్యప్రదములైనవనియు ఇచ్చటి స్త్రీలే శాంతిజీవితము గడుపుచూ గృహలక్ష్ములై అలరారుచున్నారనుట తెలియనగును. మనకంటె వారెక్కువ సౌఖ్యపడుచున్నారనుట కల్ల. పవిత్రమైన, నిజమైన ప్రేమానురాగములే లేనప్పుడు వారికింకెక్కడి సౌఖ్యము. కొంతమంది సోదరీమణులు దుర్మార్గులైన భర్తల బారి నుండి కాపాడబడుటకు ఈచట్టమావశ్యకమని నుడువుచున్నారు కదా! వారుచెప్పినట్టుగానే నూటికి కోటికి ఒకడు దుర్మార్గుడైన భర్త లేకపోలేడు. ఎక్కడనో యొక్కడున్నాడని వానిని చక్కబెట్టుటకు ఈచట్టము కావలయుననుట కేవలము ధర్మవిరుద్ధమును, కొరవితో తలగోకుకొనుచందమును అగును. ఒకవేళ అట్టివారుయుండినప్పటికిన్ని విజ్ఞానవతియగు భార్య సాహచర్యమువల్ల కొద్దిరోజులలోనే చక్కబడుదురు. చక్కబడిన సంసారము లెన్నియోయున్నవి. ఎందఱు సాధ్వీమణులు దుర్మార్గులైన తమభర్తలను సన్మార్గులుగా నొనర్పలేదు.

"రమణీమణి యుజ్వలనేత్రములయందు పరమాత్మ తనదీపద్వయము నుంచుకొన్నాడు. కనుకనే ప్రమాదపతితులెల్లరు తొలగిన తమమార్గము నాప్రకాశమున తెలిసికొందురు" —విల్లిస్.

"కామిని సౌందర్యముచే దర్పవతియగును. పవిత్రగుణములచే ప్రశంసనీయయగును, లజ్జాశీలముచే దేవియగును." —షేక్స్పియర్

మహానుభావులు ఇటుల నుడివియున్నారు. ఇంతకు కారణము సాధ్వీమణియగు భార్యసాహచర్యమే కదా! ఒకవేళ యీచట్టమే వచ్చినయెడల యెన్ని అనర్థపరంపరల కాలవాలమగునోకదా! అప్పుడప్పుడు భార్యాభర్తల మధ్య ప్రణయకలహములు జనింపవచ్చును. ఒకొక్కప్పుడు యీప్రణయకలహములే తీవ్రరూపములు దాల్చుచుండును. అట్టిపరిస్థితులలో యీచట్టమేయున్నయెడల తీవ్రకోపాగ్నిజ్వాలలచే దహింపబడుచూ, యుక్తాయుక్తపరిజ్ఞానమును గోల్పోయి వెంటనే వివాహవిచ్ఛేదనమునకు పూనుకొనెదరుగా! అపుడెంత క్లిష్టపరిస్థితులేర్పడునో మీరే గ్రహింపుడు. ఇంతకు కారణము ఆతామసగుణమే గదా! అది చల్లారినపిమ్మట విచారము పొందుట చూచుచునే యున్నాము. దీర్ఘకాలము తీవ్రరూపములు దాల్చిన కలహములే కొంతకాలమునకు శాంతించి దంపతుల అన్యోన్యానురాగములతో చల్లగా సంసారముచేయుచుండుట మనకు క్రొత్తగాదు. ఈచట్టమే యున్నయెడల యింక పశ్చాత్తప్తమనస్కులైన దంపతులు కలుసుకొనుట కవకాశమే లేనేలేదుగా! ఇంక అంతటితో వారి వివాహబంధనలు తెగిపోవలసినదేగదా! అట్టి దంపతులకు బిడ్డలున్నయెడల వారెవరిపోషణక్రింద నుండవలయును! తండ్రిపోషణక్రింద నున్నయెడల

సవతి తల్లి చక్కగా పోషించగలదా! తల్లిపోషణక్రింద యుండినచో ద్వితీయభర్త—సర్వస్వతంత్రుడైన సవతితండ్రి—మన్మథమునకు బిడ్డలు యెఱలు కావలసినదే గదా! ఇట్టి బిడ్డలు తల్లి తండ్రి యెవరని చెప్పుకొన గలరు? పాపము! ఈవివాహవిచ్ఛేదనమువలన యేపాపమెరుగని పసిపిల్లలకు శరణ్యమేలేదు కాబోలు! కలుషభూయిష్టమై, కళంకపూరితమై యిన్నికష్టముల కాలవాలమైన చట్టమా పుణ్యవంతమైన ఆర్యావర్తమునకు కావలెనుట. ఆహా! ఏమి ఈకాలమహిమ. సాధ్వీమతల్లులైన భారతమహిళాజనమెన్నడును తమస్వభావమునకు విరుద్ధముగా నడుచుకొన జాలరు. సర్వసౌఖ్యప్రదమైన గృహలక్ష్మీపదవిని త్యజింప నొల్లరు. పూజ్యనీయమైన మాతృస్థానమును కోల్పోవరు. ప్రాచీనకాలమునుండి కీర్తిగడించిన పతీత్వమునకు నేడు కళంకమాపాదించుకొనుటకు యిచ్ఛగించెదరనుట అసంభవము. అనన్యసామాన్యశీలవతులైన సీత, సావిత్రి, చంద్రమతి, దమయంతి మున్నగు పతివ్రతామతల్లులను గాంచిన భరతఖండమునకు ఇట్టిచట్టములు కంటకసదృశములు. ఈచట్టమువల్ల కలుగు చెడుగులు విమర్శించుట లెక్కకు మిక్కుటముగా యుండినను వ్యాసవిస్తరభీతిచేత ఇంతటితో విరమించుచున్నాను. “భారతవర్ష ధర్మము భారతపుత్రులయొక్క కాదు. పుత్రికల కృపావిశేషమున దాని యునికికలదు. భారతరమణీమణులు తమ ధర్మమును వీడినచో భారతదేశ మీవరకే నశించియుండును.”

—స్వామిదయానంద

౨౧

శ్రీమతి శంకరరామాయమ్మగారు

పతివ్రతాధర్మములకు ప్రఖ్యాతిగాంచిన భరతఖండవాసులలో ముఖ్యముగా బ్రాహ్మణ, క్షత్రియ, వైశ్యులకు ‘విడాకులచట్టము’ యొక్క నామము చెవినిబడుట కర్ణకఠోరముగా నున్నదనుటలో నాశ్చర్యము లేదు. ఎవ్వరో కొద్దిమంది తప్ప తక్కినవా రీ చట్టమునకు సహింపరు. ప్రపంచమంతటిలోను భరతఖండమే ప్రసిద్ధినొందినది. దేనికి? పతివ్రతాధర్మములకు. మగవాడు కటికుడైనను, గ్రుడ్డియైనను, రోగియైనను సహింపవలెనా అనియు స్త్రీని యెన్ని బాధలు పెట్టినను నోరుమూసుకొని యూరకుండవలయునా అనియు కొందరడుగవచ్చును. ఓర్పుతోను, శాంతముతోను కష్టములసహించిన స్త్రీకి ఎంతటిగౌరవముకలదో సోదరీమణులందఱును ఆలోచించిన తెలియగలదు. నేనువ్రాయుటకు పూర్వమే నాసోదరీమణులు కొందరు ప్రతివ్రతాధర్మములను గురించి వ్రాసిరి గావున నేనింతటితో నా యసమ్మతిని దెల్పుచు విరమించుచున్నాను.

విడాకులచట్టమును గూర్చిన విదుషీమణుల అభిప్రాయములను స్థలాభావముచే గతమాసమున ప్రచురింపలేదు. అభిప్రాయముల కొఱకు మేము ప్రత్యేకము లేఖలు వ్రాసిన విదుషీమణులింకను పలువురు వారియభిప్రాయములను అనుగ్రహింపలేదు. త్వరలో అనుగ్రహింతురుగాక యని ప్రార్థింతుము. గృహలక్ష్మి పాఠకురాండ్రలో ఉత్సాహముకలవారు ఈ విడాకులచట్టమును గూర్చిన తమయభిప్రాయమును సంగ్రహముగ వ్రాసి మాకు బంపిన ప్రచురింపగలమనిమనవి.

—సంపాదకుడు.

ప్రౌఢబాల్యవివాహములవలని లాభనష్టములు

శ్రీమతి జి. వెంకమ్మగారు

ఇపుడెల్లయెడల ప్రౌఢవివాహములు ప్రబలియున్నవి. ప్రౌఢవివాహమనఁగా స్త్రీ పురుషులు యుక్తవయస్కులైన పిమ్మట నొకరి నొకరు వరించి చేసికొను పరిణయము. ఈ ప్రౌఢవివాహములు పాశ్చాత్యదేశములందు మెండు. వానినిఁజూచి మన భారతీయులుగూడ నక్లే చేయుచున్నారు. ప్రౌఢవివాహములు మంచివైనను వానివలనఁ గొన్ని నష్టములుగూడనున్నవి. వానివలని ప్రయోజనములేమన స్త్రీ పురుషులు యుక్తవయస్కులైన వారొకరి నొకరు ప్రేమించి, యొకరిగుణశీలాలొకరు తెలిసికొని పిదపఁ బరిణయ మాడుదురు. వారప్పుడు దృఢకాయులై యుందురు. ఆరోగ్యవంతులుగ నుందురు. అందున వారికి సంసార సుఖమపుడు దెలియును. వారికిఁ బుట్టుపిల్లలుఁగూడ నారోగ్యవంతులై యుందురు.

కాని, యిటువంటి వివాహములవలనఁ గొన్ని నష్టములున్నవి. బాలికలకు పదునైదేండ్లకుఁ గామోదయ మగును. అంతవఱకు వారవివాహితులై యుందురు. అప్పుడు స్త్రీ పురుషులు గాఢమైన కామాంధకార మగ్నులై యొకరి విషయ మొకరు తెలిసికొన నశక్తులై స్థితిగతుల విచారింపక శీఘ్రముగఁ బెండ్లిచేసి కొందురు.

ఆపిమ్మట వారు దుఃఖముల పాలగుదురు. ప్రౌఢవివాహములఁ జేసికొని దుఃఖించు వారనేకులు గలరు. మఱియుఁ బ్రౌఢ వివాహములవలనఁ దలిదండ్రులకుఁ గన్యాదాన ఫలముపోవును. బాలికలకెనిమి దేండ్లకు వివాహమొనర్చిన కన్యాదాన ఫలముగల్గునని పెద్దలందురు. కావ నీ ప్రౌఢవివాహములచేఁ గన్యాదాన ఫలము నశించును. మఱియుఁ బెద్దవారైన స్త్రీలకేమి, పురుషులకేమి, ఇతరవ్యక్తులందు మనసుపోవును. దీనివలన నొకపరి వివాహమాడిన భార్యాభర్త లాజన్మాంతము శోకమగ్నులగుదురు.

ఇపు డమెరికాదేశమున నొక నూతనపద్ధతి వెల్వడినది. యువతీయువకులు మూఁడేండ్లవఱకు మాత్రము గలిసియుండుట, (Contract System) ఇందువలన స్త్రీగాని పురుషుఁడుగాని నియమితకాలము దాఁటిన వేఱొక పురుషునిఁగాని స్త్రీనిఁగాని వరింతురు. దీనిచే మనుజులు ఆరోగ్యవంతులగుదురు. ప్రౌఢవివాహము లున్న పాశ్చాత్యులలో నూటికిపదిమంది యాలుమగలు సుఖులై యుందురు. ప్రౌఢవివాహములచే ఇన్నినష్టములు గల్గుచున్నవి.

ఆదినుండి బాల్యవివాహములు మనదేశమున లేవు. పూర్వము స్వయంవరపద్ధతిప్రకారము కన్యకకు ఈడువచ్చిననే వివాహము గావించుచుండిరి. మనదేశమున నిపుడు వితంతువుల సంఖ్య యధికముగనున్నది. బాల్యవివాహములు దీనికిఁగారణములు. బాలబాలికలకు చిన్నతనమందే, వారజ్ఞానదశలోనున్నపుడే వివాహము చేయుదురు. ఇది కడుఘోరము. కన్యకకు వరునిఁగూర్చి కాని, వరునికి కన్యనుగూర్చికాని యేమియుఁదెలియదు. కొందఱు తలిదండ్రులు స్వలాభముకొఱకుఁ దమచిన్నబిడ్డల ముసలివారలకిచ్చి వివాహము చేయుదురు. కొందఱు

---

* శ్రీ రాజకీయోన్నతబోధనాభ్యసనమహిళాపాఠశాల (అనంతపురము) లో, వాఙ్మయ సంఘ పక్షమున ఈసంవత్సరారంభమున జరిగిన వ్యాసలేఖన పరీక్షయందు, రెండుగంటలలో వ్రాసిన ప్రథమవర్గము వారి 28 గురు యభ్యర్థినుల వ్యాసములలో, ప్రథమస్థానము వహించినట్లు పరీక్షకులచే నిర్ణయింపఁబడి, తత్సంఘ ద్వితీయవార్షికోత్సవసమయమున (1-2-30) పారితోషికముఁ బొందిన యభ్యర్థిని వ్యాసము.

బాలికపండ్రెండేడులకు రజస్వలయైనప్పుడే గర్భాదానము సేయుదురు. కర్మము జాలక యాబిడ్డ మూలుదాల్చెనేని ప్రసవించునపు డామె ప్రాణము, శిశుప్రాణము కడునపాయస్థితిలో నుండును. ఒకవేళ సుఖప్రసవమైనను బుట్టినబిడ్డయుఁ దల్లియు మిక్కిలి బలహీనులుగ నుందురు. వా రటుల చాలకాలము జీవింపరు. అకాలమున మరణింతురు. ఇట్లు జననష్టమగుటచే సంఘమునకు నష్టము.

బాల్యమున వివాహితుఁడైన వరుఁడు పరలోకగతుఁడయ్యెనేని యతనిభార్య తన జీవితకాలమంతయు దుఃఖసాగరమున మునిఁగి యుండవలసివచ్చును. మన హిందువులలో వితంతువులు వివాహము చేసికొనఁ గూడదు.

కాని, బాల్యవివాహములవలనఁ గొన్ని లాభములున్నవి. తలిదండ్రులందఱు (కొందఱుతప్ప) తమ బిడ్డల హితముఁ గోరి కులముశీలముగల వరునకిచ్చి వివాహము సేయుదురు. పిల్ల రజస్వల కాకమునుపామె నపుడపు డత్తవారింటికిఁ బంపుదురు. అల్లుని తమకడ కపుడపుడు పిలుచుకొని వత్తురు. దీనివలన భార్యాభర్తలకు పరస్పరానురాగము రేకెత్తి బలియును. సుఖముగనుందురు. ఎనిమిదేండ్లకు వివాహమొనరించిన కన్యాదాన ఫలముప్రాప్తమగును.

కాని బాల్యవివాహములవలనఁ బిల్లలకు విద్యరాదు. 'వివాహో విద్యానాశాయ' యనునట్లు చిన్నప్పుడే పెండ్లిచేసిన బాలబాలికలకు విద్యపై మనసుగల్గదు. అందును మనదేశ ముష్ణదేశమగుటఁబట్టి బాలికలు పాశ్చాత్యులవలె 15, 16 యేండ్లకు రజస్వలలు గాక 12 యేఁడులకే రజస్వలలగుదురు. రజస్వలలైన రెండు మూఁడు నెలలకే మనవారు గర్భాదానము సేయుదురు. ఆపైన బాలిక నత్తవారింటికిఁ బంపుదురు. ఇఁక విద్యయెట్లు వచ్చును? ఈ బాల్యవివాహములు స్త్రీపురుషు లిరువురు విద్యావిహీనులగుటకే కారణములగుచున్నవి.

బాల్యప్రౌఢవివాహముల లాభనష్టములఁగూర్చి చర్చించినపుడు ప్రౌఢవివాహమే మేలని తోఁచుచున్నది.

ఒకనాటి సాయంకాలము

పెమ్మరాజు గోపాలము గారు బి. యె. సారస్వతసమాజము

భానుఁడపరాబ్ధిలోపల వ్రాలుచుండ
భావముదయమందెను నాదుభావమందు
తచ్ఛవర్ణంపుబింబంబు దఃఖుగకాంతి
ప్రీతి నాభావమునువిచ్చె గీతమగుచు.

వ్రాలె రవి సాంధ్యరాగంబు లీలవిడచి
కవిసమూహంబు రోదనసవిలి యాఱువ
కవిశిరోమణివర్ణన దవిలిపాడు
కమలమదె పోలె నాదుహృత్కమలమలరె.

ఈసరోవరవారిపై నాసువర్ణ
సాంధ్యరాగంబు మిలమిల చలనమొందె
నాదు భావనారాగంబు మోదమొదవ
శ్రుతులవెలయించి గీతము కృతినిసింపె.

సంజచాయలు మాసెను సంతమసము
క్రమ్ముకొనుచుండె నెల్ల దిక్తటములందు;
మలయమారుత మెప్పటివలెనె యొలసి
కెరటములతోడ నల్లన క్రీడసలుపు.

'కథాకుసుమమంజరి'

(విమర్శనము)

భాషాసేవకురాలు

పాఠ్యగ్రంథనిర్ణయసభ (Text-Book Committee) వారి ఆమోదమును బడసిన ఆంధ్రగ్రంథములనీమధ్య పఠించుచుంటిని. అందు చింతాద్రిపేట హైస్కూలు సీనియరు తెలుగుపండితులగు విద్వాన్ ఓకుమళ్ల పాపయ్యశాస్త్రిగారిచే రచియింపబడిన 'కథాకుసుమమంజరి' అను గ్రంథమొకటి. పాపయ్యశాస్త్రిగారు గృహలక్ష్మిపాఠకులకు క్రొత్తవారుకారు. వారికథలు ఒకటి రెండు గృహలక్ష్మిలో ప్రచురితములైనవి. అగుట నీమంజరి కూడ స్త్రీజనమనోరంజనియైయుండునను ఉత్సాహముతో పఠింపనారంభించితిని. కాని నాల్గవకథ చదువుట ప్రారంభించినతోడనే నేను ఉద్రిక్తనైతిని. కారణము ఆకథ పూర్తిగ నిచ్చుట ఉదాహరించినచో మీకే తెలియగలదు.

ధూమిని

పూర్వము "త్రిగర్తము" అను పేరుగలయొకానొక పల్లెటూరియందు ధనకుఁడు, ధాన్యకుఁడు, ధన్యకుండు అను ముగ్గు రన్నదమ్ములు దమతమ భార్యలతో నివాసము సేయుచుండెడివారు. ఆయూర నున్నజను లందఱిలోను వారే యెక్కుడు ధనము గలవారు. కావున వారు సుఖంబుగఁ గాలము గడపుచుండెడివారు. అట్లు కొన్ని దినంబు లయినవెనుక వారిదేశమున వానలు గురియవయ్యె. పండ్రెండు వత్సరములు కఱవు సంభవించెను. కావునఁ బైరు లెచ్చటను బండుటలేదు. ఓషధు లన్నియు నెండిపోయెను. నదులు, తటాకములు, నూతులు మున్నగువానియందుండు నీరెండిపోయెను. త్రాగనీరును దిన నన్నమును లేక ప్రజలు మిక్కిలి బాధపడుచుండిరి. ఆఁకలిబాధ కోర్వలేక జను లొకరి నొకరు చంపుకొని తినుచుండిరి. ఆతరుణమునఁ బైనుదాహరింపఁ బడిన సోదరులు ముగ్వురు మాత్రము గృహములలో నున్న ధాన్యమును దిని కొంతకాలము గడపిరి. అనంతరము వారికిఁగూడ నింట ధాన్యము శూన్య మయ్యె. దానంజేసి వారది మొదలుగ నింట నున్న మేఁకలను, గొఱ్ఱెలను, గోవులను జంపి మెసవ మొదలిడిరి. కడకుఁ దమబిడ్డలను గూడఁ జంపుకొని తినిరి.

అప్పటి కాముగ్గురు సోదరులును వారిభార్యలును మాత్రము మిగిలియుండిరి. అత్తఱి నాముగ్గురు సోదరులును దమలో నిట్లు నిర్ణయించుకొనిరి. 'మన కీఁక నాహారసంపాదనమున కుపాయాంతరము గాన

తాఁకున్నది. కనుక మనభార్యలను క్రమ్మఱము చంపి భక్షింతము. తరువాత నప్పటికోలఁది విచారించుకొందము. అని వారన్నదమ్ములు నిశ్చయించుకొని మొదటిదినము పెద్దవాఁడైన ధనకుని భార్యను జంపి యప్పటిక్షుధను దీర్చుకొనిరి. రెండవనాఁడు రెండవవాఁడైనధాన్యకునిఇల్లాలిని జంపి భక్షించిరి. ఇఁక మూఁడవదినమున మూఁడవవాఁడైన ధన్యకునికళత్రమును నయిశము తుదముట్టించి తిన నెంచి యుండిరి. కాని ధన్యకునకు మాత్రము తనప్రియురాలిని జంపుట కిష్టములేదు. దానంజేసి యాతఁడానాఁటిరాత్రి తనప్రియపత్నియైన ధూమినికడకుఁ బోయి యల్లన యిట్లనియె. "ప్రియురాలా! రేపు నాసోదరులు నిన్నుఁ జంపి తినఁ దలంచి యున్నారు. కావున మన మిద్దఱము నీగ్రామమును విడిచి మఱియొకదేశమునకుఁ గాని వనమునకుఁ గాని పోవుదము. తడవుసేయక నావెంట ర"మ్మని పిలిచెను.

ధూమినియుఁ దనప్రియుఁ డెఱింగించిన రహస్యవృత్తాంతమునకుఁ గడుంగడు సంతసిల్లి యారాత్రియే భర్తను గూడి యొకయరణ్యమున కరిగెను. ధన్యకుఁడు నా విపినమునఁ బండ్లను దుంపలను సేకరించి తన ప్రియురాలి కొసంగి యామెను బోషించుచుండెడివాఁడు. అనంతర మొకనాఁ డాదంపతులిద్దఱు నాయడవి యందుఁ దిరుగుచుండఁగా వికలాంగుఁడైన యొకదీనపురుషుఁడు వారికంటఁ బడెను. అతనిం గాంచి ధన్యకుఁడు మిగులఁ గనికరించి "యోపురుషుఁడా! నాతోడ వచ్చెదవా? నీ కాహార మొసంగి నీశరీరమునకుఁ దగిలిన దెబ్బలను గారచముదు మున్నగుతైలములతో మాన్పెద" అనవుడు నా మొండివాఁడు గడుంగడు సంతసిల్లి ధన్యకునితో నిట్లనియె. "ప్రభూ! నాకుఁ జుట్టములు గాని తలిదండ్రులు గాని స్నేహితులుగాని యెవరును లేరు. దానంజేసి యీవనమునం బట్టి యవస్థ ననుభవించుచున్నాఁడను. మీరే నాతలిదండ్రులరు. మీరే నాబందుగులరు. మీరే నామిత్రులరు. మీరలే నా పాలిటిదేవతలరు."

నావుడుఁ గరుణాళుండైన యాధన్యకుఁడు వానిని తన భుజములపైఁ గూర్చుండఁ బెట్టుకొని వృక్షములతోను లతలతోను గరము రమణీయంబైన యొక ప్రదేశమునకుఁ గొంపోయెను. అందా ధన్యకుఁడు లతలతోడను పత్రములతోడను నొకకుటీరమును నిర్మించి దానియం దావికలాంగునుండ నియమించెను. ప్రత్యహము ధన్యకుండును వానిభార్యయు మిగుల ప్రేమతోఁ బండ్లు, మాంసము, మున్నగు నాహారవస్తువుల నొసంగి పోషించుచు గారచములోనగు వానిని బెట్టి యాపురుషుని మేన నున్నగాయములను మాన్పిరి. ఇట్లుఁగొఁ గొన్నిదినములు కాఁగా నాపురుషుఁడు చీయఁబట్టి యుద్రిక్తధాతుండైయుండె. ధన్యకుండు దన కొనర్చిన యుపకారమున కాతఁ డత్యంతము సంతసిల్లుచుండెడివాఁడు.

పదంపడి ధన్యకుం డొకదినము పండ్లు దేర వనమున కరిగె. అత్తఱి వానిభార్యయైన ధూమిని తన యింటనున్న మొండివానిని నవివేకమున మోహించె. ఆమెపలుకులు వీనులందాఁకినంతనే "యోపీ! పాపాత్మురాలా! మిమ్మేతలిదండ్రులుగ భావించుచున్న నన్నుఁగూర్చి నీవిట్లు పలుకుట కరము లోకవిరుద్ధ" మని యామొండివాఁడాధూమినితోఁ జెప్పె. వాఁ డెంత బోధించినను వానిపలుకుల నాదుష్టురాలు గణింపక వానిమీఁది మోహము వదలకుండె. అనంతరము ధూమిని తలనొప్పియని యింట నొకమూలఁ బరుండె. అత్తఱి వనమునకుఁబోయిన ధన్యకుండును గృహమునకు మగిడివచ్చె. వచ్చినవెంటనే యాతఁడు భార్యయగు ధూమినిని జీరి "దప్పియెత్తుచున్నది. జలము గొనిరమ్మని" వచించె. అపుడాదుర్మార్గురాలు "నాకుఁదల కంటగించెడి, నేను లేవఁజాలను. ఇదిగో చేఁదాడు. నూతికడ కేగి జలము చేదుకొని త్రావు." మని సమాధానము చెప్పె. ఆమెమాటల నాలకించి ధన్యకుఁడు చేఁదాడు గైకొని నూతినుండి యుదకము చేదు కొనుచుండఁగాఁ గఠినురాలగు నాతని కళత్రము వానిని బావిలోఁ బడఁద్రోసె.

పదంపడి యాపె వికలావయవుఁడైన యాపురుషుని భుజములపైఁ బెట్టుకొని యవంతీదేశమున కరిగె. అందలి జనులతో నాపె యీతఁడు నాభర్తయని చెప్పుచుండెడిది. దానంజేసి యాయూరిజనులందఱు నాపెను గడుంగడుం గౌరవమునఁ గాంచుచుండెడివారు. ఇబ్భంగి నందఱును నాభామినిని మహాపతివ్రత యని స్తుతింపుచుండఁగా బాటసారులచే బావినుండి యెత్తఁబడిన ధన్యకుండు నా యవంతీదేశమున కొకా నొకదివసమందరిగె. అందతఁడు తిరుగుచుండఁగా నొకనాఁడు దుష్టురాలగు భామిని యాతనిఁగాంచి యాదేశపుఁ బ్రభువుకడకుఁబోయి యిట్లనియె. "రాజా! నామగనిని వికలాంగునిఁగావించిన పాపాత్ముఁ డీయూర నున్నవాఁడు. వానిని దాము దయచేసి శిక్షింపుఁడు." నావుడు ఱేఁడు సేవకులచే ధన్యకునిఁ బట్టి తెప్పించి చిత్రవధ గావింపుఁడని కట్టడచేసె.

వారు రాజానాజ్ఞ శిరంబున వహించి ధన్యకునిఁ బట్టుకొని వధ్యస్థానమునకుఁ గొంపోయిరి. అచ్చట రాజుగారిసేవకులను వీక్షించి యాతఁడిట్లనియె. "ఓ పుణ్యాత్ములారా! నా విన్నపము నాలించి నన్ను వధింపుఁడు; త్వరపడకుఁడు." నావుడు రాజభటులు "నీవేమి విన్నవించుకొనఁ దలంచితివో తెలుపు" మనిరి. అపు డాధన్యకుఁడు "మహాత్ములారా! నాయందుఁ గరుణించి మీరు వికలాంగుఁడైనయాపురుషునిఁ బ్రభువునొద్దకుఁ దోడ్కొనిపోయి నాయందలి గుణదోషములను జెప్పుమని వాని నడుగుఁడు. అతఁడు నా యందు దోష మున్నదని నుడివినచో నన్ను వధింపుఁడు. లేనిచోఁ బరిత్యజింపుఁడు." అని యా రాజసేవకులను వేఁడుకొనెను.

ఇబ్భంగి వేఁడుకొనుచున్న ధన్యకునియెడ రాజభటులు గరుణించి యానుండివానిని మహీపాలు నొద్దకుఁ దోడ్కొనిపోయి ధన్యకుఁడు దమతోఁ జెప్పినమాటలను రాజున కెఱిఁగించిరి. అపుడు రాజు వికలాంగుఁ డగు నాపురుషు నీక్షించి "ఓరీ! యీధన్యకుండు నీయవయవములను ఖండించెనా? సత్యము వక్కాణింపుము." నావుడు వాఁడు రాజుగారిపాదములపైఁ బడి "ప్రభూ! ఈ మహాత్ముఁడు నా కించుకేనియు హానిఁ జేయఁడయ్యె. నాయంగముల నీతఁడు ఖండింపను లేదు. నీనుండనై యరణ్యమధ్యమునందు విలపించుచున్న నన్ను నీ దయాళుండు దనవెంటఁ దోడ్కొనిపోయి నాకుఁ బ్రత్యహ మాహారాదికము నొసంగుచుఁ గాపాడుచుండెడివాఁడు. అనంతర మొకనాఁ డీతఁ డింట లేనిసమయమున దుష్టచరిత యగు నీతని గృహిణి తగదని యెంతచెప్పినను నన్ను వలపించె. పిమ్మట నీతఁడు గృహమున కరుగుదెంచి పానీయము నడుగుడు. నీపె తలనొప్పియని నెపమున చేఁదాటిని నొసంగి నూతినుండి జలము చేఁదుకొని త్రావుమని వచించె. ఈతఁడు బావినుండి నీరుచేఁదుకొనుచుండఁగాఁ బాపిని యగు నది యీతని నూతఁ బడఁద్రోసె. అనంతరమిది నన్నీదేశమునకుఁ గొనివచ్చిన" దని యథార్థమును జెప్పెను.

భూపాలుండును వానిమాటలను విని కరము కెఱఁగంది పాపిని యగు నాభామినిని జిత్రవధ సేయ భటులకాజ్ఞాపించి మంచినడవడిక గల ధన్యకుని వదలిపెట్టెను. ప్రభువునాజ్ఞచొప్పున సేవకులు భామినిని జిత్రవధ గావించిరి. కావున స్త్రీహృదయము క్రూరమని గ్రహింపవలెను.

చూచితిరా? కథ స్త్రీలయెడ నైచ్యానుసంధానముచేయునదిగా నుండుట అటుంచుడు. వడపోసిన నీతిని గమనింపుడు. 'స్త్రీ హృదయము క్రూరమని గ్రహింపవలె' నట. స్త్రీమాతృదేవిగదా! ఆమె హృదయము క్రూరమని గ్రహింపవలెనా? బాలబాలికల లేతహృదయములకు హత్తింపదగిన ఆదర్శమేనా ఇది? ప్రస్తుతము ఎక్కడనో తప్ప

మిగిలినతావులందు బాలికలకు ప్రత్యేకపాఠశాలలులేవు. వారు బాలురతో కలిసియే విద్యాసముపార్జనము చేయుచున్నారు. బాలబాలికలు కలసియున్న తరగతిలో ఈకథ పాఠముజరుగునపుడు బాలికల హృదయములు ఎంతకొట్టుమిట్టాడునో? ఒకవేళ గ్రంథకర్త గారు 'ఈచిన్నపొత్త మాంగ్లపాఠశాలలయందు తెలుఁగు నేర్చుకొను క్రింది తరగతుల యందలి బాలురకత్యంతోప యుక్తమైయుండునని' పీఠికలో వ్రాసితిని; ఇది బాలురకు మాత్రమే ఉద్దిష్టమైనదని చెప్పవత్తురేమో? అయితే బాలురకుమాత్రము స్త్రీహృదయము క్రూరమని బోధించిన కలుగఁగల ప్రయోజనమేమి? స్త్రీవిషయమున చిన్నతనము ఇంతటినీచాభిప్రాయమును నేర్చుకొనినవ్యక్తి గృహస్థుడై రోగము ముంచుకొనివచ్చినను మందీయక భార్యనుచంపు పాపియో, ఒకవేళ ఆమె బ్రతికినను షష్టిఘడియలు సాదింపులలో వేపుకొనితిను క్రూరుడోయగును. కాని గృహిణిని మన్నించు మాన్యుడు కాజాలడు. బాలురను ఇట్లు భ్రష్టులనుజేయు కథలతో గ్రంథములనింపుట ఎంతమాత్రమును తుంతవ్యముకాదు.

ఒకవేళ గ్రంథకర్తగారు ఈకథ దండిదశకుమారచరిత్రలోనిది సంగ్రహించితినని తమ తప్పిదమును దాటవేయ జూతురేమో? అయితే నీతిగర్భితములును, సభ్యములును అగు కథ లనే ఎత్తుకొనవలయునుగాని చేతికివచ్చిన చెత్తనంతనుచేర్చి గ్రంథను పూర్తిచేయ గలిగితిమి గదా అని సంతోషించి బాలుర లేతహృదయమును కలుషితము చేయుట పాతకము. కావున ఈ గ్రంథమునుండి ఆకథ తొలగింపబడువఱకును ఇది పాఠశాలల యందు పాఠ్యగ్రంథముగా పెట్టకుండునట్లు విద్యాలయాధికారులను వినయపూర్వక ముగ ప్రార్థించుచున్నాను.

అర్ధాంగలక్ష్మి

శ్రీ వేటూరి ప్రభాకర శాస్త్రి గారు

సీ. అర్ధాంగలక్ష్మి, నేత్రానందనజ్యోత్స్న, సత్కార్యరచన కుత్సాహశక్తి,
అశ్రుమోదయవంశ వృక్షాలవాలంబు, మనసుమర్మము దాచుకొనెడు నెలవు,
మానసానందసంపదల పంటకొటారు, పుణ్యావగాహంపుఁ బొడుపుటేఱు,
తోడువీడగలేని నీడ, యందమ్ములపొట్లంబు, సౌభాగ్యభోగరాశి,

ఇహమునందెకాక సహధర్మచారిణి
పరమునందుఁగూడ భద్రహేతు;
విప్రియము నెఱింగి పువ్వారుఁబోణితో
గార్హపత్యసుఖము గాంచవలయు.

బాలవిజ్ఞానశాఖ

౧. పదము

తొక్కుపలుక్కులు

చందన సత్యనారాయణమూర్తిగారు

కాయి—తాయి!
ఏమి—తాయి?
గొర్రెతాయి—
ఏమిగొఱ్ఱె?
పాలగొఱ్ఱె—
ఏమిపాలు?
మేకపాలు—
ఏమిమేక?

కంచిమేక—
ఏమికంచి?
ముళ్లకంచి—
ఏమిముళ్లు?
జెముడుముళ్లు—
ఏమిజెముడు?
బ్రహ్మజెముడు—
ఏమిబ్రహ్మ?

కారుబ్రహ్మ—
ఏమికారు?
పట్టుకారు—
ఏమిపట్టు?
సీమపట్టు—
ఏమిసీమ?
కండచీమ—

౨. పాటలు

జోలపాట (సంపాదకురాలు)

శ్రీమతి జమ్మి సీతాబాయిగారు

జోలల్లు పాడితే బాలలకు నిద్ర
నాగస్వరం పాడితే నాగులకు ఆట
చిట్టి చిట్టీ చిట్టి! చీనుల్ల మర్రి
మర్రిక్రిందవాడు తొర్రినాగన్న
తొర్రినాగన్నకు తోడెవ్వరంటే
గోవుల్లగాచేటి గోవిందుడేతోడు.
అమ్మాయినెవ్వరే కొట్టినవారు
కొట్టిగోవులపాలు కొనిబోసినారు.
చిన్నారిపొన్నారి చిలుకవే నీవు
చిగురు మామిడిక్రింద చిన్నకోయిలవు.
ఏడువకు ఏడువకు వెర్రిఅమ్మాయి
ఏడిస్తె నీకళ్లు నీలాలుగారు
నీలాలు గారితే నేచూడలేను
పాలైన గారవే బంగారుకళ్లు
హాయి హాయి హాయి ఆపదలగాయి
చిన్నవాళ్లనుగాయి శ్రీవెంకటేశ.

చందమామ పాట

చందమామ చందమామటచందమామ
చందమామ కూతురునీలగిరికన్య
నీలగిరి కన్యచేతనీళ్లుగాపిస్తే
నీళ్లల్లో తేరింది నీలాలపేరు
పాలల్లో తేరింది పగడాలపేరు.

3. వినోదకథ

ఎలుకకథ

కలిగంజగన్నాథముగారు

ఒకవూళ్లో ఒకరాజువుండేను. ఆ రాజుకు ఏడుగురు మొగసంతానం కలిగేరు. తన కుమాళ్లకందరికీ రాజు క్రమంగా వివాహంచేసేడు. ఏడో కుమారుడికి కూడా వివాహం చేయాలని సంకల్పించుకుని ఆచిన్నకుమారుణ్ణి పిలిచి నీ వుద్దేశమేమిటో చెప్పమన్నాడు. అప్పుడు కొడుకు తండ్రితో "కదురంత తిన్నన, కందిరీగంత మెత్రన గలిగి మిక్కిలి చక్కని చిన్నదాన్ని వివాహంచేసేటట్టయితే చేసుకుంటా" నన్నాడు. రాజు ఆ మాటలన్నీవిని అంతచక్కని చిన్నది లభించడం అసాధ్యమని తలచి నీవే స్వయంగా దేశాటనంచేసి నీకు నచ్చినకన్యను వివాహమాడి రమ్మనిచెప్పాడు. తండ్రి ఆజ్ఞప్రకారం చాలినంత ధనంతీసుకొని సాలగట్టిన గుర్రాన్నెక్కి జయ్‌పరమేశ్వరా! అని అప్పుడే బయలుదేరాడు.

ఆ రాజకుమారుడు ఎన్నో దేశాలుతిరిగాడు. ఎందరితోనో తనసంగతిచెప్పాడు. కాని ఎక్కడా తనకు నచ్చినచిన్నది కనపడనేలేదు. వెదకి వెదకి వేసారి చివరకు నిరాశ చేసుకొని స్వగృహోన్ముఖుడయి ఆనాటిరాత్రి ఒకపూటకూళ్లముసలమ్మ ఇంటివద్ద బసచేసాడు. భోజనానంతరం ఆ రాజకుమారుని దేశాటనవృత్తాంతం ఆ పూటకూళ్ల ముసలమ్మ విని చాలానొచ్చుకుంది. రాజకుమారుని మోసంచేయాలని తలచి ఆ ముసలమ్మ "అయ్యో నాయనా! ఈ భాగ్యానికి నీవింత శ్రమపడ్డావా? మొదటనే నావద్దకువస్తే నీకు శ్రమలేకుండా పెండ్లికూతుర్ని కుదిర్చిపంపుదునుగదా" అంది. ఆ మాటలకు రాజకుమారుడు చాలాసంతోషించి "పెద్దమ్మా! అల్లాగయితే యిప్పటికైతేనేమి కుదిర్చి పెడుదూ. నీకు గొప్పపారితోషికమిస్తా" నన్నాడు. సరేనని ముసలమ్మలోనికెళ్లి, కొంత సేపటికొక పెట్టెతీసికొనివచ్చి "అందులో దేవతాకన్యవుంది. ఈపెట్టెను మీవూరు వెళ్లిన తరవాత తెరచిచూచుకోవచ్చును; గాని ఈలోగా మధ్యత్రోవలో తెరచిచూచి నావంటే దేవలోకానికి వెళ్లిపోతుందని" చెప్పి అరాజకుమారుడిదగ్గర వెయ్యిరూపాయిలు తీసికొని మెల్లగా ఆనిశీథమందేసాగనంపింది.

రాజకుమారుడు తన శ్రమవృథాకాక సఫలమయినందుకు భగవంతుణ్ణి స్తుతిస్తూ ఎంతోసంతోషంతో వారంరోజుల ప్రయాణం నాలుగురోజులకే తొక్కుకొనివచ్చి స్వగృహం చేరుకున్నాడు. పెట్టెను తనగదిలోపెట్టి తాళంవేసాడు. తల్లిదండ్రులూ, అన్నలూ

చాలాసంతసించేరు. రాజకుమారుని ఆగమనవార్తవిని గ్రామస్తులు తండోపతండంగావచ్చి విఫలమనోరథులై వెళ్లిపోయారు. రాజకుమారుడు ఆనాటిరాత్రి తనభార్యనిచూడాలని పెట్టెతెరచేడు. దాంట్లోభార్యావుందా? లేదు. మరిఏముంది? ఎలుక. మొదలు నరకిన కదలీవృక్షంలాగ పాపమారాజకుమారుడు హతాశుడై స్మృతితప్పి నేలమీదపడి పోయాడు. కొంతసేపటికి పూటకూళ్లముసలమ్మ మోసంతెలుసుకొని గుడ్లకు కుంచెడు చొప్పున దుఃఖబాష్పాల్నిరాల్చేడు. ఇక తనబ్రతుకునిరర్థకమనిన్నీ, ఆవృత్తాంతం ఇతరులకు తెలిసిందంటే తన జీవితం మరింతహాస్యాస్పదం అవుతుందనిన్నీ విచారంతో మంచం మీద పడుక్కుని బయటకు రావటమే మానివేసాడు. వేళప్రకారం భోజన పదార్థాలను గదిగుమ్మముదగ్గర యెవరో వకరు పెట్టిపోతుంటే తనయిష్టంవచ్చినప్పుడు తీసుకొని తానింతతిని, ఎలుకకు యింతపెడుతూ గదిలోనే కాలంగడుపుతూవున్నాడు.

రాజకుమారుని చర్యలు తల్లిదండ్రులకూ, అన్నలకూ, వదినెలకూ చాలాచిత్రంగా కనపడ్డవి. నూతనదంపతులవడంవల్ల అందమైన భార్యను వదలి బయటకు రాలేకపోతున్నాడని అనుకున్నారు. కొత్తకోడలి సౌందర్యవిగ్రహవీక్షణాభిలాష వారందరికీ హెచ్చింది. ఏ ఉపాయంచాతచూడవచ్చునా అని ఆలోచించారు.

ఒకరోజున పండుగవచ్చింది. పండుగకు బియ్యంలేవని కొంత ధాన్యం ఏడుభాగాలు చేసి ఆరుగురుకోడళ్లూ వడ్లుదంచడం మొదలెట్టారు. ఏడోవాటా రాజకుమారుడికగది ముందు పోసేరు. రాజకుమారుడు ఆసంగతివిని ఇక తన రహస్యం బహిరంగంకాక మానదని ఏడుస్తూపడుకున్నాడు. కొంతసేపటికి రాజకుమారునివద్దకు ఎలుకవచ్చి విచారంగా వుండడానికి కారణం అడిగింది. సంగతంతా చెప్పాడు. "ఓహోఇదా మీరు విచారంగా వుండడానికికారణం? ఫర్వాలేదు. మీరు విచారించవద్దు. పెరుగూ అన్నంగిన్నెలో కలిపి పెట్టి మీరుపడుకోండి. తెల్లవారేవరకు నేనాపని చేయిస్తానని" ధైర్యంగాచెప్పింది. ఆమాటలువిని రాజకుమారుడు అల్లేచేసి పడుక్కున్నాడు.

ఎలుక పెరుగు గిన్నెవద్దకు వచ్చి "కిచకిచ" అని ఎలుకలన్నిటినీ పిలిచింది. ఎలుకలన్నీ వచ్చాయి. ఆ పెరుగూ అన్నం తినమంది. తిన్నాయి. తరవాత వడ్లరాసివద్దకు తీసికెళ్లి వడ్లను పళ్లతోవలవమని తానూ వలవడంమొదలెట్టింది. కాసేపట్లో బియ్యం తయారవగానే ఎలుకలన్నీ ఎక్కడవి అక్కడకు వెళ్లిపోయినాయి. కొంతసేపటికి రాజకుమారుడు మేలుకొని చాలాసంతోషించి బియ్యాన్ని బయటపోసి మళ్లీ తలుపువేసేసాడు.

తెల్లవారగానే ఆరుగురు కోడళ్లూ ఆబియ్యాన్నిచూచి తమరు దంచినబియ్యమునకన్న పరిశుభ్రంగా వుండటంవల్ల ఆశ్చర్యపడి ఆమె అందక త్తేకాక పనిక త్తెకూడా అనుకున్నారు. దానివల్ల ఆమెను చూడాలనేకోర్కె వారికి మరీ ఎక్కువయింది.

మరునాడు ఇంకొకపని కల్పించేరు. ఎవరిగదులకువారే వెల్లవేయాలని తీర్మానించుకుని, రాజకుమారునిగదికి వేయటానికి వెల్ల గదిముందుపెట్టి పోయారు. రాజకుమారుని హృదయాకాశాన్ని చింతామేఘములలముకొన్నాయి. ఎలుక మళ్లీఅడిగి నిన్నటిలాగే పెరుగూఅన్నము గిన్నెలోపెట్టి పడుకోమంది. అల్లేచేసాడు. మళ్లీ ఎలుక ఎలుకల్ని ఆహ్వానించింది. అన్నీవచ్చాయి. పెరుగూ అన్నం తిన్నతరువాత సంగతంతాచెప్పి సహాయంచేయాలని కోరింది. అవన్నీ వాటితోకల్నీ వెల్లలోముంచి గోడలకు వెల్లవేసి వెళ్లిపోయినాయి. తెల్లవారగానే తోడికోడళ్లుచూచి తెల్లపోయారు.

మళ్లీ నియమించుకున్నారు పనులు. ఈసారి ఊరుబయటవున్న నూతికెళ్లి నీళ్లు తేవడం. రాజకుమారుని గదిముందు బిందెపెట్టి ఎవరిబిందెవారు తీసుకొని ఆరుగురు కోడళ్లూ నీళ్లు తెచ్చుకున్నారు. రాజకుమారుడు యీమారు తన నిగూఢజీవితరహస్యం ప్రకటనకాక తప్పదని విలాపిస్తూవున్నాడు. ఎలుక మళ్లీ అడిగి తెలుసుకుంది. కాని ఈమారు దానికీ ఏమీ తోచిందికాదు. చివరకు ధైర్యంతెచ్చుకొని ఎలుకల్ని పిలిచింది. విషయమంతా చెప్పింది. సరేనని వప్పుకొని ఆ ఎలుకలన్నీ బిందెలోదూరి దొర్లించుకొంటూ నూతిదగ్గరకు బిందెను తీసికెళ్లినాయి. కాని అక్కడ నీళ్లుతోడటం వాటికి సాధ్యంకాక ఎక్కడవి అక్కడకు వెళ్లిపోయాయి. పాపం అసలు ఎలుక అక్కడేవుండిపోయి భోరుమని ఏడుస్తూవుంది.

ఆసమయంలో పార్వతీపరమేశ్వరులు లోకపాలనార్థం బయలుదేరారు. ఆ ఎలుక ఏడుపు విని దయతలచి దగ్గరకువచ్చి సంగతంతా తెలుసుకొని కొన్నినీళ్లు అభిమంత్రించి మీదచల్లారు. వెంటనే ఆఎలుక దేవకన్యల్నిమించిన సౌందర్యంతో పదహారేళ్ల బాల అయినిలిచింది. పార్వతీపరమేశ్వరులు బంగారవుబిందెతో నీళ్లుముంచి భుజానికెత్తి దీవించి వెళ్లిపోయారు. అప్పుడాచిన్నది ఘల్లుఘల్లుమని కాలిఅందెలమ్రోతతో ఇంటికి వచ్చింది. తొలకరిమెరుపులా మెరుస్తూన్న ఆమె శరీరలావణ్యానికి అందరూ విస్మయం చెంది రాజకుమారుని అదృష్టాన్ని వినుతించారు. భార్యవల్ల రాజకుమారుడు యావద్వృత్తాంతమును విని పార్వతీపరమేశ్వరులకు ధన్యవాదాల నర్పించాడు. కథ కంచికెళ్లింది. మనం ఇంటికొచ్చాం.

౮. బుద్ధిపరీక్ష

యుక్తిలెక్క

ముద్దా విశ్వనాథముగారు

[ఇది బాలురయు బాలికలయు బుద్ధిబలమును పరీక్షించుటకు ఉద్దిష్టమైనది. కావున ఈ యుక్తిలెక్కను సమాధానము స్వతంత్రముగ నాలోచించి 12 సంవత్సరములకు లోబడిన బాలబాలికలు జూలై 10-వ తేదీ లోపున లేఖాముఖమున (ఉత్తరములో వారివయసు తెలుపవలెను) మాకు తెలియజేతురుగాక!]

—సంపాదకుడు

ఒకా సంఖ్యవుంది. ఆ సంఖ్యను 2 పెట్టి భాగిస్తే ఒకాటి మిగులుతుంది. దానినే 3 పెట్టి భాగిస్తే రెండుమిగుల్తుంది. ఆ సంఖ్యనే 4 తో భాగిస్తే 3 మిగులుతుంది. 5 చేత భాగించితే 4 మిగులుతుంది. 6 చే భాగిస్తే 5 శేషం వుంటుంది. అదేసంఖ్యని 7 పెట్టి భాగిస్తే సరిగ్గా తెగిపోతుంది. ఆ సంఖ్య ఏది?

౯. పద్యము

మంచిబాలిక

వల్లూరి సత్యనారాయణచౌదరిగారు

భానుమూర్తి రాక గానుపింపకముందె
నిదురనుండి లేచి నిత్యకృత్య
ములనుదీర్చి స్నానమును జేసి మనసార
దైవప్రార్థనంబు దనరసల్పి
బడికిఁదరలిపోయి బడిలోననొజ్జలు
గఱపుదాని స్థిరత గనుచునుండు
పుస్తకముల గట్టుపుట్టంబులను శుభ్ర
పరచుకొనుచు హాయి వరలుచుండు
అన్యుతోడ కయ్య మాడంగఁజనబోదు
స్నేహబుద్ధి నొరుల సేరుచుండు
పలుకబోదు చెడుగుగలుగు పల్కులెపుడు
వినగదలపదవ్వి వీనులలర
ఒరులమాట నొకరి కెరిగింప మదిజంకు
బుధుల జూచినంతె మ్రొక్కుచుండు

పిన్నవారి గనును ప్రేమరసంబొల్క
దీనుజూచి దయను బూనుచుండు
హాస్యమాడదలప దగహీనులనుగన్న
పరులసుఖమెకోరి పలుకుచుండు
తోడివారి ఘనత దొలగింప దలపదు
బుద్ధిశాలియైన ముద్దరాలు
గాననిట్టిబాల గనినంత వినినంత
నిర్మలాత్ములగుచు నియమితోడ
నాదరించియామె కాశీస్సులర్పించి
సంతసింతు రార్యజనము లెపుడు
భావికాలంబున బాలలార మీరు
ధాత్రి నుతులువడయ దలతురేని
మంచివారిగూడి మసలుట యొప్పగు
సుగుణమబ్బుదాన శుభములొదవు.

ఆరోగ్యభాగ్యము

ఆలూరు రామచంద్రయ్యగారు బి. ఏ.

లోకమునందు ప్రతిమానవునకును ఆరోగ్యము ముఖ్యమైనది. ఆరోగ్యమే ప్రతి జీవుని సంతసమునకు మూలకందము. అనారోగ్యమే దుఃఖమునకు కారణము. జన్మతః కల్గిన లోపములుదప్ప సాధారణముగ మనుజుని ఆరోగ్యసూత్ర మాతని హస్తగతమైయేయున్నది. ఆహారము, శరీరవ్యాయామము విశ్రాంతి మొదలగు విషయములు గమనింపదగినవి. క్షుద్బాధ తీర్చుకొనుటకు వలసినంత మితాహారము తినుట మంచిది. ఇది తినుట కర్హమైనది, యిది అనర్హమైనది అను యుక్తాయుక్త విచక్షణతకల్గి వస్తువులను వాడవలెను. మంచి అలవాటు దీర్ఘాలోచనచేతను, చెడువాడుకలు నిర్లక్ష్యభావము వలనను కలుగును. అలవాట్లు ప్రకృతికి రెండవవి. కాబట్టి మంచి అలవాట్లు అలవరచు కొనవలయును. లేనిచో దీర్ఘవ్యాధులుకల్గి వైద్యులచేతనైన నివారింపబడని స్థితి కల్గును; లేదా శస్త్రచికిత్సలకులోను గావలసివచ్చును. సామాన్యమగు ఆహారము, వలసినంత విశ్రాంతి, క్రమమైన అలవాట్లు గలవారికి ఆరోగ్యసంపద యెప్పుడును ఉండును.

ఎట్టి ఆహారమును భుజింపవలెను? తినుపదార్థములు క్రొత్తవిగను, ఆరోగ్యకరములుగను, బలకరములుగను, రుచికరములుగను, దృప్తికరములుగను ఉండవలెను. వెలతక్కువయని నిలువయున్న కూరగాయలగాని, యితరవస్తువులగాని కొనరాదు. వానివలన అజీర్తి విరేచనములు, గుండెదడ, అన్నమందు అనిష్టత, ఆకలి లేకపోవుట, ఒకవిధమగు క్రోధభావము ఇవి ఉదయించును. తెచ్చిన వస్తువులను పక్వముగ వండి భుజించుచో తృప్తియు, సంతసము నొనగూడును. అమితముగ భుజింపరాదు. అందువలన జీర్ణకోశమున కెక్కుడు పనికల్గును. ఆకలితీరుట కెంతభుజింపవలెనో అంతియ భుజింపవలెను. ఇట్లు చేయుటచే వ్యయమును చాలవరకు తగ్గును. త్రాగుట, మత్తు పదార్థములనువాడుట వదలవలయును. సదా మనోవ్యాకులత పొందియుండరాదు. అజీర్ణమువలన ఆరోగ్యమెట్లు చెడునో అట్లే మనోవ్యాకులతవలనకూడ ఆరోగ్యము చెడును. కాబట్టి చుట్టుప్రక్కల పరిస్థితులు బాగుండవలెను. ఆరోగ్యమునకు పరిశుభ్ర

తయు ముఖ్యము. ప్రతిదినమును స్నానము చేయవలెను. కొందరు రెండు మూడు దినముల కొక్కసారియైన స్నానము చేయరు. ధరించువస్త్రములు బాగుగ ఉతుకబడి శుభ్రముగ నుండవలెను.

ఆరోగ్యభాగ్యమునకు మరియొకపరికరము వ్యాయామము. వ్యాయామపరిశ్రమలచే దేహము స్వస్థత జెందును. భర్తయగువాడు తీరికగల్గువేళలయందు తనభార్యను కొంత దూరము నడిపించుకొని పోవలెను. మరలి యింటికి వచ్చువేళకు ఆకలికల్గును. అలసట జెందియుండుటచే మంచినిదుర వచ్చును. అట్లు సుఖనిద్రను జెందుస్త్రీలు బలవతులు, సంతోషస్వాంతలు, ఆరోగ్యవతులునై వర్ధిల్లుదురు. ఇరుగు పొరుగువారితో వృథా కాల క్షేపము చేయుటకు బదులు తెల్లవారగనే ఇంటిపనుల చక్కబెట్టుకొని, మంచివస్త్ర ముల ధరించి, మనసునందుండెడి వ్యాకులతను పారదోలి, సంతోషచిత్తముతో తమ భర్తలతో కొంతదూరము నడచుటకు మనస్త్రీలుసిద్ధముగ నుండవలెను.

కొందరు నూత్నదంపతులు, క్రొత్తకాపురము సరదాలో ఇంటిఖర్చులను గమ నింపక యిష్టమువచ్చినరీతి వెచ్చింతురు. భార్యయైనది అట్లుగాక యింటివ్యవహార ములను జాగ్రత్తగ చక్కబెట్టవలెను. వివాహమునకు పూర్వమే ఆమె గృహకార్యము లందు తల్లివద్ద శిక్షణబొందవలెను. వంటచేయుట, కుట్టుపనులుచేయుట మొదలగు వాటి యందు సుశిక్షను పొందియుండిన గృహకార్యములను చక్కగ నిర్వర్తింపగలదు. లోపములున్న భర్త కినుకవహింపవచ్చును.

పెనిమిటికి సమానుడైన యధిపతి స్త్రీలకులేడు. అతనికి నీడైన సుఖములేదు. ద్రవ్యమునంతటిని వదలినైనను స్త్రీ తనయొక్క మగనినే యాశ్రయింపవలెను. ఏయాడుది యింటిపనులయందు గట్టిదియో, బిడ్డలుగలదియో, పెనిమిటిని తనయసురువలె చూచు చున్నదియో, మతిపాతివ్రత్యమును గలదియో, ఆమెయే నిజమైన పెండ్లము.

శ్లో॥ దహ్యమానానామనో దుఃఖై ర్వ్యాధి భిశ్చాతురానరాః
హ్లాదంతేస్వేషు దారేషు ఘర్మార్తా స్సలిలేష్వివ.

అను నార్యోక్తివలె, మనోవ్యాకులతచే కుమిలి యున్నట్టివారికిని, రోగముచేత పీడితులైనవారికిని, ఎండవేడిమిచే సంకటపడుచున్నవారికిని నీళ్లచే సుఖముకలుగునట్లు పురుషులు తమ తమ భార్యలచే మిక్కిలి సంతోషము పొందుదురు. ఒకరి గుణముల నొకరెఱిగి, సహనస్వభావులై పరస్పరము సహాయముచేసికొను దంపతుల గృహము స్వర్గతుల్యము.

చలివేంద్రము చ్చటలు

శ్రీమతి కొప్పర్తి సత్యవతమ్మగారు

౨

చలివేంద్రవద్ద నొకగాజులసెట్టి

మఱునాడు పదిగంటలయ్యెను. మామూలుగా వేంకటనరసమ్మగారు చలివేంద్రవద్దకు వచ్చి యాతా యాతజనములకు దాహముఇచ్చుచుండిరి. ప్రొద్దు నడినెత్తికివచ్చుచుండెను. ఇంతలో వేంకటాపురము దిక్కునుండి ఒకగాజులసెట్టి బుధవారము సంతకు గాజులదుకాణము వేసుకుందామని వచ్చుచుండెను. సేద దేరి విశ్రమించిపోవు నుద్దేశముతో నాతడు చలివేంద్రలోనికి వచ్చెను. దాహము తీసికొని 'శివ! శివా! బ్రతికితిని, తల్లీ! నోరు ఎండిపోయినది. తిరిగి బ్రతికించినారు' అంటూ అచ్చటి అరుగుమీద కూలబడెను.

ఇంతలో అయిదుసంవత్సరముల ఆడుపిల్ల యొకతె అక్కడకువచ్చి గాజులసెట్టిని చూచి వేంకట నరసమ్మగారితో 'అత్తా! నాకు గాజులు తొడగించు' అని మారాముచేసెను. 'అట్లాగునే తొడగించెదను. కూర్చుండుము' అని ఆబాలికను వేంకటనరసమ్మగారు సముదాయించుచుండిరి. అప్పుడు గాజులసెట్టి కొప్పయ్య 'రండి! అమ్మాయిగారూ! తొడగుతా రండి' అనుచు వేంకటనరసమ్మగారినిచూచి

'అమ్మా! మీపేరేమిటండీ!'

'నాపేరు వేంకటనరసమ్మ అంటారు.'

'ఈ అమ్మాయిగారు మీకు ఏమవుతారండి?'

'మా అన్నగారి కొమార్తె. అవునుగాని సెట్టీ! నీపేరేమిటి?'

'తల్లీ! కొప్పయ్య అంటారు.'

'కొప్పయ్యా! మీదేయూరు?'

'అమ్మా! మాది తరిగొప్పుల. బందరు దగ్గిర బచ్చులపల్లిలో ఒక బ్రాహ్మణుల ఇంటివద్ద ఈగాజులు అమ్ముతారు. వారివద్ద కొనితెచ్చి మారుబేరమునకు ఇట్లు ఊరూరాతిరిగి అమ్ముకొందును.

'బచ్చులపల్లి బ్రాహ్మణుల ఇంటి గాజులా? వారిఇంటిపేరవరు?

'వారిఇంటిపేరు నాకు తెలియదు. కానండి ఆయింట్లో ఒక అరవైసంవత్సరముల ముసలాయన ఉన్నా డండి. ఎప్పుడూ వాకట్లోనే కూర్చుని విస్తరాకులకట్టలు, చుట్టలు కట్టుకుంటూ, చుట్టుకుంటూ ఉంటారండి. గాజులకోసము వెళ్లితే వారి అబ్బాయినిపిలిచి రకాలు చూపించి రొక్కం చేతులో వేసుకొంటారండి. అమ్మా! వారిని ఎరుగుదురా అన్నారు మీకు వారుచుట్టాలా ఏమిటండి?'

'ఆ. చుట్టాలే'

'ఎటువంటి చుట్టాలండి?'

'మా కొండవచెల్లెలు అత్తవారు. ఆముసలాయన మాచెల్లెలుమామగారు.'

'అమ్మా! మీరుకోపం చెయ్యకుండావుంటే నేను ఒకమాట అంటాను. ఆముసలాయనవంటి మన్న రోమములు ఒక కంబళీ అవుతుందండి.

'(పకపకా నవ్వి) ఈమాటు గాజులకువెళ్లినప్పుడు అడిగిలెచ్చుకో కంబళీవేయించుకొని గాజులు తొడిగేటప్పుడు క్రిందవేసుకుని కూర్చుండవుగాని.'

'అమ్మగారూ! వారి అబ్బాయిల్లో ఎవరండీ మీమరిదిగారు.'

'ఆవూరికి కరణంగారు. చామనచాయగా పొడుగ్గా పందిరి స్తంభమువలె ఉంటారు. నీకు ఎప్పుడూ కనిపించలేదూ?'

'కనిపించారు కానండి ఎప్పుడూ మాట్లాడుతుండగా చూడలేదండి. మాటలు వచ్చునాండి?'

'మాటలు రాకపోతే కరిణీకం ఎల్లాచేస్తున్నాడు. కాని మాట్లాడకూడదని ఏదో వ్రతము ఉన్నట్లు కనిపిస్తాడు. అతిథి ఆయనఎవరో అన్నము తూచి తింటాడుటలే. అట్లాగునే ఈయనమాటలు లెక్కపెట్టి మాట్లాడుతాడు.'

'అమ్మా! ఇక్కడికి వచ్చినప్పుడేనా సరిగ్గా మాట్లాడరండి.'

'పలుకు బంగారము. భోజనముచేసేటప్పుడు అక్కరలేదు, కావలెను ఇవిచేతులతోను కంఠ్లతోను ఆయనచేసే అభినయాన్నిపట్టి కనుక్కోవలసినదే. పూర్వజన్మములో ఏదో వేశ్య అయివుండి ఆవాసన ఇంకా వదలక ఈమాదిరిగా వున్నారని అనుకుంటూ వుంటాను. ఆయన ముఖముమీద యిరుప్రక్కలా పెద్ద కొచ్చింకలకవలె ఉన్న మీసాలు ఆయన పెదవికదపవలసిన అవసరములేకుండానే ఆయన నియోగ్యగాని చాటుతూఉంటాయి."

ఈసంభాషణ జరుగుసరికి ప్రొద్దు కొంచెము వాటారగా గాజులసెట్టి సెలవుతీసికొని తనపనిమీద పోయెను. మఱికొంతసేపటికి సాయంకాలముకాగా వేంకటనరసమ్మగారు చలివేంద్రమూసి ఇంటికివెడలిరి.

గృహలక్ష్మి

అనుముల వేంకట శేషకవిగారు

గృహమునకు లక్ష్మి యెయ్యది? కేవలము గృ
హంబువిడక మెలంగునిల్లాలి? ప్రతిగృ
హంబునకుఁబోయి మెప్పుదలనంది, కళల
నీను పత్రికయా? సతు లెంచవలయు!
"ఇహసుఖంబుల కావాసమిది; తదన్య
సామ్యమెది?" యను పూరుషసన్నుతులకుఁ
దావలంబగుపత్నియా? భావవనధి
లలితపత్రికయా? గృహలక్ష్మి; చెపుఁడ!
గృహమునకులక్ష్మి గృహలక్ష్మి; గృహముయొక్క
లక్ష్మియుఁ గృహలక్ష్మియు; గృహమునందు
వెలయ లక్ష్మికళలఁగూర్చు వితతవస్తు
సమితియుఁ గృహలక్ష్మియే; సరియు! కాని,
మనకు గృహలక్ష్మి యెయ్యది మఱితలంప?
దినదినంబును బొలయుల్క తేజరిల్ల
వగలఁబొగిలించువగలాడి వలపుమేలొ?-
నెలనెలకువచ్చి మీసతుల్ నిక్కిచూడఁ
దహతహలఁగొల్పు పత్రిక తలఁపుమేలొ?
పురుషులైనను వివరింపఁబోలుఁగాదె!
పురుషులకుమాత్రమే మోదమొరయఁజేయు
సుదతికంటెను—స్త్రీపూరుషులకు సంత
సంబు, విజ్ఞానమునుగూర్పఁ జాలునట్టి
పత్రికయె—"గృహలక్ష్మి" నాబలుకఁదగదె?

కొమ్మలుగల కొబ్బరిచెట్టు:—

తాటి, కొబ్బరి, ఈత మొదలగు జాతిచెట్లకు కొమ్మలుండుట అసాధారణము. చోర్లంగి అగ్రహారములో శ్రీవంకాయల సూర్యనారాయణగారి పెరటిలోగల కొబ్బరిచెట్లలో నొకటి సుమారు ౨౦, ౨౫ మూరల పొడవు పెరిగి అచ్చట రెండు కొమ్మలును, ఆరెండుకొమ్మలలో ఒక కొమ్మకు మఱియొక కొమ్మయును పెట్టినది. ఆమూడు కొమ్మలును సుమారు ౭ మూరల పొడవుగలవు. అవి మామూలు కొబ్బరిచెట్లవలె మట్టలలోను మూడుచెట్లకు ఉండు కాయలు, గెలలు వీనితోను నిండిఉన్నవి.

అరువదిమైళ్లవఱకు కనిపించిన మంట:—

రొమేనియా దేశమునందలి ప్లోయిష్టి పట్టణమున ఎనిమిది పెద్ద పెట్రోలియము చెలువులు పరశురామప్రీతి అయినవి. అప్పుడు వేచినమంట యొక్క వెలుగు అరువదిమైళ్లవఱకు కనిపించినది.

ఊపిరితిత్తులు, గుండెకాయ ఫిలుమున కెత్తబడినవి:—

జర్మనీదేశమునందలి బెర్లినునగరమున ఒకానొక ఆస్పత్రిలో డాక్టరు వెర్నరు సీబర్టుగారు ఒకని ఊపిరితిత్తులు ఆపరేషను చేయుచుండగా అవిఫిలుమున కెత్తబడెను. ఆఫిలుములో ఆపరేషను చేయుట, ఉచ్ఛ్వాసనిశ్వాసములప్పుడు ఊపిరితిత్తులు కదలుట, గుండెకాయ కదలుట అతిస్పష్టముగ చూడనైయుండెను.

కుక్కలను కొలిచిన జాతి:—

లండను విశ్వకళాపరిషత్తువారి కళాశాలలో ఉపన్యసించుచు ప్రొఫెసరు సర్ విలియము ఫ్లిండర్సు పీట్రీగారిట్లు చెప్పిరి, "క్రీస్తుపూర్వము 3,400 సంవత్సరముల ప్రాంతమున పాలస్తీనులోని బెత్తుపెలిట్ ప్రాంతమునందు కుక్కలను పూజించినజాతివారు నివసించుచుండిరనుటకు నిదర్శనములు దొరికినవి. వారి సమాధులయందు కుక్కల ఆకారమున చెక్కబడిన చిన్న చిన్న విగ్రహములు పెక్కులు పొడగట్టినవి."

మైలు పొడవుగల రైలుబండ్లు:—

అట్లాంటిక్, పసిఫిక్ మహాసముద్రముల నడిమిభూభాగముపైనడచు రైలుబండ్లలో సరకులు గొనిపోవునవి సాధారణముగ ఒక మైలు పొడవు ఉండును. ఒక్కొక్క బండికి సాధారణముగ అరువది అడుగుల నిడివి గలవి నూరు, నూటయిరువది పెట్టెలు తగల్చబడును. అట్లాంటిక్, పసిఫిక్ మహాసముద్రముల నడుమగల మూడు వేలమైళ్లు రైలు మార్గమున పోవుటకు ఆ రైలుబండ్లు పెక్కుదినములు తీసికొనును. ఈ మైలు పొడవుగల రైలుబండ్లు ఒక్కొక్కప్పుడు ప్రత్యేకము నారింజపండ్లనో లేక చేపలనో గొనిపోవునవిగానుండును.

పాదచారుల సంరక్షక సంఘము:—

వీధులవెంటపోవు పాదచారులను సంరక్షించుట కొకసంఘము అమెరికాఖండమున ఏర్పడినది. 1929-వ సంవత్సరమున మోటారు ప్రమాదములవలన అచ్చట ముప్పదియొక్క వేల అయిదువందలమంది మరణించిరి. ఇట్టిమరణముల తప్పించుట కీసంఘమువారు ప్రయత్నింతురు.

పొడుగు గౌనుల సమస్య:—

అమెరికాఖండమున ఆడవారిదుస్తులను తయారుచేయు పనివాండ్రు గౌనులు పొడుగుగానుంచుటకు ప్రచారము చేయుచున్నారు. ఈప్రచారమువలన రైల్వేవారికి క్రొత్తఖర్చు కలుగునట్లున్నది. న్యూబెర్గ స్త్రీలు సమావేశమై తాము పొడుగు గౌనుల ధరించుచో ప్రస్తుతమున్న రైలుప్లాటుఫారముల మీదనుంచి రైలుపెట్టెలలోనికి పోవునపుడు తమ గౌనులను ఎత్తిపట్టుకొనవలసియుండుననియు నట్లుగానుండుటకు ప్లాటుఫారములను ఎత్తుచేయుటగాని రైలుపెట్టెల మెట్లను ఇంకను కొంచము దిగువకు దింపుటగాని చేయవలెనని తీర్మానించుకొనిరి.

నిశ్శబ్దమైన స్టేషను:—

న్యూయార్కునందు నూతనముగా నిర్మింపబడిన బఫెలో రైల్వేస్టేషను 14,000,000 డాలర్లు ఖర్చు అయినది. ఈస్టేషనులోగల విశేషమేమన రైలు కదలునపుడుకూడ అందుకొంచమేని శబ్దముకాదు. పునాదులలోను పైకప్పులోను చేయబడిన ఏర్పాటులనుబట్టి ఇట్టి చప్పుడులేమి కలిగినది.

జర్మనీ దేశమున రైళ్లు:—

ఐరోపాఖండమునగల దేశములన్నిటిలోను జర్మను రైల్వేసిస్టము మిక్కిలి పెద్దది. దినమునకు ఆదేశమున రైళ్లు 33,000 మైళ్లు ప్రయాణము చేయును; దినమునకు అందు 2,000,000,000 మంది ప్రయాణీకులు ప్రయాణము చేయుదురు; 150,000 వాగనుల సామానులు రవాణాయగును.

దినమునకు ఒక్కొక్క హత్య:—

గతసంవత్సరమున న్యూయార్కుపట్టణమునందు దినమునకు సగటున ఒక్కొక్కహత్య జరిగియుండెనని పోలీసు కమీషనరు వేలెన్‌గారి వార్షిక నివేదిక ననుసరించి తెలియుచున్నది. ఆపట్టణమున 1928-వ సంవత్సరమున 339 హత్యలు జరిగియుండగా 1929-వ సంవత్సరమున 357 హత్యలు జరిగెను.

మహాశక్తిగాదు ప్రానిదుంగ:—

ఏదో యొకటి నల్లగా తలమాత్రము పైకి కనబడునట్లు మదరాసులో సముద్రములో ఒడ్డునకు 40,50 అడుగుల దూరముగా కొన్ని దినముల క్రిందట వచ్చుచుండెను. మొదట నది మైలాపూరు ప్రాంతమునను పిమ్మట తిరువళ్లిక్కేణిలో రాజధానికళాశాలకు ఎదుటను కనబడెను. దీనికి చాల వదంతులు బయలుదేరినవి. ఎవరికో ఆవేశము వచ్చి తానొక మహాశక్తి ననియు నాగూరునుండి బయలుదేరితిననియు తిరువత్తూరు వెళ్లుచున్నాననియు అచట స్థిరపడెదననియు చెప్పినట్లొక వదంతి బయలుదేరెను. రాత్రి రెండుదీపములవలె దానికడ వెలుగుచుండు నని మరియొక వదంతి బయలుదేరెను. మైలాపూరువద్ద నొక పల్లెమనిషి దానిపై నొకరాయి విసరగా రక్తము స్రవించెననియు పిమ్మట మఱియొకనికి రక్తపువాంతులు కలిగెననియును మరియొకవదంతి ప్రబలినది. ఈకడపటి వదంతివలన నెవ్వరునుగూడ దానిని సమీపించుటకు సాహసింపజాలక పోయిరి. కాని వందలకొలది ప్రజలు సముద్రముకడకు వెళ్లి దానిని చూడసాగిరి. మొన్న సాయంకాలమున కది హైకోర్టుబీచికి చేరినది. దానినొక సముద్రాధిష్ఠానదేవతనుగా భావించి పలువురు కర్పూరమును వెలిగించుట, కొబ్బరికాయలను కొట్టుట మున్నగు నారాధనలనుగూడ జరిపిరి. దానిని గూర్చి కోటలోనుండి హార్బరులోనికి టెలిఫోను చేయగా హార్బరు ఉద్యోగులు వెంటనే ఒక స్టీములాంచిని పంపిరి. హైకోర్టుకుఎదుట అది కనబడగా దానిని గొలుసులతో కట్టి స్టీములాంచి హార్బరులోనికి లాగుకొనిపోయెను. అచట క్రేనులతో దానిని పైకి లాగి గట్టుపైనపడవేసిరి. ఇది ఒక మిక్కిలి గొప్పచెట్టు మానుఅయియుండెను. 30 అడుగుల పొడుగును 10 అడుగుల చుట్టుకొలతను కలిగియున్నది. రెండవ కొన కొద్దిగా సన్నముగా నుండుటవలననే యిది ఒడ్డునకు కొట్టుకొని రాకుండ నిలువుగానే తేలిపోగలిగెను. దీని అడుగు భాగమున నాచు, నీటిదుబ్బులు మున్నగునవి దట్టముగా పెరిగియున్నవి. దూరమునుండి చూచువారలకు కొద్దిగా నీటిపైని తేలుచుండిన భాగము కొంత విపరీతముగా కనబడుచుండెను. కావుననే ప్రజలలో కొంత పిచ్చి నమ్మకము కలిగినది.

శోభనమా; శోచనమా?:—

మొన్న మొన్ననే హనుమకొండ లష్కరు బాజారులో నొక వింతశోభనము జరిగినది. ఈ వీధిలో గౌరవనీయమగు నొక యాదవ కుటుంబము గలదు. ఈ కుటుంబములో దాదాపు ఇరువది వసంతర్తుల చూచిన యొక యువకుడు స్కూల్ ఫైనలులో విద్య నభ్యసించుచుండెను. సాంప్రదాయానుసారముగ పాపమాతనికి బాల్యముననే వివాహము మాత్రము తప్పినదికాదు. తలిదండ్రుల వేడుక బాల్యవివాహముతో విరమింపక, పన్నెండువత్సరముల తమ యనుంగుకోడలిని త్వరలో నొక స్వతంత్రమగు ఇల్లాలుగ జూడగోరి, వేదమూర్తులైన బ్రాహ్మణోత్తములచే గాబోలు ఒక శుభముహూర్తము నిర్ణయించుకొని శోభనకృత్యము ఏర్పాటు చేయబడినది. కాని పిల్లికెంత చెరలాటమైనను, ఎలుకకు ప్రాణ తల్లడము కాదా! అవయవ

ప్రౌఢవమున పరిపక్వమున కొలఁతవడి పుష్పవతియైనను గాని యీ కన్యకారాత్రి ఎట్లు శుభవాహమై యుండునో ఆ కన్యకకును, భగవంతునకును, పరిశహృదయులకును దక్క కటిక వానికన్న నెక్కుడు కఠిను లైన అత్తమామలకేమి తెలియును? పాప మా బాలిక భర్తవలన గలిగిన దుర్భరశ్రమ కోర్వలేక మరునాడే తన స్వగ్రామమునకు పలాయన మయ్యెను. కాని అత్త మొదలగువారి కీ విషయము దెలియగనే ఆ కన్యను వెంబడించి చివరకు పట్టుకొని తెచ్చిరి. ఎంత ఘోరము. అత్తయాజ్ఞ లేనిదే పారిపోయినందుల కా కన్యతో తమకు గల సంబంధమును గూడ త్రెంపుకొన జూచిరట. శారీరకావస్థతో బాటు ముక్కుపచ్చలారని యీ బాలికకు మానసికావస్థగూడ తటస్థించవలయును గాబోలు. ఇట్టి యక్రమములు జరిగిన జరుగవచ్చునట కాని మనలో కొందరికి శారదాబిల్లు అమలునకు రాగూడదట. తద్విషయమై భర్తయొక్క హీతచింతకు లెంత జవాబు దారులో విద్యాగంధ మబ్బిన భర్తగూడ స్వయముగ నంతే జవాబుదారి యనుటలో అతిశయోక్తి లేదు. యీదవులలో నొకవంక విద్యాభివృద్ధియై సంఘసంస్కరణము జరుగుచుండ మరొకవంక, విద్యాభూషణ భూషితులయ్యు సంఘదురాచారములకు బలియగుట దేశదురదృష్టము గాక మరే మగును? భగవంతుఁడు వీరికి సద్బుద్ధి నొసగుగాత! (గోలకొండ)

కోడలికి వెలుగుచున్న హారికేను లాంతరు పైకప్పుతో వాతలు:—

సెరాంపూరు గౌరవన్యాయాధికారియగు రాయి మొహీంద్ర చంద్రలహరి బహదూరువారి ప్రమీల కాంతబాలదేవియను నామె తన మగనిమీదను, మామగారిమీదను ఇట్లు ఫిర్యాదుచేసెను. "జోగీంద్రనాథ బెనర్జీనామామగారు. రామచంద్ర బెనర్జీ నాభర్త. నావివాహము పెక్కువత్సరములకు పూర్వము జరిగెను. నేను కాపరమునకువచ్చిన కొలదికాలమునకే నాభర్తకు నాపైదయతప్పెను. నన్ను మిక్కిలి అగౌరవముగా చూచుచుండెను. ఒక్కొక్కప్పుడు నాకు ఆహారపానీయములనుగూడ ఒసగకుండిరి. ఒకసారి నన్ను మాపశువులశాలలో పశువులతోగూడ కట్టివైచిరి. మఱియొకసారి చాల సేపటినుండి బాగుగా వెలుగుచు మిక్కిలి వేడియెక్కియున్న హారికేనులాంతరుపైడిప్పతో నాఒడలిపై పలుతావులయందు వాతలు పెట్టిరి. ఈబాధలు భరింప జాలక నేను ఇది జరిగినకొలదికాలమునకే నాపుట్టినింటికి పోతిని. నాతండ్రి వారుచేసిన అకృత్యములకై మావారిని కోపపడెను. అందుమీద మా వారికి కోపమువచ్చి తిరిగి వివాహముగావించుకొనిరి."

ఏడుగురు బిడ్డలతల్లి బి. ఏ. బిరుదము పొందుట:—

బెంగుళూరు నివాసురాలగు ఇక్బాలున్నీసా బేగముగారు మైసూరు విశ్వవిద్యాలయమునందు బి. యే. బిరుదమును గ్రహించిరి. మైసూరు రాష్ట్రములో పోలీసు సూపరింటెండెంటు పనిచేసి పింఛను తీసికొనుచున్న గులాము మొహద్దీను ఖానుగారికుమార్తె యీమె. 1913 సంవత్సరములో ఈమె వివాహము జరిగెను. మైసూరురాష్ట్రపు పబ్లికువర్క్సుశాఖలో పనిచేయుచున్న యస్. ఏ. హుస్సేనుగారికిచ్చి వివాహము చేయబడెను. వివాహమైన పిమ్మట ఈమె చదువు ప్రారంభించెను. ఈమె తన సంఘాచారము ప్రకారము ఘోషాలోనుండియు తనకుకలుగుచున్న సంతానమును పెంచి పోషించుకొనుచు సంసారభారమును వహించుచు విద్యాశాఖయం దుద్యోగము సంపాదించి పనిచేసెను. ఈమె 1927 సంవత్సరములో యూనివర్సిటీ ప్రవేశ పరీక్షయం దుత్తీర్ణయయ్యెను. ఇప్పుడు బి. యే. బిరుదమును గడించెను. మైసూరు ముసల్మానుల సంఘమందు బి. యే. పట్ట బిరుదమును సంపాదించిన నారీరత్న మీమె యొక్కతియే. ఈమె విద్యాకృషియందలి ప్రాశస్త్య మేమనగా ఈమె ఏడుగురు బిడ్డలతల్లియై యుండియు పట్టుదలతో విద్యాభ్యాసము చేయ గలుగుట. ఈమె జ్యేష్ఠకుమారుఁడు ఇంటర్మీడియేటు తరగతిలో చదువుచున్నాడు. స్కూలు ఫైనలు పరీక్షయందు మొదటి తరగతిలో ఉత్తీర్ణుడయ్యెను. కాపురముచేయుచు చదువుకొనుట దుష్కరమనుకొను స్త్రీలీ ముసల్మానువిదుషీమణిని మేలుబంతిగ చేకొందురుగాక!

నృత్యము:—

జూనుమాసము గృహలక్ష్మిలోని నృత్యమునుగూర్చిన సంపాదకీయవ్యాసమును గూర్చి 'ధర్మసాధని' పత్రిక ఇట్లు అభిప్రాయపడినది:—

"స్త్రీల నాట్యరంగప్రవేశమునుగూర్చి గృహలక్ష్మిపత్రికలో జరిగిన వాదోపవాదములను పల్వురు చదివియుందురు. తత్సందర్భమున జూన్ సంచికలోని "నృత్యము" అను శీర్షికక్రింద పత్రికాధిపతులచే వ్రాయబడిన యీ దిగువవాక్యములు గమనింపదగినవి. "సందేహింపక నృత్యకళ నవలంబింపవలయుననుటలో కులస్త్రీలు నాట్యాంగనలవలె బహిరంగమగు నృత్యము చేయవలయునని కాని పాశ్చాత్యస్త్రీలవలె అశుచి ప్రాపకమగు నృత్యము చేయవలయునని గాని మా తలంపుగాదు. మతిమాలినగొడ్డులెవరైన నట్టులవలంబింప నుపదేశించినను మతప్రవిష్టమగు మానసమునకు నోచిపుట్టిన భారతాంగన లట్టివిపరీతపద్ధతులను కలలోగూడ ఒప్పుకోలేయరు. అయితే ఇక మనస్త్రీలవలంబించుటకనువైన నాట్యవిధాన మేది? పరమమగు భక్తితో, పవిత్రమగు భావముతో వారు తమ లోపెరడులయందు మహాలక్ష్మితులసిని ప్రార్థించుటలో పద్మములు పెట్టుటను, పాటలుపాడుటను, ప్రదక్షిణములుపుటను, నమస్కారములు గావించుటను తన్మయత తెచ్చిపెట్టు నృత్యమును తోడుచేయుటయే." ఇట్టి నృత్యము నెవరు కాదనగలరు? తులసిచెట్టుముందర పెరటిలో భజనచేసి కొనుటకు స్త్రీలు నృత్యము నేర్చుకోవలయునన్న పద్ధనువాదించగలరా? ధనసంపాదనోద్దేశముతో నిర్మింప బడిన నాటకరంగస్థలములందు బహిరంగముగా స్త్రీలు వేషములను దాల్చవచ్చునను నభిప్రాయమును "గృహలక్ష్మి" ప్రోత్సాహపరుచునని యిన్నాళ్ళనుండియు పల్వురు తలంచుచుండిరి. అట్టితలంపు వారి కెంత మాత్రములేదని యిపుడు స్పష్టమయినది. ఇది సంతోషకరము."

బిల్వవృక్షము—

భారతీయులచే అతిపవిత్రవంతముగ చూడబడుచున్న బిల్వవృక్షమునుగూర్చి శ్రీమాన్ కొల్లిపర సుబ్బారావుగారు జ్యేష్ఠమాసపు 'ఆదిశైవపత్రిక' లో నిట్లు వ్రాయుచున్నారు:—

"పూర్వకాలమున లక్ష్మిదేవి శివుని భక్తురాలు కావలెనని దలంచి తన భర్తయాజ్ఞనుపొంది ఒక్క- సంవత్సరమువరకు తామరపద్మములచే పువ్వులచే ఈశ్వరుని అర్చించ దీక్షబూనెను. ప్రాతఃకాలము కాలకృత్య

ముల దీర్చుకొని కొలనుకువెళ్లి నాటయెనిమిది పువ్వులను సంపాదించుకొని మందిరమునజేరి శివలింగమును పంచాక్షరీమంత్రము, శక్తిబీజముజేర్చి షోడశోపచారములచే పూజించుచుండెను. దీక్షాంతమున మామూలుగా స్నానాదికృత్యముల నెరవేర్చుకొని తామరకొలనుకు వెళ్లి పద్మములగైకొని యథావిధిగా అర్చించుచుండ పరమేశ్వరుడు తన మాయవలన రెండుపుష్పములు కొరతజేసి లక్ష్మీదేవి శక్తిని పరీక్షింపకోరగను. పూజాంతమున రెండునామములకు పువ్వులు తక్కువయగుటచే (తన కుచములను ఒకప్పుడు భర్తయగు విష్ణువు కుచపద్మములని యనుట జ్ఞప్తికిదెచ్చుకొని) ఒక పుష్పమునకు తన ఒక కుచమునుగోసి పూజించి రెండవపుష్పముకొరకు రెండవకుచము కోయబోగా దయార్ద్రహృదయుండగు సాభగవానుడు ప్రత్యక్షమై చేయిబట్టుకొని 'భక్తురాలా! నీసాహసమునకు భక్తికిని సంతోషించితిని. నీకుచములు మామూలుగానుండునట్లనుగ్రహించితిని. మరియు నీవు పూజించిన కుచము యొకవృక్షముగా బుట్టించుచున్నాను. దానిపత్రములు నాకేగాక సర్వదేవతలకును ప్రియము కాగలవు.' అని ఆకుచమును భూమిపైనుంచెను. అది (బిల్వ)మారేడుచెట్టుగా జన్మించెను. దీనిదళము మూడు ఆకులు గలిగియుండును. దానిలో మధ్యనుండు ఆకు శివుడు, కుడిప్రక్క విష్ణువు, ఎడమప్రక్క బ్రహ్మ యనంబడును. ఈబిల్వవృక్షమునకు శ్రీఫలవృక్షము శివప్రియ యని ఇత్యాదిగ ఇరువదియొక్క పేర్లుండును. దీనిచుట్టునున్న స్థలముపవిత్రమైనది. దీనిదళము కాలితో త్రొక్కినవారు అల్పాయుష్యులగుదురు. వేయిపద్మములచేపూజించిన ఎంతఫలముగలుగునో ఒక్క బిల్వదళమువలన అంతఫలముగలుగును. బిల్వవనము కాశితో సమానము. బిల్వవృక్షము మొదట పరమేశ్వరుడు నివసించును. గృహావరణయందు ఈశానభాగమున బిల్వవృక్షమున్న ఐశ్వర్యకరమనియు, తూర్పునమండిన సుఖప్రదమనియు, పశ్చిమదిశనున్న సంతానప్రదమనియు, దక్షిణమున యమబాధలు గలుగజేరవనియు, వసంతగ్రీష్మఋతువులయందు శివునకు బిల్వార్చనచేసిన అక్షయగోదానఫలము గలుగుటయేగాక జన్మాంతమున కైలాసము లభించునని స్కాంధపురాణము బోధించుచున్నది. ఇది భారతదేశమందంతటను హిమాలయప్రాంతారణ్యములలోను, మధ్యదక్షిణదేశములలోను పెరుగును. పండు, కాయ, వేరు, పట్ట, ఆకు, పండినపళ్ళపైనుండు తొక్క, పువ్వు ఉపయోగింపనగును. దీనిగుజ్జులో చక్కెరయుండును. కర్రపొడిలో పొటాసియము సోడియము కలిసిన ద్రవ్యముండును. పచ్చి ఆకులను మరగించినచో పసుపురంగును, ఆకుపచ్చరంగును, సువాసనయును గల నూనె దిగును.”

నృత్యమువలన దీర్ఘాయుర్దాయము:—

'డాన్సుమేగజిను' లో టెడుషాను అను సుప్రసిద్ధనర్తకుడు పైవిషయమునుగూర్చి వ్రాసిన దానిని 'ఆరోగ్యప్రకాశిక' యిట్లు అనువదించుచున్నది:—

“నర్తనమొనరించుచుండువారు చిరకాలము జీవింపగలుగుదురు. నీకు 87 యేండ్లు నిండినపిమ్మట వచ్చెడు నీ పుట్టినదినమునాడు నీవు వెనుకకువంగి నీతలను నీ కాళ్ళమధ్యనుండి భూమి కానించగలుగుదువా? జపాను దేశమునందు కాట్యామాన నర్తకుల సంఘమునకు అధ్యక్షురాలగు మేడం కాట్యామా అను వారీమణి తన 88 వ పుట్టినదినమునాడు యీ నృత్యవైఖరిని అతిసులభముగా చూపించినపుడు నేను స్వయముగాచూచితిని. నర్తనమనగా విందుసభలలో నేలమీదనుండు నునుపగు చపటామీద స్త్రీలును, పురుషులును చేతులు చేతులు పట్టుకొని అటునిటు నడయాడుట కాదు. పాటలనాటకముల పాడువారు రంగస్థలములందు చూపించెడు వైఖరులుగూడ నర్తనములో చేరవు. సాధారణముగ కరతాళధ్వనుల నొనరించుటకు సమ్మతింపని ప్రేక్షకుల వలనగూడ హర్షధ్వనులతోగూడిన ప్రశంసనుబడయుటకు తీవ్రముగా జరుపబడెడు కష్టతరములగు పద

విన్యాసములుగూడ నర్తనభేదములు కావు. అధికమగు ఆనందాతిశయమువలన అతిసుందరముగను, లావణ్యముగను ముఖవైఖరులవలన రసమును వెల్లడించుచు శరీరమునంతనుగూడ పూర్తిగా నుపయోగించుటయే నిజమైన నర్తనమగును."

కరక్కాయ:—

గృహయజమానురాండ్రకు సుపరిచితమగు కరక్కాయనుగూర్చిన క్రిందివిషయములు ఎ. కొండయ్యగారు జూను 1–వ తేదీనాటి 'జమీందారిరైతు'పత్రికలో వ్రాసిన వ్యాసమునుండి గ్రహింపబడినవి:—

"కాలక్రమమున బాగుగపండి భూమిపై రాలినదియు, క్రొత్తగను, గట్టిగను, గుండ్రముగను, లావుగను నీళ్ళలోవైచిన మునుగునదియును, లావుబెరడుగలిగి, చిన్నవిత్తులు గలిగియుండు కరక్కాయ ప్రశస్తమైనదగుటచేత సమస్తరోగములను బోగొట్టి సుగుణములనిచ్చును. కరక్కాయ ఉప్పగను, మిక్కిలి వగరుగను ఉండును. అగ్నిదీపనము చేయును. శుక్లవృద్ధి, నేత్రములకు హితము, శరీరపుష్టి వీట్లను కలుగజేయును. మరియు నిది శ్వాసము, కాసము, ప్రమేహము, మూలశంక, నులిపురుగులు, మలబద్ధము, గుల్మము, ప్లీహము వీట్లను నశింపచేయును. మధురముగను, పుల్లగను నుండుటవలన వాతమును, వగరుగనుండుటవలన పిత్తమును, కారముగ నుండుటవలన కఫమును బోగొట్టును. నూరి పుచ్చుకొనిన విరేచనమగును. ఉడికించి పుచ్చుకొనిన మలము గట్టిపరచును. కరక్కాయ ఎండకాలమునందు బెల్లముతోను, వర్షాకాలమునందు సైంధవలవణముతోను, శరత్కాలమునందు తెల్లచక్కరతోను, హేమంతకాలమునందు శొంఠితోను, శిశిరకాలమునందు పిప్పళ్ళతోను, వసంతకాలమునందు తేనెతోను చేర్చి భుజించిన "గరుత్మంతుడు సర్పముల నశింపజేయునటుల సర్వరోగములను నశింపజేయును."

వివాహముల తీరు:—

జూలై 13–వ తేదీనాటి 'దారుల్ ఇస్లామ్' అను తమిళపత్రిక ఇట్లు ప్రచురించుచున్నది:—

"మెక్సికోనగరమున 'జూఆనీతా' అను రూపవతియు, యౌవనవతియునగు కన్యను వివాహమాడుటకు 30 యువకులు ఏకకాలమున ప్రేమించియుండిరి. ప్రతిదినము వారు ఆమెదగ్గిరకువచ్చి తమవాంఛల దెలుపుచు ఆమెను నిర్బంధింపజొచ్చిరిగాని తనువలెనే ఇతరులును ఆకన్యను ప్రేమించుచు నీమపద్ధతినేయవలంబించుట వారిలో నొక్కరికైన దెలియదు. ఈపోరుపడలేక ఆమెవారికి నొకరోజు నిర్దేశించి ఆనాడు వివాహమాడునటు లామె వారి కెఱింగించియుండెను. ఇట్లు నిష్కర్షగావింపబడిన దినేమువఱకు ఆమె సుఖముగా కాలముగడిపెను. ఉద్దేశింపబడినరోజున వారందరు ఒక్కరొకరుగ వధూగృహమునకొచ్చిరి. పిమ్మట వారి నొకలొకరు ప్రశ్నింప వారందరు ఒకటేయుద్దేశమునకై వచ్చితిమని దెలిసి తగవులాడనారంభించిరి. అందుచేత కొందఱికి గాయములుతగిలి వైద్యశాలకు పోవలసివచ్చెను; మఱికొందరు పోలీసువారియధీనమున నుండవలసి వచ్చెను. ఆహా! కలియుగ సుందోపసుందులు!

చికాగోనగరమున 'రాల్ ఫ్వాగ్నర్' అనువాతని భార్య దంతబాధచే పరితపించుచుండెను. వివిధ చికిత్సల నొసంగియు అనుకూలింపనందున పండ్లనూడదీయుట మేలనిపించెను. అందుచే నామె చికిత్సాలయము

నకు పోవ సమకట్టగా ఆమె భర్తయగు 'రాల్ఫ్‌వాగ్నరు' తానాకృత్యమును నిర్వహింప సమర్థుడననియు చికిత్స తానే చేయుదుననియు ఆమెకుచెప్పి నొప్పిగలదంతమునకు నొక ఇనపకమ్మిగట్టి దానిని నొకతలుపునకు తగిల్చి బలముగానీడ్చెను. దంతమును కమ్మికిగట్టునపుడు ప్రక్కనున్నదంతములయందు పొరబాటుగ సంబంధించియుండినందున ఈడ్పు అదురులో బాధగలిగినదంతమేగాక ఇంకను రెండుదంతము లూడిపడెను. అందలి బాధచేత కోపావేశయై భర్తనుదిట్టి కోర్టుమూలమున నాభర్తకు విడాకుల నిచ్చెను. భార్యకు సహాయపడవలెనను సదుద్దేశముతో ఈపనిచేసిన భర్త భార్యచే తిరస్కరింపబడి తుదకు భార్యనుగోల్పోయెను. ఆహా! ఏమి విడాకులమహిమ!

బెర్లిన్ నగరమున మిస్టర్ రస్టమ్‌హోవర్ అనునాతడు జర్మనినుండి విద్యుచ్ఛక్తియుతమయినదియు, విద్యుచ్ఛక్తిచేతనే నడుపదగినదియునైన ఒక మోటారునుగొని తన శెలవుదినముల దానిముందుదిరుగుటలో ప్రొద్దుపుచ్చుచుండెను. ఒకరోజు ఏదో ఆమోటారున భిన్నముగలిగి మోటారు రిపేర్ చేయు నొకశాలయందు వీధిలోనిలిపి సవరించుచుండిరి. అచ్చట నొక స్త్రీవచ్చి రిపేరుచేయువిధానము చూచుచు బండినిస్పర్శించెను. బండి పూర్ణమగు విద్యుచ్ఛక్తిచేత గూడినదియైయుండినందున అందలి శక్తిచేత ఆమె అశక్తయై క్రిందబడి మూర్ఛిల్లి నిశ్చేష్టితురాలాయెను. వెంటనే మోటారుదారగు 'రస్టమ్‌హోవర్' ఆమెను తనగృహమునకు గొనిపోయి చికిత్సయొనర్చుచుండెను. ఆమె క్రమముగ స్వస్థపడి పూర్వస్థితికి రాగలిగినదిమొదలు అతని ప్రేమించి వివాహమాడ నిశ్చయించెను. వివాహము శీఘ్రముగజరుగునని తెలియుచున్నది. ఆహా? ఏమివరాన్వేషణము! వివాహ మెంతబొమ్మలాట!

న్యూయార్కునగరమున 35 సంవత్సరముల ఈడుగల 'హెర్బర్టుజాన్కింగ్' అనునాతడు ప్రస్తుతము వితంతువుగనున్న 55 ఏండ్లకుచెందిన తన సవతితల్లినే వివాహమాడెను. ఇటువంటి స్వభావవిరుద్ధమగు వివాహమునుగూర్చి వధువుతో కొందరు ముచ్చటింపగా అందులకామె దెల్పునది యేమున భర్త జీవించియుండునపుడే తనకును తన సవతికొమారునికిని చాల ప్రేమయుండెడిదనియు, తనభర్తయు దీని నెఱుంగుననియు, తన భర్త మరణావసానమున ఈలాగే తనపుత్రునే పునరుద్వాహముగమ్మని వేడుకొనెననియు తదనుగుణముగనే యీవివాహము గావింపబడెననియు తెలియజెప్పెను. ఈవధువు ఆస్ట్రేలియాదేశమును మొట్టమొదట గని పెట్టిన కాప్టన్‌కుక్ యనునాతని వంశమునకుచెందినది. ఆహా! ఏమి? వేరొకన్య జన్మదేశపు వివాహములధోరణి!

స్త్రీలు: జాతీయ జీవనము:—

ఆంధ్రవిశ్వవిద్యాలయోపాధ్యక్షులగు శ్రీయుత కట్టమంచి రామలింగారెడ్డిగారు పూనా హిందూస్త్రీల విశ్వవిద్యాలయము వారిపట్టప్రదానోత్సవము (బొంబాయిరాజధానిలో కలరాజకీయములగు అలజడులచే ఇది యిప్పుడు ఆపివేయబడినది) సందర్భమున నీయ నుద్దేశించిన ఉపన్యాసమునుండి క్రిందిభాగము ముద్రితము:—

“హిందుస్త్రీజనంబులకు ఇదియొక నూతనశకము. ఇంతకుముందు రెవరైన ఇప్పటి జాతీయోద్యమమునందు స్త్రీలింతటి ధైర్యసాహసములను ప్రదర్శింతురని పలికియుండినచో వానిని పిచ్చివానిగా పరిగణించియుందురు. కాని గాంధిమహాత్ముడు ఐంద్రజాలికునివలె హిందూస్త్రీలయందు నిక్షిప్తమైయున్న శక్తిని

ఒక్కసారి ప్రజ్వలింపచేసినాడు. స్త్రీలు జాతికి రక్షణదేవతలు. మన ప్రజలహక్కులను రక్షించుటయందు పనిచేయుచున్నవారిని ప్రోత్సహింపకుండను, వారియెడ సానుభూతిచూపకుండను ఎవరును ఉండజాలరు. మూర్ఖుని కావని రాజ్యాంగవేత్తను నిజమైన స్త్రీ పొగడజాలదు; కావుననే గాంధిగారి ఉద్యమమునకు స్త్రీలిచ్చుచున్న ప్రోద్బలమునకు నేను వింతపడకున్నాను. ప్రస్తుతకాలమున సాహసకార్యములను చేయుడని మిమ్ములను ఉద్బోధింప అవసరము లేదు. చెప్పుదానికంటె ఎక్కువ విలువగల ఉదాహరణముచేత నేడు స్త్రీలు చక్కని ఉద్బోధనమును చేసియున్నారు. చిత్తరంజనదాసు సతి, సరోజనీదేవి, కమలాదేవి ఛటోపాధ్యాయ, రుక్మిణీలక్ష్మీపతి, బరోడా రంగూనులయందలి త్యాబ్జీవంశ స్త్రీలు, లాహోరులోని బీగముఆలము, అహమదాబాదులోని శ్రీమతి అనసూయ, డాక్టరు ముత్తులక్ష్మిరెడ్డి, కే. యస్. సున్నిపతి, దీక్షితుకన్య ఇంకనుమరియెందరో మనప్రజలను ఉత్తమకార్యములకై ఉద్బోధింప ప్రకాశించుచున్నారు. నేడు భారతవర్షమును ప్రకాశమానముగ చేయుచున్న ఈవీరాంగనల ఛాయచిత్రములను, జీవితసంగ్రహములతో కూడ గ్రంథరూపమున ప్రచురింపబడిన బాగుండునని నే ఆశించుచున్నాను."

భర్తలకొఱకు పాశ్చాత్య స్త్రీల పాట్లు:—

శ్రీమతి కవితిలక పులవర్తి కమలావతీదేవిగారు పైవిషయమునుగూర్చి యిట్లు వ్రాయుచున్నారు:—

"మనదేశమున భర్తనుబడయుటకై కన్యక ఇసుమంతయేని కష్టపడవలసిన పనిలేదు. అష్టకష్టములపడి తలిదండ్రులే వరాన్వేషణమొనరించి తమ పుత్రిక నొకయింటిదానిగా జేతురు. పాశ్చాత్యదేశములందిట్టి మంచి పరిస్థితులు లేవు. అక్కడి బాలలు భర్తల వేటాడుటకై యచట విందులు, నాట్యములు తరుచు సమకూర్చబడుచుండును. ఇవి చాలక యిప్పుడాదేశమున పురుషవశ్యమును గుఱించి బోధించుటకు పాఠశాల లేర్పరుపబడినవి. అందు అవివాహితలగు కన్యలు విద్యార్థినులుగా జేరి ఎట్లు శృంగారించుకొనిన యే యే రకపు పురుషుల కండ్లకింపుగా నుండునో, గృహిణీత్వమన నేమియో, ఏగుణములుగల స్త్రీమంచిదని పురుషులు తలంతురో మొదలగు పాఠములను యథావిధిగా బఠింతురు. ఇందుకొఱకై ఆదేశములందు ప్రత్యేకపాఠపుస్తకములు వ్రాయబడినవి. అంతియగాక ఆపాఠశాలయందు పురుషులతో నెట్లు నర్మగర్భమగు సంభాషణల గావించిన వశ్యులయ్యెదరో వివరముగ బోధింపబడునట. రాను రాను నాగరికత మానవుల నెటకుగొంపోయివిడుచునో భగవంతునికే ఎఱుక? మనయార్యధర్మములు నశింపకుండునట్లు భగవానుని బ్రార్థించుటకన్న మనమేమి యొనర్పగలము?

అత్తరులు: వాని ఉపయోగము:—

శ్రీయుత వి. పామరు అనువారు 'మద్రాసుమెయిలు' పత్రికలో పైవిషయమును గూర్చి ఇట్లు వ్రాయుచున్నారు:—

"అత్తరులవాడకమును ప్రోత్సహించుచును, నిరుత్సాహపరచుచును పెక్కువాదములు జరిగినవి. పెక్కువ్యాసములు వ్రాయబడినవి. అయినను అత్తరులయందుకల ఓషధీగుణమునుగూర్చి ఆవాదములయందును, ఆవ్యాసములయందును తరుచుగా తడవబడియుండలేదు. పూర్వులకు అత్తరుల ఓషధీగుణమునుగూర్చి తెలిసియుండినది. ఒకానొక లాటిన్ గ్రంథకర్త నూటికిమించిన పలురకముల అత్తరులను రోగనివారణమునకు నిరూపించి

యున్నాడు. ఈ అత్తరులలో వయొలెట్ పువ్వులనుండి తయారుచేయబడిన అత్తరే అన్నిటికంటెను శ్రేష్ఠమైనది. ఆ అత్తరు నికార్సు అయినదిగాను పువ్వులనుండిమాత్రమే తయారుచేయబడినదిగాను ఉండవలెను. రసాయనికసంబంధమైనద్రావకములచే తయారుచేయబడు అత్తరవులు నరములకు ఉద్రేకమును కలిగించుటయేకాక హానిచేయును. క్రొత్తలవెండరు అత్తరుచే చిలుకరింపబడిన దుప్పట్లు ఘ్రాణేంద్రియములకు తర్పణముగానుండుటయేకాక నరముల ఉద్రేకమును అణచి ప్రశాంతమైన నిద్రను తెచ్చిపెట్టునవిగా నుండును. ప్రత్యేకమైన ఓషధీగుణముగల మరియొక అత్తరు మల్లెపువ్వులతో చేయబడునది. పూర్వగ్రంథకర్తలు దానిని ఒకరసాయనముగా పేర్కొనిరి. కాని దాని ఉపయోగవిషయమై వారొకమాట చెప్పియున్నారు. ప్రత్యేకము మల్లె అత్తరును వాడుదుమా అదియొక వరప్రసాదినివలె పనిచేయును. మరియొకదానితో మిశ్రితముచేసి ఉపయోగింతుమా నరములకు నిస్సత్తువ, మనస్సునకు నిరుత్సాహముకలిగించి చెఱుపుచేయును. రసాయనికము అత్తరువులను కలపుటలో మిక్కిలి జాగరూకులై యుండవలయును. కలగలుపుచేయబడిన కొన్ని యత్తరువులను వాసనచూచుటచే కొందరికి నరములు స్తంభించి హిస్టీరియావ్యాధి కలుగుటయుకలదు. అట్టిచో రోగులు ఆవ్యాధితమకువచ్చుటను కారణముకనుగొనుటలో మిక్కిలి కష్టపడవలసివచ్చును. అత్తరులు అనాలోచితముగను అధికముగను వాడకూడదనుటకు ఇదియొక ప్రబలకారణము."

వికలాంగులగుబిడ్డలను చంపవచ్చునా?:—

జూనుమాసము 15-వ తేదీనాటి 'ఇండియనుడెయిలీమెయిలు' పత్రిక పైవిషయమునుగూర్చి ఆలోచనను రేపు క్రిందిసంగతులను ప్రచురించుచున్నది:—

"హారాల్డుమార్టిను అనునొక అధునికగ్రంథకర్త. అతడీవడుమ నొకనాటకమును రచియించి ప్రచురించెను. 'భరింపరాని వికలాంగుడైనను తన బిడ్డ చంపబడుటకు తల్లి 'యంగీకరించునా? అంగీకరించనిచో ఆమె బిడ్డ భావిసుఖమునుగూర్చి బాగుగ ఆలోచించినదని చెప్పుటకు అవకాశమున్నదా?' అను సమస్యలానాటకమున చర్చింపబడినవి. ఆనాటకమునందలి ఒకపాత్రయగు స్త్రీకొకఅర్భకుడు వికలాంగుడై జనించెను. అట్టి వికలాంగులను తల్లిదండ్రుల అనుమతితో చంపివేయుటకు భావికాల్మికప్రభుత్వమువారు శాసనరైన అనుజ్ఞాపూర్వకముగ చట్టముగావింతురు. ఆచట్టముప్రకారము ప్రభుత్వమువారు వికలాంగుడగు బిడ్డను చంపుటకు తల్లిదండ్రుల అనుమతి కోరుదురు. వికలాంగుడగు తనబిడ్డ ఆజన్మము బాధపడుటకంటె మృత్యువునువరించుటయే మేలని తండ్రి అతనివధకు అంగీకారమిచ్చును. కాని బిడ్డ తల్లిమాత్రము ఆతడు చంపబడుటకు సుతరాము ఒప్పుకొనదు. అగుటచే బిడ్డవధ ఆగిపోవును. వికలాంగుడు పెద్దవాడగును. తన వికలాంగత్వమునకు అతని మనోవ్యధ భరింపరానిదగును. అప్పుడు తల్లికి తాను వెనుకచేసిన తప్పిదము మనస్సునకుబట్టును. కాని అప్పుడు ఎంతచింతించిన నేమిలాభము? తన చిన్ననాటజరిగిన వృత్తాంతము తెలిసికొని వికలాంగుడు తన్ను చంపనీయక సంరక్షించిన తల్లికంటె చంపుటకు అనుమతి ఇచ్చిన తండ్రియే తనక్షేమము బాగుగ ఎఱిగినవాడని తండ్రిపక్షము వహించును. భావిసంతతివారు పరిష్కరించు అవసరమేర్పడు సమస్యల నీ గ్రంథకర్త ఇట్లు చర్చించియున్నాడు."

వనితాలోకము

శ్రీమతి కోకా కృష్ణవేణమ్మగారు:—

శ్రీమతి కోకా కృష్ణవేణమ్మగారు

కాకినాడ పురపాలకసంఘసభ్యురాలుగను, తూర్పుగోదావరిమండల విద్యాసంఘాధ్యక్షురాలుగను ఉండి దేశసేవచేయుచున్న రమణీమణి. తూర్పుగోదావరిమండల తిలకనగరమగు కాకినాడనివాసిని.

శ్రీమతి డి. సక్కమ్మగారు:—

కూర్గు దేశమునందలి కాఫీతోటల యజమానురాలుగా పేరు పొందినది. ఈమెఇప్పుడు మైసూరు సంస్థాన శాసనసభయందు సభ్యురాలుగా నియమింప బడినది.

శ్రీమతి కొప్పర్తి వేంకటేశ్వరమ్మగారు:—

సాహితీసమితిసభ్యులును, ఆంధ్రభాషాసేవకులును, 'ప్రారంభవిద్య' సంపాదకులును, నూజవీడు రేంజిస్కూళ్ల డిప్యూటి ఇన్స్పెక్టరులును అయిన శ్రీయుత కొప్పర్తి నారాయణమూర్తిగారి సతి. పతికిదగినసతియై ఈమె ఆంధ్రభాషయందు మంచిప్రవేశమును సంపాదించిన విదుషి. ఈమె వ్యాసములను కాలక్రమమున గృహలక్ష్మి లోకమువారికి అందచేయగలదు.

శ్రీమతి కొప్పర్తి వేంకటేశ్వరమ్మగారు

శ్రీమతి యల్. డబ్లు. క్లార్కు కన్య:—

అలహాబాదు విశ్వవిద్యాలయమువారి యాజమాన్యమున జరిగిన న్యాయవాద పరీక్షలో మొదటితరగతిలో జయముపొందిన విదుషి. ఈమె ఐరోపియనువనిత. హిందూదేశమున న్యాయవాదపరీక్షయందు జయముగాంచిన ఐరోపియనుకాంతలలో ఈమె ప్రథమురాలు.

శ్రీమతి కొల్లిపర నాగలింగమ్మ గారు:—

ఆంధ్రభాషయందు మంచిప్రవేశముగల యీమె. వ్యాసరచనావ్యాసంగమున కుతూహలముతో పనిచేయుచున్నది.

శ్రీమతి కొల్లిపర నాగలింగమ్మ గారు

శ్రీమతి ఆర్. కృష్ణాబాయికన్య:—

బి. ఏ; యల్. టి. పట్టమునొందిన విదుషి. రాజమహేంద్రవరనివాసిని. చిత్రకారిణి. మద్రాసున ఈమధ్యజరిగిన అఖిలభారత ఉపాధ్యాయ పరిషత్తువారిచే బహుమానమును బడసినది. పార్కుఫెయిరు ప్రదర్శనములో బంగారుపతకమును పొందినది. 'రాణి మీరాబాయి' అను ఈమెరచించిన చిత్తరువును ఇండియాగవర్నమెంటువారు మెచ్చుకొని లండనునందలి ఇంపీరియలు ఆర్టుగ్యాలరీవారి ప్రదర్శనమునకు పంపియున్నారు. ఆంధ్రచిత్రకారిణీసంఘమున ఎన్నదగినవారిలో ఈమె యొకతె.

శ్రీమతి. ఇ. ఎ. లక్ష్మికుట్టిఅమ్మాళ్ కన్య:—

ఒక గొప్పనాయరుకుటుంబమున 1903—వ సంవత్సరమున పుట్టినది. చిన్నతనమున వీథిబడియందు విద్య నభ్యసించినది. ఆమె పెదతండ్రి తనసేవలో ప్రాణములు విడిచెనుగావున ఆమె విద్యావిషయమై కొచ్చిను పదనొకండవ రాజకుమారుడగు కేరళవర్మ అన్నిఖర్చులు భరించెను. 1926—వ సంవత్సరమున ఆమెకు విద్య పూర్తియయ్యెను. త్రివునితురాయందు రాజబాలికలకొఱకై ఏర్పడిన విద్యాలయమున ఉపాధ్యాయినిగా కుదిరెను. దక్షిణచిట్టూరు; కాలూరులందుకూడ ఆమె ఉపాధ్యాయినిగానుండెను. ఆమె కోరికపైని మహారాజావారు ఆమెకు ఇపుడు న్యాయశాఖయందు ఉద్యోగమిచ్చిరి. కొచ్చిను ప్రధానన్యాయస్థానమునందు ఉద్యోగమునకుకుదిరిన స్త్రీలలో ఆమె మొదటిది.

శ్రీమతి కె. రాజరత్నముసతి:—–

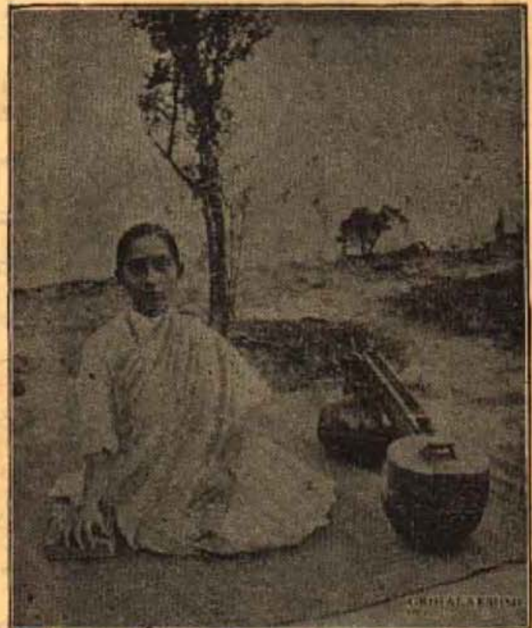
ఈమె మద్రాసు మహానగరమున రాజధానీగౌరవన్యాయాధికారిణిగా నియమింపబడినది.

శ్రీమతి సుసర్ల లక్ష్మీనరసమాంబగారు:—

పశ్చిమగోదావరిజిల్లా పొలమూరు నివాసిని. గానకళాకోవిదురాలు. మాతృభాషయందు మంచి ప్రవేశముగలది.

శ్రీమతి ఆర్. రుక్మిణిఅమ్మాళ్ కన్య:—

పోలూరునందు డిప్యూటీ ఇన్‌స్పెక్టరు ఆఫ్ స్కూలుస్ ఉద్యోగముననున్న శ్రీయుత కె. రంగస్వామి అయ్యంగారి తనయ. ఎగ్మూరునందలి వెల్లింగ్డనుసతి వైద్యపాఠశాలయందు వైద్యవిద్య నభ్యసించుచున్నది. మద్రాసునందలి గానకళా పరిషత్తువారి పోటీపరీక్షలలో ఈమె తన అద్భుతగానకళాప్రావీణ్యమును చూపి రెండు పతకముల బహుమానమును బడసినది. ఇదియొక గొప్ప గౌరవము. ఈమధ్య ఈమె మద్రాసు మ్యూజియము నాటకశాలయందు మద్రాసు సేవాసదన సహాయార్థము శ్రీ గవర్నరు దంపతుల యాజమాన్యమున జరిపిన గానసభ మిక్కిలి కొనియాడబడినది.

శ్రీమతి సుసర్ల లక్ష్మీనరసమాంబగారు

శ్రీమతి నోరన్ హసతి:—

వియన్నా నగరమున జరుగనున్న స్త్రీల అంతర్జాతీయసంఘమునకు బొంబాయి రాష్ట్రస్త్రీ సంఘము తరఫున ప్రాతినిధ్యము వహింపపోవుచున్నది. ఈమె బొంబాయి నివాసిని.

శ్రీమతి డాక్టరు రాణి లక్ష్మీబాయి రాజవాడీ:—

గ్వాలియరు రాష్ట్రమునకు చెందినది. సర్ మోరోపంట్ జోషిగారి జ్యేష్ఠతనయ. అఖిలభారతస్త్రీజనసభకు కార్యదర్శినిగా ఎన్నుకొనబడినది.

శ్రీమతి పి. పారిజాతముకన్యగారు:—

ఎం. ఏ; యల్.టి పట్టమునందినది. నాయుడుజాతి వారిలో ఈపట్టమును పొందుటకు ఈమె తొలియామె.

నేపాళ దేశపు స్త్రీలు

నేపాళము హిందూదేశమున నొక అంతర్భాగము. హిమాలయసానువులనంటి యున్న పర్వతమయమగు దేశమద్ది ప్రపంచమునందలి పర్వతశిఖరములలో నత్యున్నతమైనదగు మౌంట్ఎవరెస్టు ఈ దేశముయొక్క ఉత్తరపుకొనను గలదు. తూర్పుకొనను ప్రపంచమునందలి పర్వతశిఖరములలో మూడవదియగు కాంచనగంగశిఖరము కలదు.

బట్టల నేత

తక్కువకులపు స్త్రీలు ధరించు ముతకబట్టలు నేపాళదేశమునందలి నేవారుజాతికిచెందిన స్త్రీలే తయారుచేయుదురు. పడుగు పేకల సరిది మగ్గములపై బట్టలు నేయుట అచ్చట స్త్రీలే చేయుదురు.

నేపాళదేశపు స్త్రీలు ఆభరణప్రియులు. కంఠమునందును నాసికకును వారు పెక్కు ఆభరణములు పెట్టుకొందురు. కంఠాభరణములు ప్రాయకముగా వెండితో చేయబడును. ముక్కుకు పెట్టుకొను నగలు బంగారము, వెండి, ఇత్తడి ఈలోహములతో నిర్మింపబడును.

నేపాళదేశపుస్త్రీలు వీరమాతలు. ప్రపంచప్రఖ్యాతిగాంచిన ఘూర్ఖా సిఫాయిల వీరత్వమును వినని వారెవరు? వినిగర్వింపని వారెవరు? సింహబలులగు అట్టి యుద్ధభటుల మాతలు ఎంతటి వీరమతులు, ధైర్యశాలినులు అయిఉందురో పాఠకులే సులభముగ యోజించుకొనవచ్చును.

ఆదేశపుస్త్రీలకు యౌవనప్రాదుర్భావము పదునైదు, పదునారేండ్లకే గల్గును. అయితే యౌవనవిలాసమామెను త్వరలోనే విడిచిపోవును. ముప్పది వత్సరములకే ఆమె చర్మము ముడతలుపడును, ముఖమునకు ముదిరూపువచ్చును. ఆదేశమున సాధారణస్త్రీలు ఆడంబరయుతమగు దుస్తులు ధరింతురని చెప్పుటకు వీలులేదు. పలురకముల నగలుమాత్రము విశేషముగ ధరింతురు. అవి ఒక్కలోహములతోమాత్రమే

నిర్మింపబడునవికావు. ఆలిచిప్పలతోగూడ పెక్కురకముల నగలు ఆదేశమున చేయబడును. అవిపెట్టుకొనుట కాస్త్రీలు మిక్కిలి ముచ్చటపడుదురు.

ఆదేశమున నీవారుజాతికి చెందిన స్త్రీలు సాంకేతికవృత్తులందు ప్రవేశించి మంచి పనితనమలవఱచుకొందురు. ఇనుముతోడను, ఇత్తడితోడను పాత్రలుచేయుదురు; బంగారముతోడను, వెండితోడను నగలుచేయుదురు; ప్రత్యేకము కాగితము చేయుటకే అక్కరకువచ్చు ఒకానొక చెట్టునుండి కాగితములు చేయుదురు. వారు ప్రత్తి నూలువడికి ముతకబట్టలు నేయుదురు.

నేపాళదేశపు రాణి

ఆమె పరిచారికలు వివిధములగు రాజ్ఞీచిహ్నములధరించి ఆమెను పరివేష్టించియున్నారు. రంగురంగుల కుచ్చెళ్ల పైకుచ్చెళ్లు, బంగారు వెండిపూవులతో బుటేదారిపని చేయబడిన టోపీగలిగి నేపాళపురాణి నెమలివలెనుండును. ఆదేశమునందలి రాజలాంఛనములగు రక్తఛత్రము, నెమలి విసరుకర్రలు, ఈగల దోలుకుంచెలు ధరించి పరిచారకులు పాయలై వేలాడు జడలతో రంగుబట్టలతో రాణిచెంతనిలబడి చిత్తాకర్ష మొనర్చుచుందురు.

నేపాళదేశపు స్త్రీలు మునపటి వలెగాక ఇప్పుడు తమ ఇళ్లయందు కొంత స్వేచ్ఛ ననుభవించుచున్నారు. అయితే మేలి ముసుగు లేనిది వారు పర పురుషుని కంటబడరాదు. ఉన్నత కుటుంబములందలి స్త్రీల దుస్తులు చూడ మిక్కిలి ముచ్చటగ నుండును. పండుగ పబ్బములందు ధరింపబడు వస్త్రములు మిక్కిలి వెలగలవిగను, చేయబడిన బుటేదారిపనితో నేత్రములకు మిఱుమిట్లు కొలుపునవిగను ఉండును. స్త్రీలు గాఢమైన రంగు అద్దిన జాకట్టుధరింతురు. లోపల ధరింపబడిన బుటేదారిపనిచేసిన చిన్నిజాకట్టు కనిపించుటకై ఈజాకట్టు కంఠమువద్ద కొంత తెరవబడియుండును. వీని అన్నిటికంటె ఆస్త్రీల దుస్తులయందు విచిత్రమైనది వారిదిగువ వస్త్రము. తీగెబెత్తములుగల పెక్కు కుచ్చెళ్లతో నావస్త్రము ఒక గుబ్బగొడుగువలె నుండి స్త్రీ కదులునపుడెల్ల విచిత్రముగను కొంతవఱకు వికృతముగను సంచలించుచుండును.

నేపాళ దేశమున హిందూమతమును, బౌద్ధమతమును ఒకదానిప్రక్క నొకటి వర్ధిల్లుచున్నవి. ఆదేశమున దేవాలయము విస్తారము. భీకరమూర్తియగు కాళికేశ్వరి అచ్చటి హిందువుల అభిమానదేవత. నేపాళదేశపు రాజధానీనగరమగు కాట్మాండునగరమున కాళికా దేవికి బ్రహ్మాండమగు దేవాలయము కలదు. దేవీనవరాత్ర్యుత్సవసందర్భమున జరుపబడు దుర్గపూజ కొఱకు నేపాళ దేశపు స్త్రీలు రాజు భార్య, ప్రధాని భార్య మొదలగు పెద్ద పెద్దలు ను మిక్కిలి పేద వారును అందఱునుకలసి గొప్పఊరేగింపు జరుపుదురు. నేపాళదేశపురాజుల ముఖ్యలాంఛనమగు ఎఱ్ఱగొడుగులు ఆఉత్సవమునందు పెక్కులు గానవగును. ఆఉత్సవము దుర్గాలయము ముందునకు వచ్చినపుడు ఆస్త్రీలు పొందు భక్తిపారవశ్యము అతిలోకమైనది.

నే పా ళ దే శ పు రా జ గృ హ ము న నుం డు కాం త లు

కట్టినవన్నియు సిల్కుబట్టలు. ఇజారులు—తుర్కీదేశపు స్త్రీలవలె—తొడుగుదురు. ఇజారులు సాధారణముగ సిల్కుతోడనే నిర్మింపబడును. లేదా ఒక్కొక్కప్పుడు మజ్లినులతో కూడ నిర్మింపబడుటకలదు. రకరకములు రంగుగుడ్డలు ధరింతురు. రంగులలో ధూమ్రవర్ణము, హరిద్రవర్ణము, నారింజపండురంగు ప్రియతమములు. ఈ స్త్రీలు టోపీల ధరింతురు. ఆటోపీలపై బంగారుతో జిలుగు బుటేదారిపని చేయబడియుండును. అవి కొంచము వంకరగ ధరింపబడి ధరించినవారిం వింత అందమును కొనితెచ్చును. వారి విశాలనేత్రములు క్రింది రెప్పలకు కాటుక పెట్టబడి ఆకర్షణీయములుగ నుండును.

నేపాళదేశపుస్త్రీలు సుభగమైన ఆకారముగలవారు. మంగోళియాజాతివారి ఆకారసంపద వారిని కొంత అంటియుండును. బౌద్ధమతమును అనుసరించువారుగనో లేక ఎఱిగియుండినవారుగనో ఉంట ఆదేశపుస్త్రీలు భూతదయ, శాంతస్వభావము కలిగి యుందురు. టిబెట్టుదేశమునకు చేరువను ఉండుటచే ఆదేశపు స్త్రీలకు భారతస్త్రీజనములకు విలక్షణమైన ఆచారములు కొన్ని ఆటిబెట్టు దేశమునుండి అలవడినవి.

డైరి

మే 19:—గోదావరిఏజన్సీ పోలవరము స్వరాజ్యాశ్రమములో స్త్రీలసభ జరిగినది. ఆసభకు గ్రామములోని అష్టాదశవర్ణముల స్త్రీలు పెక్కురు వచ్చిరి. శ్రీమతులు చేబియ్యం పోదెమ్మ, కాముచూడమ్మ గార్లు ఉపన్యసించిరి.

20:—శ్రీ జోసెఫ బ్రిటను అను 59 సంవత్సరముల వయసుగల ఐర్లండుదేశపువారీమణి 'హిందూదేశముయొక్క స్వపరిపాలనము' అను నోటీసుల టెలిఫోను బాక్సులో అంటించినందులకై లండనునగరమున అరెస్టుచేయబడి కేసు విచారణసందర్భమున 'భారతదేశముకొఱకు ఎట్టి శిక్షనైన అనుభవించెదను' అని చెప్పెను.

21:—దర్శనలో ఉప్పుకొటారులపై దాడివెడలి సమిష్టిసత్యాగ్రహము నెరపిన నాయకురాలు సరోజినీదేవిగారిని అరెస్టుచేసిరి.

—నరసన్నపేట సబుమేజిస్ట్రేటుకోర్టులో ఇండియనుపీనలుకోడు 117, ఉప్పుచట్టము 74 క్రింద శ్రీమతి వేదాంతం కమలాదేవిగారిపై కేసు తేబడి విచారింపబడి 6 నెలలు విడిశిక్షవేయబడెను. మెయిలులో నొక క్రైస్తవస్త్రీని సహాయముగానిచ్చి దేవిగారిని వెల్లూరుచెరసాలకు గొనిపోయిరి. ఈమె కాకినాడ నివాసులు డాక్టరు వేదాంతము కృష్ణయ్యగారి సతి. భారత కాంగ్రెసు సంఘసభ్యురాలు.

22:—డాక్టరు ఆచంట లక్ష్మీపతిగారి పుత్రిక డాక్టరు లక్ష్మీదేవిగారు లండనునందు యం. ఆర్. సి. పి; యల్. ఆర్. సి. యస్ పరీక్షయందు కృతార్థురాలై; ఎడింబరో, లండను ఆస్పత్రులయందు ప్రసూతికి సంబంధించిన విద్యను బాగుగ నభ్యసించి మదరాసునకు వచ్చిరి.

22:—పీనలుకోడు 145 ప్రకారము శ్రీమతి సరోజినిదేవిగారికి 9 నెలలు విడిశిక్ష వేయబడి ఏక్లాసు ఈయబడెను.

—శ్రీమతులు డి. ఎస్. ఆనందరావు సతి, ఎల్. సి. ఎస్. పోసుకన్య, ఆర్. నారాయణయ్యరు సతి; శ్రీయుత కొంతిరామమూర్తిగారి భార్య వీరిని చెన్ననగరము ఆనరరీమేజస్ట్రేటులుగా నియమించిరి.

24:—ప్రభుత్వము వారవలంబించిన నిర్బంధవిధానము విషయమున తన నిరసనభావమును తెలుపుటకై సంఘసంస్కారులలో ప్రముఖురాలుగానున్న శ్రీమతి విద్యాగౌరీ నీలకంఠగారు అహమదాబాదు మ్యునిసిపాలిటీలోను, జైలుకమిటీలోను తమ సభ్యత్వమునకు రాజీనామా నిచ్చిరి.

—తూర్పుగోదావరిజిల్లా రాజవరముగ్రామములోని చిత్తరంజనుసమాజమువారి ద్వితీయవార్షికోత్సవము శ్రీమతి ఆదుర్తి భాస్కరమ్మగారి అధ్యక్షతను జరిగెను. శ్రీమతి సనయమంత్రి మహాలక్ష్మియను బాలిక గ్రామస్త్రీల తరుపున అధ్యక్షురాలికి ఆహ్వాన మొసగినది.

25:—మిత్రసతి శ్రీమతి సుమతీదేవిగారు—ఒక్కో సత్యాగ్రహనాయకురాలు—హాజరతు గంజిపైపు ఊరేగింపులో వెళ్లుచుండగా అరెస్టు చేయబడిరి.

—చెన్నపురి సత్యాగ్రహనియంత్రి శ్రీమతి గుమ్మిడిదల దుర్గాబాయమ్మగారిని ఆర్కాటులో అరెస్టుచేసి వెల్లూరుతీసికొని వెళ్లిరి.

26:—శ్రీ వీరేశలింగము పంతులుగారి వర్ధంత్యుత్సవము ఆంధ్రసంఘసంస్కరణ సభ, హితకారిణీ సమాజమువారి ఆదరణమున రాజమహేంద్రవరము నందలి ఆనందోద్యానవనమున జరిగెను.

—వెల్లూరులో శ్రీమతి దుర్గాబాయమ్మగారి కేసు విచారింపబడి పీనలుకోడు 117 క్రింద 9 మాసములును, 74 ఉప్పుచట్టముక్రింద 3 మాసములును మొత్తము సంవత్సరము విడిఖైదు వేయబడి, ఏక్లాసు ఈయబడెను.

—శ్రీమేరీరాణిగారు తమ 63-వ జన్మదినమును బకింగుహ్యాం భవనమున జయప్రదముగ జరిపిరి.

27:—శ్రీమతి సత్యవతీ కన్యాగారికి శిక్ష. ఈమె శ్రద్ధానందస్వామి మనుమరాలు. న్యూఢిల్లీ. ఆరు నెలల వరకును సత్ప్రవర్తనను కలిగి యుండుటకు 500 రూపాయలకు పూచీకత్తు నిమ్మని జిల్లా మేజస్ట్రేటు కోరెను. ఆమె నిరాకరించెను. క్రిమినలు ప్రొసీజరు 108 క్రింద 6 నెలలు విడిఖైదు వేయబడెను. ఏక్లాసుయియ్యబడెను.

28:—శ్రీమతి ఉన్నవ లక్ష్మీబాయమ్మగారు తమగుంటూరుజిల్లా బోర్డు సభ్యత్వమునకు రాజీనామా నిచ్చిరి.

29:—

30:—

31:—దేశబాంధవి దువ్వూరిసుబ్బమ్మగారిని రాజమండ్రిలో ఎరస్టుచేసిరి. వెంటనే కోర్టునకు తీసికొనిపోయిరి. ఇండియను పీనలుకోడు 157-వ సెక్షను క్రింద 6 నెలలు విడిఖైదు విధింపబడెను. ఆవార్తను సుబ్బమ్మగారు చాల సంతోషముగా గైకొనిరి. 1922 లో సుబ్బమ్మగారు 108 సెక్షను క్రింద ఎరస్టు చేయబడి 1 సంవత్సరము శిక్షపొందిరి.

—శ్రీమతి సరళాదేవిగారు బరంపురమునుండి రైలులో బయలుదేరిపోవుచుండగా రైలు ఒక మయిలుదూరము వెళ్లినపిమ్మట రైలులోనున్న పోలీసువారు గొలుసులాగి రైలుబండిని ఆపి ఆమెను అరెస్టుచేసి లారీలో ఛత్రపురము తీసికొనివెళ్లిరి. ఛత్రపురములో డిస్ట్రిక్టుకలక్టరు ఖానుసాహెబు మొయిదుద్దీను ఖానుగారి కోర్టులో విచారించి పీనలుకోడు 117, ఉప్పుచట్టము 74, రెండుసెక్షనులకు చేరి ఆరునెలలు మొత్తము 12 నెలలు విడిఖైదు వేయబడెను. వెంటనే ఆమెను ఇచ్ఛాపురము తీసికొనివెళ్లిరి. ఆమెకుసహాయముగా నొకస్త్రీని కూడపంపిరి.

—25-వ తేదీని లక్నోలో అరెస్టు చేయబడిన శ్రీమతి సుమతీదేవిగారి కేసు చెరసాలలోనే విచారణచేయబడి ఇండియను పీనలుకోడు 145-సెక్షను ప్రకారము 6 నెలల విడిఖైదు వేయబడినది.

జూను 1:—చెంగల్పట్టుజిల్లాబోర్డు సభ్యురాలగు శ్రీమతి ఆచంట రుక్మిణమ్మగారు అరెస్టు చేయబడినందులకు ఆమె దేశసేవను ప్రశంసించుచు ఆమెను అభినందించుచు సైదాపేట తాలూకాబోర్డు సభలో శ్రీయుత ఎం. భక్తవత్సలంగారు ఉపపాదించిన తీర్మానము ఏకగ్రీవముగా ఆమోదింపబడెను.

2:—సార్వభౌముని జన్మదిన బిరుదములలో ఆమీరాజాన్సన్ కన్యకు సి.బి. ఇ బిరుదమునిచ్చిరి.

3:—ఎగ్మూరునందు పాంథియను హైరోడ్డులో మెటర్నిటీ హాస్పిటలుకు నెదుటనున్న పాంథియను గార్డెన్సులో స్త్రీల నూలువడుకుటకు పాఠశాల ఏర్పరుపబడెను.

4:—డేరాయిస్మాయిలుఖానులో సైనికశాసనము అమలులోనున్నను కూడ లెక్క-చేయక సాయంకాలము వందలకొలది స్త్రీలు ఊరేగింపుజరిపిరి. మొదట సైనికులు వారిని నిరోధించిరి గాని పిమ్మట దారియిచ్చిరి.

5:—సాంగలుహీలులో క్రిమినలు ప్రొసీజరుకోడ్డు 144–వ సెక్షనుక్రింద అలిహుసేనుషాగారిని అరెస్టుచేసి ఒకసంవత్సరము కఠినశిక్ష వేయుటచే వారి భార్యయు, సోదరి, మఱి పెక్కు-మంది మహమ్మదీయ స్త్రీలును ఘోషానుత్యజించి వీథులవెంట తిరిగి ప్రచారము చేసిరి.

6:—లండను పార్లమెంటు మెంబర్లకు ఒక ప్రత్యేకమైన ఉపన్యాసము గావించుచు భారతదేశమున సత్వర అధినివేశ స్వాతంత్ర్య వాగ్దానము చేయవలెనని శ్రీమతి బిసెంటుగారు లెక్చిరి.

7:—గుంటూరుజిల్లా కరవదిలో శ్రీమతి పోలవరపు రంగమ్మగారనే కమ్మస్త్రీని ఆమెభర్త యెక్కడ నున్నాడని అడుగగా తనకు తెలియదని చెప్పినందుకు పోలీసువారు ఆమెను చెంపమీదకొట్టిరి. ఆసంగతి అప్పుడు ఆగ్రామమునవే మకాముచేసియున్న క్రికలెక్టరు దొరవారికి రిపోర్టుచేసికొనగా ఉదారులగు వారు చాల నొచ్చుకొనిరి.

8:—శ్రీమతి పిచ్చిముత్తుఅమ్మాళ్ గారు తమిళనాడు కాంగ్రెసు సంఘమునకు అధ్యక్షురాలుగా ఎన్నుకొనబడిరి.

9:—శ్రీమతి ఉన్నవ లక్ష్మీబాయమ్మగారిని దేవరంపాడులో అరెస్టు చేసిరి.

10:—మిదునాపూరులో మ్యునిసిపలు బాలికాపాఠశాలలో ఉపాధ్యాయినిగా నున్న శ్రీమతి చారుశీలాదేవిగారు కాంగ్రెసులోచేరి దీక్షగా పనిచేయుచుండుటచే ఆమెను ఉపాధ్యాయిని పదవినుండి తొలగించి 144-వ సెక్షనుక్రింద నోటీసుకూడ నిచ్చిరి.

11:—నెల్లూరులో ప్రచురింపబడుచున్న సింహపురి పత్రికను రు. 500 ధరావతు కోరబడుటచే ముద్రణము నిలిచిపోగా శ్రీమతి పాటూరు బాలసర్వతమ్మగారి సంపాదకత్వమున సైకలస్టయిలు చేసి ప్రచురింప నిశ్చయించిరి.

12:—క్రిమినలు ప్రొసీజరుకోడు 112 క్రింద భీమవరములో శ్రీమతి కోటమర్తి కనకమహాలక్ష్మమ్మగారికి 6 నెలలు విడికైదు విధింపబడినది. ఆమెను బి. తరగతి ఖైదీలలో చేర్చిరి. కనకమ్మగారికి 65 ఏండ్ల వయసుండును.

13:—విశాఖపట్టణములో శ్రీమతులు దిగుమర్తి జానకీబాయమ్మ, మంత్రిప్రగడ బంగారమ్మగార్లను అరెస్టుచేసి విచారించిరి. 145-వ సెక్షను ప్రకారము అక్రమసంఘముగా చేరినను నేరముక్రింద చెరి 6 నెలలు కఠిన శిక్షయును, ఏబదిరూపాయిలు జరిమానాయును విధింపబడెను. జరిమానా చెల్లింపనిచో మరిఆరుమాసములు కఠినశిక్ష ననుభవింపవలెను. శ్రీమతి జానకిబాయిగారికి బిక్లాసు ఈయబడెను.

—శ్రీమతి శ్రీపెరుంబుత్తూరు సుభద్రమ్మగారిని నందిగ్రామములో ఎరెస్టుచేసిరి. పోలీసు అక్టు 3 క్రింద ఆమెను బెజవాడలో విచారించి 6 మాసముల విడిఖైదు వేసిరి. బిక్లాసు నిచ్చిరి. వెల్లూరు జయిలునకు గొంపోవబడుచుండ ఆమెతో ఆమె స్నేహితురాలు శ్రీమతి పి. సుందరమ్మగారు వెంటనుండిరి.

14:—"కతిపవిధానముపట్ల అసమ్మతిని తెలుపుటకు బొంబాయి శాసనసంఘ సభ్యత్వమునకు రాజీనామా నిచ్చిన శ్రీమతి యిడాడికిస్సను కన్యగారికి బొంబాయి కార్పొరేషను వారు అభినందనములు తెలుపుచు ఫ్రీడం ఆఫ్‌దిసిటీ గౌరవమును ఆమెను స్థిరపరుచుచున్నారు" అను తీర్మానమును బొంబాయి కార్పొరేషను సభలో డైర్సీగారుపపాదింతురని తెలియుచున్నది.

15:—నేపాళము మహారాజావారి నాల్గవవార్షికోత్సవ సందర్భమున ఇద్దరు ప్రదర్శనము జరిగినది; వేయిమంది స్త్రీలు తత్సందర్భమున ఒకశాలలో నూలువడికిరి.

16:—ఖుల్నాలో సత్యాగ్రహుల ఉత్సవమును పోలీసువారు చెదరగొట్టిన సందర్భమున శ్రీమతి శైలిసీదేవిగారికి గట్టి దెబ్బలు తగిలినవని తెలియుచున్నది.

17:—

18:—"సరోజనీదేవిగారిని. కమలాదేవిగారిని, లక్ష్మీపతి రుక్మిణమ్మగారిని, రాజకీయములగు నేరములకు నిర్బంధితులై యున్న తదితర నారీమణులను విడుదల చేయవలయునని యీ మ్యునిసిపాలిటీ వారు గవర్నమెంటు వారిని కోరుచున్నారు" అని తీర్మానమును తిరువళ్ళూరి మ్యునిసిపాలిటీసభలో సదరు మ్యునిసిపలు సంఘములోని నామినేటెడు స్త్రీసభ్యురాలగు గోమతి నాధనుపతిగారు ఉపపాదింపదలచిరి. కాని, మ్యునిసిపలు వ్యవహారములకు సంబంధము లేని విషయము గనుక తీర్మానముపపాదింప వీలులేదని చెయిర్మను గారు నిరాకరించిరి.

19:—శ్రీమతి జయంతి నారాయమ్మగారిని జిల్లా కాంగ్రెసు కార్యాలయమునుండి ఆంధ్రభాషాభివర్ధనివద్ద జరుగు సభకు సాయంకాలము 5–15 గంటలకు పోవుచుండగా అరెస్టుచేసి గోపాలపురము తీసికొనివెళ్లి విచారించిరి. 6 మాసముల విడికైదు. బి. క్లాసు. స్త్రీ సహాయమిచ్చి వెల్లూరు తీసికొని వెళ్లిరి.

పత్రికా పరిచయము

సుధ:—

ఈనూతనమాసపత్రికను గృహలక్ష్మి తనమనఃపూర్వకముగ స్వాగతము చేయుచున్నది. మదరాసు కేసరీ ముద్రణాలయమున ముద్రింపబడి శ్రీయుత డి. దేశికాచార్యులవారిచే ప్రకటింపబడుచున్నది. శ్రీయుత వి. కుటుంబరావుగారిచే సంపాదింపబడుచున్నది. 'ఇంకనూ ఉదాసీనతయేనా?' అని ప్రథమవ్యాసము. విదేశవస్తుబహిష్కారమున భారతీయులిక ఉదాసీనత వహింపరాదని వ్యాసము బోధించుచున్నది. రెండవ వ్యాసము 'గవర్నరు స్పెషల్' అనునది. కథావ్యాసము. మహేంద్రనాథ ఠాకూర్ వారి కథకు అనువాదము కావలయును. 'ఆయుర్వేదము నుద్ధరించిన మహనీయుడు' అని మూడవవ్యాసము. ఇందు శ్రీ వైద్యరత్నపండిత డి. గోపాలాచార్యులవారి జీవితము సంగ్రహముగ చెప్పబడినది. ఇది సశేషమగు వ్యాసము. నాల్గవవ్యాసమగు దొంగరాముని ఆత్మకథ కొరతగనున్నది. అనుభూత ప్రక్రియలు, ఆరోగ్యసూత్రములు అనుతరువాతి వ్యాసములు ప్రజలకు క్రొత్తవిషయములను నేర్పునవిగానున్నవి. స్త్రీలంటే అసహ్యం; వివాహము అవసరము; గ్రంథస్వీకారము, వివిధవార్తలు ఇవిమిగిలిన వ్యాసములు. పత్రిక ఆంధ్రమహాజనుల ఆదరణమునకు పాత్రమై చిరకాలము వెలయుగాక.

శ్రీపంచమజార్జి సార్వభౌముని ఆరోగ్యము:—

శ్రీపంచమజార్జిసార్వభౌముని దేహారోగ్యము దేవుని దయవలన సుస్థితినొంది ఎన్నియో దినములుకాలేదు. మరల ఈమధ్య శ్రీవారికి కీళ్లనొప్పులు కనిపించినవి. భగవదనుగ్రహమున అవి ఇప్పుడు బాగుగ నెమ్మదించినవి. శ్రీజార్జిసార్వభౌములు పూర్ణపురుషాయుషజీవులై రవి యస్తమింపని విశాలసామ్రాజ్యమును ఇంకను పెక్కువత్సరములు పరిపాలింపను, తన్మూలమున ప్రపంచశాంతిని పరిరక్షింపను చక్రరక్షకుడును, భద్రగుడును అయిన దేవుడు అనుగ్రహించుగాకయని మనఃపూర్వకముగ ప్రార్థింతుము.

శ్రీమతి హరి వేంకటరమణమ్మగారికి అభినందనములు:—

శ్రీయుత హరిసుబ్బారావుగారి కుమార్తెయగు ఈమె స్కూలుఫైనలువఱకు ఆంగ్లము నభ్యసించియుండుటయు; సనాతనధర్మమండలి వారి వ్యాసముల పోటీపరీక్షలయందు గెలుపొందియుండుటయు; హిందీ, సంస్కృత భాషలయందు మంచి పరిచయము కలిగియుండుటయు; కుట్టుపనియందు కడునేర్పరియగుటయు గృహలక్ష్మిపాఠకురాండ్రకు విదితమే. ఈ విదుషీమణి యిప్పుడు షార్టుహ్యాండు పరీక్షయందు జయముగాంచినది. ఆంధ్ర విదుషీమణులలో సంక్షిప్త లేఖనమునందు తీర్ణురాలగుటకు ఈమెయే ప్రథమురాలు. అగుట శ్రీమతి వేంకటరణమ్మగారికి ఈ శుభసమయమున ఆంధ్రస్త్రీల అభివృద్ధినే అనవరతము నాకాంక్షించు గృహలక్ష్మి తన అభినందనములను అందజేయుచున్నది.

శ్రీమతి హరివేంకటరమణమ్మగారు

అభివందనములైన నొల్లని పరార్థ సేవ:—

ఇంగ్లండులో ఈస్టుబోరను సముద్రతీరమున ఇద్దరు హైందవవిద్యార్థులు సముద్రములో స్నానము చేయబోయిరి. వారిలో ఒకడు ప్రమాదవశమున సముద్రమున మునిగి లోనికి కొట్టుకొని పోవుచుండెను. రెండవవాడిది కనిపెట్టి తోడి విద్యార్థి ప్రాణములను రక్షించవలెనను పదార్థప్రవణమైన బుద్ధితో తోడనే వానికొఱకు ఈదుకొని పోవు చుండెను. అలసటవచ్చి రెండవవాడుకూడ మునిగిపోవ ప్రారంభించెను. అపరిచితయగు ఆంగ్లబాలిక యొకతె ఇది చూచెను. ఈదుకొనిపోయి ఇద్దరు విద్యార్థులను రక్షించి తీరమునకు చేర్చెను. అప్పటికి వారికి స్మృతి తప్పియుండెను. స్మృతి తెలిసిన వారెక్కడ తనకు కృతజ్ఞతాపూర్వఅభివందనములు తెలుపుదురో అని ఆపరోపకారపరాయణురాలు వెంటనే ఆప్రదేశమునుండి అదృశ్యమయ్యెను. లోకమువారి మెచ్చుకోళ్లకుగాని, ఉపకారము పొందిన వారి కృతజ్ఞతాభివందనములకుగాని ఆశింపక పరులకు ఉపకారము చేయుటయే కొందఱు అవతారమూర్తుల నిత్యకృత్యములు.

శ్రీ సనాతన విద్యాలయమునకు సహాయము చేయుడు:—

దేశబాంధవి దువ్వూరి సుబ్బమ్మగారి వలన పావనగౌతమీతీరమున రాజమహేంద్రవరమునందు 10-5-1928 తేదీని స్థాపింపబడిన శ్రీసనాతనవిద్యాలయమునకు స్థిరమైన వసతిగాని, నియామకమైన ఆదాయముగాని లేదు. ప్రజ్ఞావతియగు సుబ్బమ్మగారు గ్రామముల వెంట సంచారముగావించి చందాలు వసూలుచేసి విద్యాలయమును ఇంతవఱకు నిర్విఘ్నముగ నడుపుకొని వచ్చినారు. ఇప్పుడామహనీయురాలు కారాగృహవాసము చేయుచున్నది. కావున విద్యాలయము సంస్థాపకురాలు తిరిగివచ్చునరికి స్వరూపనాశనము గాకుండ నిలుపవలసిన భారము దేశజులపైనున్నది. దేశజులలో మహనీయులు కొందఱిందులకు పూనుకొనిరని తెలుపుటకు సంతసించుచున్నాము. రాజమహేంద్రవరమునందలి న్యాయవాదప్రముఖులగు శ్రీయుత వీరఘంటల లక్ష్మీనరసింహమూర్తిగారును, వణిక్పుంగవులగు అరవ ఆదినారాయణమూర్తిగారును, ప్రజాహితజీవనులగు పాలకోడేటి గురుమూర్తిగారును విద్యాలయకార్యనిర్వాహకత్వమును పూని ఈ మాసము 5-వ తేదీని విద్యాలయము తెరచి యథాప్రకారము జరుప నిశ్చయించిన శుభవార్త ఆంధ్రుల చెవిని బడినది. శుభవార్త చెవిని వేసికొనుటతోడనే తమ బాధ్యత తీరినదని తలంపక ఆంధ్రసోదరసోదరీమణులు ఈ సంస్థను తమ స్వంతముగనెంచి తగుమైన సాహాయ్యము చేసి విద్యాలయనిర్వహణమున కార్యనిర్వాహకవర్గమువారికి ఉత్సాహము కల్గింతురుగాక అని ఆశించుచున్నాము.

'స్త్రీలకు విద్య అవసరము లేదు' :—

'స్త్రీలకు విద్య అవసరములేదు' అను కేక ప్రాచీన సంప్రదాయములకు పట్టుకొమ్మ యగు భారతదేశముననే ఇప్పుడంతగా వినిపించుటలేదు. అట్టిచో స్త్రీవిద్య బాగుగా అభివృద్ధినందిన ఐరోపాఖండమునకు మిక్కిలి సమీపముననున్న ఈజిప్టుదేశమున ఈనాడు కూడ విద్యావంతులగు మగవా రట్టికేక వేయుచుండుట అత్యాశ్చర్యకరమైన విషయము. ఆదేశమున విద్యాభిలాషిణియగు స్త్రీ ఒకన్యాయాధికారిదగ్గర తన భర్త తన కుమార్తెకు డబ్బుయిచ్చి చదువు చెప్పించునట్లు చేయవలెనని విన్నవించుకొనెను. న్యాయాధికారి మహమ్మదీయుల న్యాయశాస్త్రప్రకారము మహమ్మదీయుడు తన పుత్రికలకు విద్య చెప్పించవలసిన అవసరములేదని ఆ విన్నపమును త్రోసిపుచ్చెను. త్రోసిపుచ్చుటతో సంతృప్తినందక అతడు స్త్రీలు విద్యగ్రహించుట తన అభిప్రాయమున మహాదోషమని చెప్పెను. ఈ అభిప్రాయప్రకటనము ఆదేశపు స్త్రీలలో పెద్దఅలజడి కలిగించెను. విద్యాశాఖ మంత్రిసముఖమునకు ప్రముఖురాండ్రగు ఆదేశపుస్త్రీలు రాయబారముపోయిరి. మహమ్మదీయుల దేశములందుకూడ స్త్రీలవిషయమున పూర్వము ఉండినన్ని నిర్బంధము లిప్పుడులేవు. ఆదేశపుస్త్రీలు సర్వతోముఖాభివృద్ధినందుచున్నారు. తోడిదేశపు సోదరీమణులతో సర్వవిషయములందును ఉజ్జీయగుచున్నారు. టర్కీ, ఈజిప్టుదేశములందు స్త్రీయుద్యమము బాగుగ కొనసాగుచున్నది. అట్టిచో తిరిగి స్త్రీలను ప్రాక్తనాచారములకు గొనిపోయి వారిని నాలుగు గోడలసందున చెఱలాడించుట తగనిపని. న్యాయాధికారి న్యాయశాస్త్రప్రకారము విన్నపమును త్రోసిపుచ్చినాడు. ఓగో, బాగో అదిసరి. అత డంతతో ఊరుకొనవలసినది. అట్లుగాక తన అభిప్రాయమును ప్రకటించి న్యాయనిర్ణయమును కలుషితముచేయుట ఎంత మాత్రము పాడిగాదు. తనఅభిప్రాయమును ప్రకటించునెడ నాతడు తాను న్యాయాధికారిననుభావము విస్మరించినాడు. తాను న్యాయాధికారిననుభావము విస్మరించిన న్యాయధికారితీర్పు న్యాయవిరుద్ధముకాక ఎట్లుండును? అగుట 'స్త్రీలకు విద్య అవసరములేదు' అను అతని వాక్యమునకు న్యాయప్రపంచమున చెల్లుబడి యుండనేరదు.

కీ. శే. వసంతకుమారదేవి:—

లాహోరు నివాసులగు కీ. శే. సర్. పి. సి. చెటర్జీ కె. టి; సి. ఐ. ఇ. వారి భార్య వసంతకుమారీదేవిగారు గడచినమాసము 11—వ తేదీని కలకత్తాయందలి తమ

స్వగృహమున మరణించినారు. ఆమె మిక్కిలి మంచియామె. పెక్కుదానములను చేసినది. అందు జగన్నాథమునందలి సరోజనలినీసంఘము వారు నిర్వహించుచున్న వితంతు శరణాలయమునకు చేసిన గృహదానమును; లాహెూరునందలి వైద్యకశాల ఆసుపత్రికిచ్చిన విరాళమును పేర్కొనదగినవి. ఈ దాత్రి పవిత్రాత్మకు శాంతిచేకూరుగాక!

కీ. శే. వేగూరు వేంకటసుబ్బమ్మ గారు:—

మంచివారికి మరణమేసాక్షి. పదియుతొమ్మిదివత్సరములు నిండని పడుచు పరమపదించినది. జూనుమాసము 6-వ తేదీ మధ్యాహ్నము 1 గంటకు ఈమె భౌతికదేహము చాలించినది. ఈమె రాయబహదూరు మైదవోలు చంగయ్యపంతులవారి పుత్రిక. జీవితాంతమువఱకు అగ్గలమైన విద్యాభిలాషతో వరలుచు తోడిరమణీలోకమున జంగమమైన గ్రంథాలయముగ కీర్తిగాంచిన విదుషి—తల్లి—భ్రమరాంబగారిని చిన్నతనముననే గోల్పోయినను ఆదరణ ఎఱిగిన తండ్రిగారి మృదుహస్తములచెరిగి, సోదరుని అడుపాజ్ఞలలో విద్యాసము పార్జనము గావించి తన్నుచేపట్టిన వేగూరు వేంకటసుబ్బారావు (బి. యే. బి. యల్) గారి నయనానందదీపికయై వెలిగినది. 'గృహలక్ష్మి' గడచిన దసరాసంచికలో ఈవిదుషి రచియించిన అతికరుణకమగు కథను ప్రచురించి యున్నాము. సారస్వతమునకు పుష్టితేగలిగిన ఇట్టి విదుషీరత్నముల మరణము దేశమాతయొక్క దురదృష్టమునకు సూచన. శ్రీయుతులు చంగయ్యపంతులుగారికిని, వేంకటసుబ్బారావుపంతులు గారికిని ఈకష్టసమయమున మాసానుభూతిని తెలుపుకొనుచు ఈవిదుషీమణి పవిత్రాత్మకు శాంతిని ప్రసాదింప పరమేశ్వరుని ప్రార్థించుచున్నాము.

వేగూరు వేంకటసుబ్బమ్మ గారు

గృహము విడువవలసివచ్చినది:—

ప్రస్తుతము భారతదేశమున నలుమూలలవ్యాపించియున్న సత్యాగ్రహోద్యమము స్త్రీల చిత్తములను, పిల్లలహృదయములను బాగుగ ఆకర్షించినది. ఆపాదమస్తకము ఖద్దరు

దుస్తులనుకట్టినస్త్రీలు,పిల్లలు బట్టలపాపులవద్దను, సినిమామందిరములవద్దను పికెటింగు చేయు దృశ్యములు కలకత్తాయందు— ఒకకలత్తాయందేయన నేల భారతదేశమున ప్రతితావునను సర్వసాధారణమైయున్నది; కాని బొంబాయినుండి వినవచ్చుచున్నస్త్రీలు, పిల్లలు జరిగించిన ఈవృత్తాంతము మాత్రము అసాధారణముగనున్నది. బొంబాయియందు నైటుహుడాలో పొందియున్న ఒక మహనీయునకు ఈసత్యాగ్రహోద్యమము పట్టలేదు. కాని అతని ఇంటియందలిస్త్రీలును, పిల్లలును సత్యాగ్రహోద్యమమునకు సుముఖులైయుండి ఆతనిపై ఎదురుతిరిగిరి. అతనికి తనయింట పట్టెడుప్రసాదము దొరుకుటకూడ దుర్ఘటమయ్యెను. చేయునదిలేక అతడు తాజమహలు హొటాలుకుపోయి భోజనము చేసెను. ఇట్లుజరుగుటకు కారణభూతురాలైన ఆగృహమేధిని తన ధర్మమును బాగుగ నిర్వహించినదనుటకు అవకాశమున్నదో, లేదో పాఠకురాండ్రు నిర్ణయింపవలసియున్నది.

సైమనురిపోర్టు : ఆంధ్రరాష్ట్రము :—

ఆంధ్రమహాప్రజలు చిరకాలముగా కోరుచున్న ప్రత్యేకాంధ్రరాష్ట్రనిర్మాణ విషయమున సైమనుకమీషనురిపోర్టు మొదటిసంపుటము ఇట్లు ప్రస్తావించుచున్నది. "మద్రాసురాజధానియందు వివిధభాషాప్రాముఖ్యముగల భాగములు పెక్కులుగలవు. ప్రధానభాషలు అరవము, తెలుగు. అరవము 18,000,000 ల మందిచేతను, తెలుగు, 16,000,000 మందిచేతను, మాటలాడబడుచున్నవి. మళయాళమును 3,000,000 ప్రజలు తిరువాన్కూరు కొచ్చిను సంస్థానములలోను, బ్రిటీషు జిల్లాయగు మలబారులోను మాటలాడుచున్నారు. కన్నడభాష మైసూరు సరిహద్దులందును, బొంబాయి రాష్ట్రపు సరిహద్దులందును వాడబడుచున్నది. రాష్ట్రమున కుత్తరమునందు ఉత్కళభాషను వాడెడి భాగములు చాల గలవు. ఈభాషాభేదములకు ఇటీవలికాలములో మిగుల రాజకీయ ప్రాముఖ్యము గలిగెను. ప్రత్యేకతపై గల మక్కువ దీనికికారణమయ్యెను. ఆంధ్ర, లేక తెలుగు రాష్ట్రమును ఏర్పరుపవలెనను కోర్కె, పదునేడు సంవత్సరములక్రిందట తెలుగు మాటలాడెడి జిల్లాలవారి సమావేశమునందు మొదట ప్రతిపాదింపబడెను. పిమ్మట పెక్కు సంవత్సరములవరకు ఈ విషయమై ఆందోళనము జరుగుచునేయుండెను. ఇప్పుడది ప్రధాన రాజకీయసమస్య అయినది. మద్రాసు శాసనసభలో రెండుపర్యాయము లీవిషయమై చర్చ జరిగెను. ప్రత్యేకాంధ్ర రాష్ట్రనిర్మాణసూచన శాసనసభలో నధికసంఖ్యాకులచేనామోదింపబడెను." సైమను కమీషను రిపోర్టు రెండవ సంపుటమున చేయబడిన సిఫార్సులలో నూతనరాష్ట్ర నిర్మాణకార్యక్రమ మొకటి. సరిహద్దుల కమీషను నొకదానిని ఏర్ప

అచి ఇండియాగవర్ను మెంటువారు నూతనముగ కొన్నిరాష్ట్రములను నిర్మించునట్లు అందు సిఫారసు చేయబడియున్నది. 1913-వ సంవత్సరమున బాపట్లలో తలపెట్టబడి ఇన్నాళ్లుగ ఊగిసలాడుచున్న ప్రత్యేకాంధ్రరాష్ట్రనిర్మాణము ఏనాటికైనను సాగుననను సూచన కల్గించిన సైమను కమిషను సభ్యులకు ఆంధ్రాభిమానులు సహస్రప్రణామములు చేయ వలసియున్నది. దేశీయసభ్యులతోకూడియుండిన సెంట్రలుకమిటీవారి రిపోర్టుతో బాటు కేవలము శ్వేతముఖులతోకూడిన సైమనుసంఘమువారి రిపోర్టుకూడ నూతనరాష్ట్రముల నిర్మాణమున ప్రోత్సాహకరమగు సిఫార్సులుచేసియుండుట ప్రమోదావహమగువిషయము.

దు శ్శా స ను ని త ల పిం చు చు న్నా డు:—

పంజాబునందలి దేశసేవాపరాయణలలో ప్రముఖురాలగు శ్రీమతి పార్వతీదేవి పత్రికలలో నిట్లు వ్రాయుచున్నది:—"ఆగ్రాలోని ఠాణాఛట్టా పోలీసు సబ్ఇనస్పెక్టరు కొంతమంది పోలీసువారితోడను, సాక్షులతోడను, ఒక సి. ఐ. డి ఇన్‌స్పెక్టరుతోడను వచ్చి నా ఇల్లు సోదాచేసెను. వారు వచ్చుసరికి నేను నాపడక గదిలోనుండి వస్త్రధారణము చేసికొనుచుంటిని. పోలీసు ఇన్‌స్పెక్టరు ఆగదియందు ప్రవేశింపబోయెను. ఈవతలఉన్న నాకుమార్తెయు, మఱియొక పెద్దమనిషియు లోనికి పోవద్దని ఆతనితో చెప్పిరి. ఆతడా మాటలను పెడచెవినిబెట్టి లోన ప్రవేశించుచుండెను. ఇంతలో నేను బయటికివచ్చి ఇత రుల పడకగదులలోనికి చొఱబాఱుట పెద్దమనిషితరహాయేనా అని ప్రశ్నించితిని. దానికి నీవు పారిపోవుదువను భయముచే నేనిట్లు తొందరపడితినని అతను బదులుచెప్పెను." శ్రీమతి పార్వతీదేవిచెప్పు ఈసంగతులు నిజమగునేని ఆపోలీసుఇనస్పెక్టరు క్షంతవ్యము కాని తప్పుచేసెననుటలో సందేహములేదు. పార్వతీదేవి గృహము సోదాచేయబడుటకు ఇది ప్రథమముగాదు. సోదాచేయవచ్చిన పోలీసువారి పాదరక్షల టక్కుటిక్కులతో ఆమె గృహము పలుసారులు ప్రతిధ్వనించినది. అప్పుడెప్పుడును పలాయనము కాని ఆమె ఇప్పుడు పారిపోవుటకు వచ్చిన కొత్తముసలము ఏమిఉన్నది? పారిపోవుటకు ఆమె బంది పోటు దొంగకాదే! వ్యాయామకర్కశగాత్రికాదే? సంసారముచేయుచున్న అబల; అందును గదియందున్నది. పారిపోదలచినను అవకాశమేది? ఈసందర్భమునందలి ఆపోలీసు ఇనస్పెక్టరుచర్య పెద్దఅధికారులకు తెలిసియుండదు. ఇకముందైనను గృహములు— అందును స్త్రీసత్యాగ్రహులవి—సోదాచేయబడునెడల పోలీసుఉద్యోగులు పొందికగ ప్రవర్తించునట్లు అధికారులు జాగ్రత తీసికొందురుగాకయని హెచ్చరించుచున్నాము.

సైమనునివేదిక: భారతమహిళలు:—

ఏది ఎట్లున్నను సైమనునివేదిక భారతమహిళలనుగూర్చి ప్రశంసావాక్యములు పలుకుచున్నది. హిందూదేశపుస్త్రీలనుగూర్చి అనివేదికయందు ప్రత్యేక మొకప్రకరణము గలదు. అందు మొదటివాక్యము "హైందవరాజ్యాంగవిధానమును తర్కించు యే నివేదికకూడ స్త్రీల ప్రస్తుతపరిస్థితులను దిగనాడజాలదు." స్త్రీల వోటింగు హక్కులు, సాంఘికమహిళాసంస్కారులు, పరదా, బాల్యవివాహములను ప్రస్తావించి కమీషనరు లిట్లనుచున్నారు. "కాలపరిణామములో ప్రస్తుతము మారుచున్న దృక్పథమువలన స్త్రీల పురోభివృద్ధి యెటులుండునను విషయమున కెంతవ్రాసినను అత్యుక్తి కానేరదు. ప్రస్తుతము ఉపాధ్యాయవృత్తిలో గాని నర్సులుగా గాని జీవనోపాధిగల స్త్రీల సంఖ్య అత్యల్పము. దానిని వృద్ధిచేయుట కంతరాయములు పెక్కులు. అయినను భారతీయగ్రామములందు సర్వజనసామాన్యముగా బాలబాలికలలో విద్యవ్యాపింపజేయుటకు ఉపాధ్యాయినులెక్కువగా కావలెను. వైద్యసహాయములేక అనవసరముగా స్త్రీలు పడుక్లేశము దుర్భరము" "స్త్రీయుద్యమము పురోభివృద్ధికి ముఖ్యమైనసాధనసంపత్తిని గలిగియున్నది. దానివలన రాబోవు ఫలితములు లెక్కింపతరముగాదు. స్త్రీలు విద్యావంతులై పౌరవ్యవహారములందు, తగిన పాల్గొనునంత వరకును హిందూదేశము ఇపుడు పొందజూచుచున్న ఉన్నత పదవి నందజాలదు." ఈవాక్యములు సైమనుసంఘమువారికి భారతమహిళల ఉద్యమము నెడల అభిమానమును, ఉద్యమమునుగూర్చి అభిజ్ఞానమును గలవని చాటుచున్నవి. కమీషనర్లు ముఖ్యముగా అఖిలభారతమహిళాజనసభను అగ్గించుచున్నారు. కమీషనరులలో కొందఱు వారీదేశమున పర్యటనము చేయుచుండగా హిందూదేశ రాజధానీనగరమగు ఢిల్లియందు జరిగిన అఖిలభారత మహిళాజనసభకు పోయియున్నారు. సభ జరిగిన తీరును వారు శతథాశ్లాఘించుచున్నారు. విద్యావంతులును, ప్రతిభావంతులునునగు విజాతీయు లిట్లు ప్రశంసావాక్యములు పలుకుట భారతస్త్రీజనోద్యమమునకు నూతనోత్తేజమును, నూతనోత్సాహమును పూరింపగలదు.

నిర్బంధవిధానమును నిరసించిన ఆంగ్లయువతి:—

బొంబాయి కార్పొరేషను నామినేటెడ్డు సభ్యురాలు, శాసనసభా సభ్యురాలు సాంఘికసేవాపరితంత్రురాలు అయిన ఇడాడికెన్సను అను ఐరోపియనుస్త్రీ ప్రభుత్వము వారి తీవ్రనిర్బంధ విధానమును నిరసించుచుతన శాసనసభాసభ్యత్వమునకు రాజీనామా నిచ్చినది; సార్వభౌముని జన్మదినబిరుదావళిలో తనకీయబడిన కెయిజరిహిందీపతకమును నిరాకరించినది. అమెకు మాధన్యవాదములు.

ఉ పా ధ్యా యు లు

టి. వి. సుందరరామయ్యగారు, వారి

సతీమణియు, శిశువులు, లోధ్రుడు,

లోధ్రిణియును.

మ-రా-రా-శ్రీ
డాక్టరు కే. ఎన్. కేసరిగారికి,
కేసరికుటీరము,
మదరాసు.

అయ్యా,

అత్యద్భుతమగు తమ 'లోధ్ర' వలన మాకుటుంబ మునకొనగూడిన మేలును వర్ణింపనశక్యము. 13 వత్సరములుగ కాపురము చేయుచుండియు మాకు సంతాన భాగ్యము లేకుండెను. ఇకప్రాప్తి లేదని ఆశ వదలు కొంటిని. హఠాత్తుగ తమ 'లోధ్ర'ను గూర్చివిని, ఒకబుడ్డిని కొని నాభార్యకిచ్చితిని. ఇపుడామెకిరువురు శిశువులు పుట్టినందులకు సంతోషించుచున్నాను. వారికి లోధ్రుడు లోధ్రిణి అని నామ కరణము చేసితిని. ఇరువురును ఆరోగ్యముగనున్నారు.

టి. వి. సుందరరామయ్య
ఉపాధ్యాయుడు,
రేణిగుంట.

భూస్వామి

కే. ఎల్. శర్మగారు, వారిభార్య,
బిడ్డ కేసరిబాయి.

డాక్టరు కే. ఎన్. కేసరిగారు
కేసరికుటీరము.
మదరాసు.

అయ్యా,

నా భార్య సంవత్సరము ఆరునెలలుగా కడుపునొప్పితో బాధపడుచుండినది. అనేకమందుల వాడితిని, యింజెక్షనుల నిప్పించితిని గాని ప్రయోజనము లేకపోయెను. 20 దినములకు 'లోధ్ర' ను వాడగనే నొప్పి కొంతతగ్గెను. మరి 20 దినములకు వాడగా నొప్పి పూర్తిగపోయి, గర్భవతియైనది. నాల్గవ మాసము నుండి లోధ్రతోడ, గర్భరక్షకయు క్షీరబలాతైలము నిచ్చితిని. సకాలమున స్త్రీ ప్రజను సుఖప్రసవమైనది.

ఇట్లు
కే. ఎల్. శర్మ
భూస్వామి, ఒంగోలు.

నిష్పక్షపాతియగు ఇంగ్లీషువైద్యురాలు

శ్రీమతి అన్నా థామస్ గారు

సూపరింటెండెంటు,

మెటర్నిటీ & చైల్డ్ వెల్ఫేరు,

బెంగళూరు.

హెల్త్ & ఇన్ఫెంట వెల్ఫేర్

బెంగళూరు.

డాక్టరు. కేసరి గారికి,

ఆర్యా,

ఇంగ్లీషు అవుషధములవల్ల గుణము లేనందున తమ 'లోధ్ర' ను నా సోదరికి వాడితిని. ఆమెకు ఆశ్చర్యమయిన గుణము నిచ్చినందుకు సంతోషించుచున్నాను. ఇకమీద ఈ యౌషధమును నారోగులకు వాడెదను.

ఇట్లు

డాక్టరు అన్న థామస్.

సు ఖ కు టుం బ ము.

పండిత హనుమంతరావుగారు, వారి సతీమణి,

"శిశువు భీమకేసరి."

బెంగుళూరు.

డాక్టరు. కే. ఎన్. కేసరిగారికి,

కేసరి కుటీరము,

ఎగ్మూరు, మదరాసు.

ఆర్యా,

గతవారము నా భార్య సుపుత్ర రత్నమును కనినందులకు చాల సంతసించి మీకు తెలియపరచుచున్నాడను. మీ "లోధ్ర" మెల్లప్పు డును నా కుటుంబమున జ్ఞాపకముండును. నా భార్య గర్భముదాల్చిన వెనుక మీ "గర్భరక్షక" వటిని వాడిన చాల మేలు కలిగినది. మీరు వివరించిన విధముగ శిశువు బంగారువర్ణముగ నున్నాడు. "భీమ కేసరి" యని శిశువునకు నామకరణము చేసితిని. నా కృతజ్ఞతను తమకెట్లు వెల్లడింపగలను? లోకమున జన సామాన్యమునకును, ముఖ్యముగ స్త్రీలకును మేలొనరూర్పుటకై, మీకు చిరాయు రారోగ్య ఐశ్వర్యా భివృద్ధి కల్గించునట్లు దైవమును ప్రార్థించుచున్నాడను.

పండిత. కే. హనుమంతరావు.
గవర్నమెంటు ట్రాన్సులేటరు.

N. B. లోధ్ర అన్ని మందుల షాపులలో దొరకును.

ఎదదనొచ్చెడిమాట సడివిన్నయటులైన
భంగాభిరామతఁ బడయుచోటు
మధురమంజులమంద్రమందస్వనమ్ము
దీనభాషలు నుడి దిరుగుచోటు

ఎదిరిచైతన్యమ్ము నిదురవోఁగువకువ
పారావతధ్వనుల్ పలుకుచోటు
నిలువెల్లఁ బులకలు మొలవఁగండ్లరమూసి
కొనఁబ్రియాంసము సానుకొనెడుచోటు

మోదులెల్లసమూలమ్ము మోసులెత్త
విమలగానమ్ము పల్లటీల్ వేయుచోటు
తగినచోటు ధరింప నూత్నప్రసన్న
మోహనరసప్లుతమ్మగు పూలదండ.

—పండిత శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రిగారు